

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

60-72 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN AİLE KATILIMLI GELİŞİMSEL
REHBERLİK PROGRAMI TASARISI

DOKTORA TEZİ

Zerrin BÖLÜKBAŞI MACİT

Malatya-2014

**İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**60-72 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN AİLE KATILIMLI GELİŞİMSEL
REHBERLİK PROGRAMI TASARISI**

DOKTORA TEZİ

Zerrin BÖLÜKBAŞI MACİT

Danışmanlar: Prof.Dr. Mustafa KILIÇ

Prof.Dr. Gelengül HAKTANIR

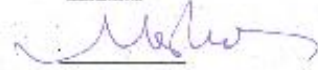
Malatya-2014

T.C.
İnönü Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bilim Dalı

Zerrin BÖLÜKBAŞI MACİT tarafından hazırlanan "60-72 Aylık Çocuklar İçin Aile Katılımı Gelişimsel Rehberlik Programı Tasarısı" başlıklı bu çalışma, 19.12.2014 tarihinde yapılan sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

İnzalar

Danışman: Prof. Dr. Mustafa KILIÇ

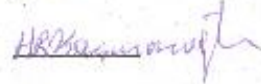
Üye: Prof. Dr. Gelengül HAKTANIR

Üye: Prof. Dr. Abide GÜNGÖR AYTAZ

Üye: Prof. Dr. Bayram KAÇMAZOĞLU

Üye: Doç. Dr. Özcan SEZER

ONAY

...../...../201...
Prof. Dr. Celal ÇAKAN
Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Prof. Dr. Mustafa KILIÇ ve Prof. Dr. Gelengül HAKTANIR danışmanlıklarında doktora tezi olarak hazırlanan **60-72 Aylık Çocuklar İçin Aile Katımlı Gelişimsel Rehberlik Programı Tasarısı** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun bir biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Zerrin BÖLÜKBAŞI MACİT

ÖNSÖZ

Okul öncesi eğitim döneminden itibaren her eğitim-öğretim basamağındaki öğrenciye ulaşmayı amaçlayan gelişimsel rehberlik hizmetleri, önleyicilik işlevini programlar yolu ile yerine getirme çabasıdır. Hazırlanan bu çalışma gelişimsel rehberlik hizmetlerinin kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki gelişim alanlarının program tasarlama ilkeleri doğrultusunda 60-72 aylık çocuklar için program haline getirilmesinden oluşmuştur. Çalışma, hazırlanan program tasarısına ailelerin katılımını da kapsamaktadır.

Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora eğitimlerim boyunca destek ve yönlendiriciliğini esirgemeyen tez danışmanım sayın Prof. Dr. Mustafa KILIÇ'a şükranlarımı sunarım. En yoğun dönemlerinde bile yardım ihtiyacımı geri çevirmeyen, öğretmen, akademisyen, iletişim yönlerini rol model aldığım ikinci danışmanım sayın Prof. Dr. Gelengül HAKTANIR hocama teşekkürlerimi sunmak isterim. Alandaki zengin birikiminden sınırsız yararlandığım, birlikte çalışmanın tadının damağımda kaldığı sayın hocam Prof. Dr. Alim KAYA iyiki varsınız. Tez izleme komitesindeki hocalarım sayın Prof. Dr. Hacı Bayram KAÇMAZOĞLU ve Doç. Dr. Özcan SEZER'e teşekkürlerimi bir borç bilirim. Tez savunma jürimde yer alıp katkıları ile çalışmamı zenginleştiren sayın Prof. Dr. F. Abide GÜNGÖR AYTAR hocam sağolun. Bu çalışma öyle kalabalık bir ekibin desteğı ile yapıldı ki isimlerini anmak bile sayfalar sürecektir. Aflarına sığınıp isimlerinin yüreğimde yazılı olduğunu ifade ederek hepsine teşekkürlerimi sunuyorum.

Ve.....

Biraz da değıştirip eklemeler yaparak şairin dizeleri ile anlatmak istiyorum, doktora süreci boyunca yaşadıklarımı ve çekirdek aileme teşekkürlerimi.

“Doktora eğitimimi tamamlamaya giden ömrümün en uzun, ömrümün en kısa, ömrümün en göçebe, en kalabalık, ömrümün en yalnız, en eş, en kadın, en anne, ömrümün en ihtiyar yolunu koşuyordum, sonra özlemeye başladım herkesi ve bu hasret öyle uzun sürdü ki, adam gibi hasretleri özlemeye başladım”. Akademisyenlik adanmışlık gerektirir. Kadın akademisyen olmak daha fazla adanmışlık, evli ve kadın

akademisyen olmak üç kat adanmışlık, kadın, evli ve iki çocuklu anne akademisyen olmak mucizenin ta kendisi. Serra, Uras ve Ünal ben sizi çok özledim.

ÖZET

60-72 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN AİLE KATILIMLI GELİŞİMSEL REHBERLİK PROGRAMI TASARISI

BÖLÜKBAŞI MACİT, Zerrin

Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalı

Tez Danışmanları: Prof. Dr. Mustafa KILIÇ , Prof. Dr. Gelengül HAKTANIR
Aralık-2014, X+146 sayfa

Bireyin “kendini gerçekleştiren insan” olma yolunda adım atması, çocukluğunun en erken yıllarından itibaren hem içinde bulunduğu hem de sonraki dönemlerindeki gelişim görevlerini sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesi için onlara sunulacak profesyonel Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) hizmetleri ile mümkün olacaktır. PDR alanının yaşam boyu kavramını kullandığı göz önüne alınırsa, okul öncesi dönemde verilmesi gereken PDR hizmetlerinin görünür kılınması gerekmektedir. PDR hizmetlerinin çocuklara bakım ve eğitim sağlayan yetişkinlere okul öncesi dönemde sunulmaya başlanmasıyla, daha sonraki eğitim basamaklarında verilecek PDR hizmetlerinin de temeli oluşturulmuş olacaktır. Artık çocukların dört yaşından itibaren giderek yükselen oranlarda okula başlamaları, bu yaş dönemi çocukların çevreleri ile birlikte PDR hizmetleri kapsamına alınması için öncelikle bir gelişimsel rehberlik programı oluşturmayı kaçınılmaz kılmıştır.

Bu araştırma ile 60-72 aylık çocuklar için aile katılımlı bir gelişimsel rehberlik programı tasarlamak amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için, Türkiye ve yurtdışında yapılmış olan okulöncesi eğitim ve okulöncesi rehberlik programları ile ilgili alan yazın taranmış, toplanan veriler, bir öğretim programı tasarısını oluşturacak alt problemlere dönüştürülmüştür. Çalışmanın alt problemlerini hazırlanan programın yeterlik-göstergeleri, içeriği, ölçme-değerlendirme basamağı ve alan uzmanları tarafından uygun bulunma durumu oluşturmuştur. Çalışmanın sonucunda 27 haftalık aile katılımlı gelişimsel rehberlik programı tasarısı hazırlanmıştır. Tasarıyı değerlendiren alan uzmanları hazırlanan program tasarısının içerik uygunluğunu (% 83-100) oranında yüksek bulmuşlardır.

Anahtar Sözcükler: Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Öğretim Programı, Sınıf Rehberliği, Okul Öncesi Eğitim, Aile Katılımı.

ABSTRACT

DEVELOPMENTAL GUIDANCE AND COUNSELING PROGRAM PROPOSAL FOR 60-72 MONTH CHILDREN WITH FAMILY PARTICIPATING

BÖLÜKBAŞI MACİT, Zerrin

Doctoral Thesis, İnönü University Institute of Educational Sciences
Psychological Counseling and Guidance Discipline

Advisors: Prof. Dr. Mustafa KILIÇ, Prof. Dr. Gelengül HAKTANIR
December-2014, X+146 pages

An individual's; taking a step for "self-fulfilling human being", sustaining evolution tasks healthfully beginning from the very early years of his childhood through both in his current and following periods will be only possible with developmental guidance and counseling service presented to him. In view of developmental guidance and counseling using "lifelong concept", the developmental guidance and counseling service which is needed to have been given at the early childhood should be needed visible. With being started to be given of the developmental guidance and counseling service to the grown-ups who provide childcare and education to the children during pre-school period, the basis of the developmental guidance and counseling services which will be given during later education steps will be set up. Ever increasing percentage of children who begins the school from the age of four and ever increasing of this trend, to set off counseling and guidance program primarily being used as standard for the class activities, makes developmental guidance and counseling service inevitable for this group of children including with interactive environment of them.

With this study, preparing guidance program with family participation for 60-72 month children is aimed. To do this, preschool education and preschool guidance and counseling scientific field of relevant Turkey and abroad were scanned, the collected data was converted sub-problems which constitute of the concept teaching program. The program's qualification indicators, content, the step of measurement and evaluation and assessment of the field specialists constitute sub-problems of this study.

As a result of this study, the 27-week developmental guidance and counseling program proposal along with family participation proposal were prepared. At the end of the study, “27-Week Developmental Guidance and Counseling Program Proposal with Family Participating” has been prepared. The evaluator of the field specialists found that the practicability of the program proposal is very high at the rate of between 83-100%.

Key Words: Psychological Counseling and Guidance, Teaching Program, In Class Counseling, Preschool Education, Participation of Family, Curriculum

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ	iv
ÖNSÖZ	v
KISALTMALAR	xiv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	11
1.3. Araştırmanın Önemi	12
1.4. Araştırmanın Varsayımları	16
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	16
1.6. Tanımlar	16
BÖLÜM II	18
KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	18
2.1.Okul Öncesi Dönemde PDR hizmetleri	18
2.1.1. Kişisel-Sosyal Gelişim Alanı:	20
2.1.2. Eğitsel Gelişim Alanı	22
2.1.3. Mesleki Gelişim Alanı.....	23
2.1.4. PDR Hizmetlerinde Program.....	24
2.2. Okul Öncesi Dönem PDR Programlarında Değerlendirme	57
2.2.1.Programın Değerlendirilmesi	58
2.2.2. Çocuğun Tanınması ve Değerlendirilmesi,	59
2.2.3. Öğretmenin Kendini Değerlendirmesi	60
2.3. Okul Öncesi Dönem PDR Hizmetlerinde Aileler ile Çalışma	61
2.4 . İlgili Araştırmalar	67
BÖLÜM III	73
YÖNTEM	73
3.1. Araştırmanın Modeli	73
3.2. Verilerin Toplanması	74
3.3. Verilerin Çözümlemesi	77

BÖLÜM IV	78
BULGULAR VE YORUM	78
4.1. Yeterlik Alanları ve Göstergelere İlişkin Bulgular ve Yorum	78
4.2. Programın İçeriğine İlişkin Bulgular ve Yorum	94
4.3. Programın Ölçme ve Değerlendirme Basamağına İlişkin Bulgular ve Yorum....	95
4.4. Alan Uzmanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum	100
BÖLÜM V	102
SONUÇ VE ÖNERİLER	102
5.1. Sonuç	102
5.2. Öneriler	102
KAYNAKÇA	104
EKLER	125

TABLO, ŞEKİL VE GRAFİKLER LİSTESİ

	Sayfa no
Tablo-1: Dur-Düşün Sosyal Beceri Programı İki Basamaklı Beceri Sistemi Tablosu.....	22
Tablo-2: Sınıf Rehberliği Ders Programı Çerçevesi.....	28
Tablo-3: ASCA Okul PDR Programları Standart-Yeterlik ve Gösterge Tablosu.....	29
Tablo-4: Virginia Eyaleti Anasınıfları Rehberlik Hizmetleri Yeterlik-Kazanım Tablosu.....	36
Tablo-5: Florida Okul Rehberlik Çerçeve Programı Anasınıfı-Üçüncü Sınıf Alt Alan, Yeterlik-Kazanımlar Tablosu.....	38
Tablo- 6: Eğitsel Gelişim Alanı Standart ve Yeterlikler Tablosu.....	49
Tablo- 7: Mesleki Gelişim Alanı Standart ve Yeterlikler Tablosu.....	50
Tablo- 8: Kişisel-Sosyal Gelişim Alanı Standart ve Yeterlikler Tablosu.....	51
Tablo-9: Kişisel-Sosyal Gelişim Alanı Standart-Yeterlik-Gösterge-Ünite Başlığı Tablosu.....	52
Tablo-10: Eğitsel Gelişim Alanı Standart-Yeterlik-Gösterge-Ünite Başlığı Tablosu.....	54
Tablo-11: Mesleki Gelişim Alanı Standart-Yeterlik-Gösterge-Ünite Başlığı Tablosu.....	55
Tablo 12: Epstein Aile Katılımı Türleri Tablosu.....	66
Tablo 13: İşlem Yolu Tablosu.....	74
Tablo- 14: 1980-2012 Yılları Arasında Hazırlanmış PDR Programları Tablosu.....	76
Tablo-15: 27 Haftalık Gelişimsel Rehberlik Program Tasarısının Yeterlik ve Göstergeleri Tablosu.....	80
Tablo- 16: 27 Haftalık Gelişimsel Rehberlik Programı Tasarısının Yeterlik-Kazanım Kontrol Listesi.....	98
Tablo-19: 27 Haftalık Gelişimsel Rehberlik Programına İlişkin Uzman Görüşlerinin Dağılımı	
Şekil 1- Bal Peteği Modeli.....	10
Şekil-2: PDR Hizmetlerinin Çalışma Alanı.....	10
Şema-1: Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Öğeleri.....	27

KISALTMALAR

AÇEV: Anne Çocuk Eğitim Vakfı

ASCA: American School Counselor Association (Amerika Okul Psikolojik Danışmanları Birliği)

CASEL: Collaborative for Academic, Social, and Emotional learning.

CSEFEL: Center of The Social and Emotional Foundations for Early Learning (Erken Öğrenmenin Sosyal ve Duygusal Temelleri Merkezi)

İ.Ö.O: İlköğretim Okulu

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

NAEYC: National Association for The Education of Young Children (Erken Çocukluk Dönemi Eğitimi Ulusal Birliği)

PDR: Psikolojik Danışma ve Rehberlik

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlara ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Çağlar boyunca döneminin toplumsal yapısı ve ihtiyacına göre bireyleri eğitme şekli ve içeriği farklılık göstermiştir. Çağdaş eğitim; bireylerin bedensel, zihinsel, psikolojik ve sosyal yönden bir bütün olarak gelişmeleri, topluma aktif uyum gösterebilecek mutlu ve üretken kişiler olarak yetişmelerini amaç edinmiştir. Hedefine ulaşmak için de bireylerin toplumsal, çevresel koşullara sorgulamadan aynen uymaları ve sürdürmeleri yerine toplumu ileri götürebilecek, geliştirebilecek değişimleri de sağlayabilecek donanıma sahip olmalarını programlarına almaktadır (Küçükahmet, 2010: 9; Yeşilyaprak, 2005: 3). Okulların ortaya çıkmasından önce bireyin eğitimini daha çok aile kurumu yürütmekteydi. Toplumlar geliştikçe bireye kendi gelişim düzeyine uygun yaşantılar kazandırmada ailenin desteklenmeye ihtiyaç duyduğu gözlenmiştir. Bunun sonucu olarak ailenin bir başına karşılayamadığı eğitim görevine yardımcı olması amacıyla okul adı verilen kurum oluşturulmuştur (Bakırcıoğlu, 2005: 2).

Çağdaş eğitimin örgün boyutunu oluşturan okullarda eğitim; öğretim, öğrenci kişilik hizmetleri ve yönetim ana boyutlarından oluşur. Öğretmen ve program merkezli eğitimden yenilikçi, öğrenci merkezli eğitime geçişte öğrenci kişilik hizmetleri, bireysel farklara ve gereksinimlere cevap veren, çabalar, tutumlar, davranışlar, değerler, duygular ve kişisel amaçlarla ilgili olarak bireye ağırlık veren etkinlikleri kapsar. Öğrenci kişilik

hizmetleri, öğrencinin tüm yönleri ile ele alınıp, uygun düzeyde gelişimini sağlayabilecek çeşitli hizmetlerin bütünüdür. Bir okulda öğrenci kişilik hizmetlerinin etkili ve amaca uygun şekilde yürütülmesinin öğretim hizmetlerinin kalitesini artırıcı rolü olmakla beraber öğrenci kişilik hizmetleri öğretime yardımcı bir hizmet alanı değil eğitimin alt ana alanlarından (Girgin, 2008: 7).

Çağdaş eğitimin öğrenci kişilik hizmetleri alanında yer alan Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) çalışmaları, esas itibarı ile, ortaöğretim çağındaki gençlerin bir meslek sahibi olmalarına yardım fikrinden doğmuştur. Yıllar geçip rehberlik kavramı aydınlığa kavuşturulmuş, rehberlik faaliyetleri de bireyin bütünlüğünü kapsayan daha geniş bir şekil almış; ancak uzun zaman ortaöğretim ve yüksek öğretim seviyesine has öğrenci kişilik hizmetleri olarak kalmıştır (Tan, 1992: 296).

Yirminci yüzyılın başlarında ortaöğretim kurumlarında başlayan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, temel eğitimi de içine alacak şekilde uygulamalara devam etmektedir. 1960'lı yıllarda ilköğretim birinci kademedeki rehberliğin önemi hissedilmeye başlanmıştır. Özellikle gelişimsel rehberlik modeli ile birlikte, temel eğitimden itibaren planlı, programlı tarzda çalışılması gerektiği vurgulanmaya başlanmıştır. Çünkü erken yaşta kazanılan yaşantılar bireylerin ileride kendilerine ve topluma karşı olumlu, doyurucu tutumlar kazanmasında etkili olmaktadır (Nazlı, 2008: 202).

Günümüzde insan eğitimi teriminin geçtiği her noktada gelişimsel yaklaşım ve bireysel farklılıkların temel alındığı görülmektedir. Gelişimsel serüvenin bebeğin anne rahmine düştüğü ilk andan itibaren başladığı bilinmektedir. Birey ile ilgili tüm disiplinler kişinin gelişimsel sürecini tespit, takip, kolaylaştırma, destekleme, sağaltım için bazen işbirliği içerisinde bazen de birbirlerinin farkına varmadan çaba gösterirler. Temel maddesi olan insanın bir bütün olarak güçlendirilmesi, ilerletilmesi için çabalayan PDR hizmetlerinin tam da bu noktada gelişimsel görevlerin başarılması gereken en erken dönemden itibaren devreye girmesi gerekmektedir.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik bilim dalı eğitim-öğretim hizmetlerinin destekleyicisi, hazırlayıcısı, güçlendiricisi, kolaylaştırıcısı işlevlerini yerine getirmek için

eğitim kurumlarının ürünleri olan ve çevresinin etkisiyle şekillendikleri bilinen çocuklara erken yaşlarda ulaşarak hizmetlerini sunmalıdır.

Yirmi birinci yüzyıl öğrencileri hayatlarının her alanında bir çok tehditle karşı karşıyadırlar. Büyümeye çalışan öğrenciler evden, okuldan, akran gruplarından ve toplumdan gelen bir çok baskı ile mücadele etmek zorunda kalmaktadırlar. Sürekli farklı durumlara nasıl uyum sağlayacaklarıyla ilgili mesaj bombardımanına maruz kalmaktadırlar. Yaşadıkları her anın içerisinde aldıkları kararların ve yaptıkları her seçimin önemi büyüktür. Yine günlük hayatlarında çatışma yaşama, problem çözme gibi kişiler arası tepkide buldukları birçok durum yaşamaktadırlar. Yöntemini bilmedikleri ve el yordamıyla karar verip tepki verdikleri için de öfke ve engellenmişlik duyguları yaşamakta, yardım önerilerine kendilerini kapatarak kendilerine zarar verecek uygun olmayan karar ve davranışlar sergilemektedirler. Tüm bu şartların beraberinde getirdiği risklerle başa çıkmak ve hasarları en aza indirmek için çocukların çevrelerindeki yetişkinlerin konsültasyon ve yönlendirmesine daha önce hiç olmadığı kadar ihtiyaçları vardır (Richter, 1970/1991:30).

İkibinli yılların başlangıcında bir çok öğrenci doksanlı yıllara göre; daha öfkeli, daha kaygılı, dikkatini toplamada daha fazla sıkıntılı, daha bıkkın ve zorlanmış hissetmektedirler. Davranışsal olarak, sorumsuz, daha itirazcı ve itaate yanaşmayan, daha dürtüsel, cezalardan etkilenmeyen, ani zevklerin peşinde koşan, tembel, daha fazla cinsellik ve madde kullanımına meyilli, dikkatsiz, güvensiz, benlik saygısı daha düşük, iç odaklı kontrolü daha az, yetişkin onayına daha az ihtiyaç duyan, kendi problemlerini çözme becerisi düşük bir tablo sergilemektedirler (Knoff, 2001:5). Literatür tüm bu tablonun sebeplerinin aşağıdaki başlıklar olduğunu ifade etmektedir:

- Çekirdek ve geniş aile yapılarındaki değişmeler (boşanma, yeniden evlenme v.b.).
- Evdeki anne-babalık becerilerinin azlığı ya da olmaması.
- Yetişkinlerle daha olumlu etkileşime duyulan ihtiyaç.
- Toplumun sunduğu uygun ve nitelikli hizmetlerde meydana gelen değişimler.

- Yardım severlik, saygı ve başkalarının farklılık ve ihtiyaçlarını kabulün azalması.
- Ekonomik durum ve yoksulluğun etkileri.
- Ebeveynlerin her ikisinin de ailenin ihtiyaçlarını giderebilmek için çalışmak zorunda olmasının getirdiği zorluklar.
- Günlük bakımı sağlayan, uygun yetişkin rol modellerinin ve yetişkin yönlendirmesinin eksikliği.
- Tv, bilgisayar ve video oyunlarının etkileri.
- Eğitimin ilerletilmesi için ulaşılabilir, olumlu ve kalıcı fırsatlara duyulan ihtiyaç.
- Silah ve uyuşturucu maddelere erişimin kolaylaşması,
- Sağlıksız, ilgisiz, parçalanmış aile yapılarındaki artışla birlikte daha fazla ihmal ve istismarın olması, öğrencinin dikkat dağınıklığı ve sağlık problemleriyle daha fazla yüz yüze gelmeleri
- Çocuk hakları savunucularının çalışmaları,
- Nörolojik araştırmalar (Morison, 2006: 31; Saatçılar, 1997: 120).

Bu olumsuz durumlara neden olan kaynaklar belirlendikçe, yukarıda anlatılan durumlarla baş etme becerileri geliştirmeleri için, öğrencilerin okulda almaları gereken koruyucu ve önleyici eğitim hizmetlerini daha küçük yaştan itibaren ele almaları gerektiği düşünülmüş ve okul öncesi yılların önemi artmıştır.

Okul öncesi dönemdeki eğitim uygulamaları arttıkça da toplumun risk grubundan gelen çocuklarına fırsat eşitliği sunulmuş ve toplumların gelişmişliklerine katkı sağlanmaya çalışılmıştır. 90'lı yıllardan itibaren yapılan araştırmalar göstermektedir ki eğitim, ne kadar erken yaşlarda verilirse çocukların beyin gelişimleri de o oranda artmaktadır.

Nitekim “Dünya herkes için eğitim bildirgesi” (1990) bu konuyu vurgulamaktadır.

“İster çocuk, ister genç, isterse yetişkin olsun her insan temel öğrenme ihtiyaçlarını karşılayacak eğitim fırsatlarından yararlanabilmelidir.” Bu ihtiyaçlardan

bazıları “okuma-yazma, sözel ifade, sayısal beceriler ve akıl yürütme” gibi temel öğrenme becerilerini içerir. Diğerleri ise “insanların yeteneklerini en üst noktaya çıkarmaları, gelişimlerine katkıda bulunabilmeleri, yaşam koşullarını iyileştirebilmeleri, doğru kararlar verebilmeleri ve öğrenmeye devam edebilmeleri için ihtiyaç duydukları bilgi, beceri, değer ve tutumlar” gibi öğrenme için gerekli becerileri içermektedir (AÇEV, 2005: 5).

Havighurst (Akt. Muro ve Kottman, 1995: 29) farklı eğitim düzeylerinde bulunan öğrencilerin, özellikle rehberlik hizmetleri açısından esas alınan iki grup temel ihtiyacından bahsetmiştir. Bunlar:

1. Yaşamın her döneminde geçerli olan ve sürekli doyurulması gereken ihtiyaçlar.
2. Değişik yaşam dönemlerine özgü gelişimsel ihtiyaçlar.

Birey eğer bulunduğu gelişimsel dönemin görevlerini başarıyla tamamlamazsa mutsuzluk, toplum tarafından onaylanmama ve sonraki dönemlerin başarısız geçmesi durumlarını yaşar. Diğer taraftan bir gelişim ödevinin başarıyla tamamlanması bireye gelecek dönem ödevlerinde başarı ve mutluluk getirecektir. Gelişimsel görevler kişinin ihtiyaçları ile toplumun hedefleri ortasında durmaktadır. Bu görevler kişinin yaşamda başarılı olabilmesi için gereken beceri, bilgi, işlev ve tutum olarak tanımlanmıştır (Yeşilyaprak, 2005: 35).

Çocuk okul yaşlarına geldiğinde fiziksel, bilişsel, sosyal ve dil gelişiminin büyük bir kısmını tamamlamış olur. Okul öncesi dönem programları herkes için temel eğitimi sağlamada önemli rol oynar. Çocukların gelişimini desteklerken, ilk öğretmenlerinin anne-babaları olduğunu bilmek özellikle önemlidir. Bu nedenle anne-babaları ve anne-baba olmaya hazırlananları eğitmek ve desteklemek en etkili temel eğitim stratejisidir (AÇEV, 2007: 5). Amaç, topluma katılımcı ve girişimci çocuklar yetiştirmekse, çocuğun zihinsel, bedensel, kişilik gelişimi; beslenmesi, sağlığı ve çevre koşulları ile topluma katılımı, oyun alanı olanakları, gördüğü bakım ve ilgi dahil kapsamlı bir şekilde ele alınmalıdır.

Esping-Anderson (2009/2011: 174) erken çocukluk döneminde yapılan kapsamlı eğitim müdahaleleriyle okulu erken bırakma ve suça karışma oranlarının azaldığını izlemiştir.

Eğitimin bakım olmadan, bakımın da eğitim olmadan sağlanamayacağına farkındalığının oluşması ve hizmet kalitesini artırmak için erken çocukluk dönemi olarak adlandırılan 0-8 yaş arası eğitim-bakım sistemini birlikte ele alan National Association For The Education Of Young Children (NAEYC- Erken Çocukluk Dönemi Eğitimi Ulusal Birliği) standartlar oluşturmuştur. NAEYC kaliteli programların, çocukların aileleriyle birlikte desteklendiği sosyal, duygusal, zihinsel ve fiziksel gelişimlerinin ilerletilmesini ön plana aldığı güvenli ve destekleyici bir çevre sağlamayı önemser. Bu grup için gelişimsel yaklaşım uygulamaları önceki yaş gruplarında olduğu gibi bütünlük bir yapıyı içermektedir. Bütünlük program, sadece bilişselliğe odaklanmaktan ziyade insan gelişiminin sosyal, duygusal, fiziksel, bilişsel, dil ve yaratıcılığı içeren tüm yönlerine hitap etmektedir. Program işlenirken matematik, okuma, fiziksel eğitim ya da sosyal çalışmaların öğrenilmesi için sadece günü belirli öğrenme dilimlerine ayıran bir yaklaşım şeklinde değil öğrenme merkezlerinin kullanılması ile temalar ve özneler birbirleri ile bütünlük edilir, birbirlerinden ayrılmaz parçalar olarak kabul edilirler (Hohensil ve Brown, 1991 :2, Akgün, 2010: 475).

Rehberlik hizmetleri diğer öğretim seviyelerinde olduğu gibi okulöncesi dönemde de ilk olarak özel eğitim ihtiyacı olan çocuklara hazırlanacak programların çocuğu doğduğu andan itibaren ailesiyle birlikte geliştirmeyi programına alması ile şekillenmeye başlamıştır. Her yaş grubu için program, öğretim teknikleri ve çevre düzenlemeleri, çocuğun gelişim düzeyleri göz önüne alınarak düzenlenmektedir (Essa, 2007a: 38; Marion, 2007: 112). Anasınıfının, çocuğun okula adım attığı ilk sınıf olması, okula ilişkin geliştirebileceği olumlu ya da olumsuz tutumların oluşması, bu tutumların ileriki öğrenim yaşamına genellenme riskinin olması nedeni ile okul öncesi dönemde verilebilecek rehberlik hizmetleri ayrıca önem taşımaktadır (Akgün, 2010: 480; Essa, 2007a: 5; Hohensil and Brown, 1991: 4).

Anasınıfı dönemi çocuğun gelişimine uygun uygulamaları oluştururken aşağıda ifade edilen durumlar program kapsamına alınmalı ve geliştirilmelidir (Hohensil, 1991: 3):

- Okulöncesi dönem çocukları için hazırlanacak öğretim programı çevrenin keşfedilmesine odaklanır ve oyun için hem yapılandırılmış hemde yapılandırılmamış fırsatlar sunar.
- Okulöncesi dönem programları ile ilgili tüm eğitim personeli çocuğun gelişim süreci ve eğitim teknikleri hakkında bilgi sahibi olurlar.
- Okulöncesi programlarına aile katılımında öncelikli olan anneleri rahat ve mutlu hissettirmek değildir. Ailelerin çeşitli ebeveyn eğitim programlarına, sınıf, okul çalışmalarına katılımlarını sağlayarak, çocukları ile hem evde hemde okulda yaptıkları çalışmaların niteliğini artırmak amaçlanır.
- Nitelikli okulöncesi eğitim programları, çocuğu hem bireysel olarak hem de aile sisteminin bir parçası olarak ele alan, ailenin refahı için çalışan toplumsal kuruluşlarla yakın temas halinde çalışmaya odaklanır.

Yeşilyaprak (2005: 25) okul öncesi dönemde verilebilecek rehberlik hizmetlerini kişisel açıdan, çocuğun kendini kabul, özgüvenini geliştirme, benlik kavramını oluşturma, sosyalleşmeyi sağlama; eğitsel açıdan okula uyum ve ilköğretime hazır olma, okulu sevme, okumaya-eğitime karşı güdülenme, temel becerileri kazanma; mesleki rehberlik açısından mesleki gelişim görevlerini gerçekleştirmeye yönelik etkinlikler olarak açıklamıştır.

Erkan (2011: 52) ise anasınıfı okul danışma programının uygulanması sonucunda öğrencilerin göstermesi hedeflenen davranışları şu şekilde ifade etmiştir:

1. Fiziksel, zihinsel ve duygusal özelliklerini tanımlama.
2. Başkalarının fiziksel, zihinsel ve duygusal özelliklerini tanımlama.
3. Konuştuğu yada dinlediği insanların farkına varma.
4. Aile sisteminde kendi yerinin farkında olma.
5. İşbirliği davranışları göstererek başkalarıyla etkileşimde bulunma.
6. Uygun olan ve olmayan dokunuşlar arasındaki farkı bilme.

7. Mutluluk, mutsuzluk ya da kızgınlık duyguları yaratan durumları ve bu duyguları sağlıklı ifade etmeyi bilme.
8. İnsanlar ve hoşlandıkları etkinlikleri tanımlama.
9. Toplum, okul ve evde farklı çalışma durumlarını ve “çalışma”yı tanımlama.
10. Hata yapmanın normal öğrenmenin bir parçası olduğunu bilme.
11. Birinci sınıfın nasıl olacağını tanımlama ve birinci sınıfa ilişkin beklentilerini açıklama.

ABD’de 1960’ların başında, özellikle 1970’lerde ortaya çıkan gelişimsel yaklaşımdan, Türkiye’de 90’lı yılların ikinci yarısından itibaren söz edilmeye başlanmıştır (Ültanır, 2003: 9). 1970’lerde ortaöğretim kurumlarında ve 1996’da zorunlu eğitimin sekiz yıla çıkarılması ile ilköğretim kurumlarına da “rehber öğretmen” adıyla “psikolojik danışman” larının atanmıştır. Okullarımızda bu hizmetlere yeterli hazırlık ve alt yapı oluşturulmadan ve alan uzmanı olmaksızın başlanmasının bir sonucu olarak okullarda bu hizmetler genel olarak “kriz odaklı” bir anlayışla algılanmıştır. PDR hizmetleri sadece problemlili, okulda sorun yaratan, uyumsuz ve başarısız çocukların gönderildiği bir servis olarak tanınmıştır. Zaman zaman da bu hizmetlere “okulda oluşabilecek sorunları önleme” gibi bir işlev yüklendiği görülmektedir. Bu üç yaklaşımı (kriz yönelimli, iyileştirici-çare bulucu, önleyici) yetersiz bulan alan uzmanları yeni ve daha işlevsel bir yaklaşımın arayışıyla teorik ve uygulama anlamında bugün kullanılan gelişimsel yaklaşıma ağırlık vermişlerdir. Literatür incelemelerinin işaret ettiği ortak nokta okul öncesi dönemde elde edilen becerilerin ilerleyen yaşlardaki sosyal ve akademik başarı için elzem olduğudur (Kağıtçıbaşı, Sunar, Bekman ve Cemalcılar, 2005: 25). Dolayısıyla okullarda verilen rehberlik hizmetlerinin gelişimsel olabilmesi için okul öncesi dönemden itibaren sunması gerekmektedir.

Çalışmalar okul öncesi dönemde alınacak önleyici ve/veya koruyucu programların çocuklar üzerindeki uzun dönem etkilerinin davranım bozukluklarını azaltıcı, daha sosyalleştirici, suçla karışma oranını düşürücü ve okul başarılarını yükseltici etkisi olduğunu

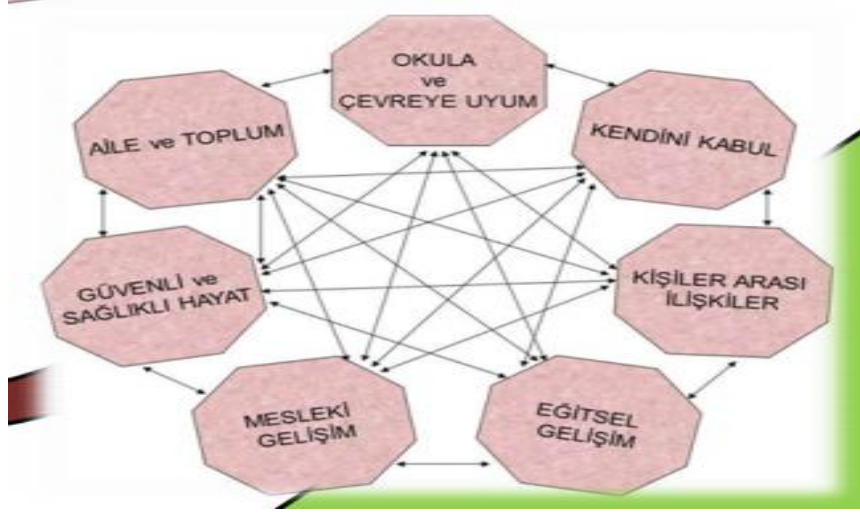
göstermektedir. Özellikle okul ve ev eşgüdümünde giden programların etkisinin manidarlığının oldukça yüksek olması çalışma konusuna ebeveynlerle paralel devam etmenin önemini vurgulamaktadır (Grimes, 2008: 44). Nazlı (2008: 14), sınıf rehberliği uygulamalarını gelişimsel rehberlik modelinin en önemli müdahalesi olarak görmekte ve rehberlik uygulamalarının sınıfta uygulanan modeli olduğunu belirtmektedir. Sebebinin de tüm öğrencilere ulaşılması olduğunu, ana sınıfından lise son sınıfa kadar planlı, programlı olarak öğrencilerin genel gelişim ihtiyaçlarını karşılamak ve onlara çeşitli yeterlikler kazandırarak önleyici hizmetler sunmak olarak açıklamaktadır.

İlk öğretim ve orta öğretim rehberlik programı 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren uygulamaya konulmasına rağmen, “Okul Öncesi Eğitimde Rehberlik Programı” 14.09.2012 tarih ve 159 sayılı Talim Terbiye Kurulu kararı ile 2012-2013 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Program hazırlanırken kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki rehberlik alanları esas alınmıştır. İlk ve ortaöğretimde geçerli yeterlik alanları temel alınarak etkinlikler hazırlanmıştır. Bu etkinliklerin, öncelikle sınıf öğretmenleri tarafından, bazı kazanımlara yönelik uygulamalar ise özel bilgi ve deneyim gerektirdiği için okul rehber öğretmeni veya RAM’lerden gelecek uzmanlar tarafından uygulanması beklenmektedir. Bu program birbiri üzerine inşa edilen etkinliklerden oluşmuş, ardışık bir programdır. Bu program okuldaki tüm personelin (okul psikolojik danışmanları, öğretmenler, yöneticiler) aktif katılım ve işbirliğini gerektirmektedir. Programa katılan çocukların;

- Okula ve çevreye uyum sağlamaları ayrıca ilkokula hazırlanmaları,
- Eğitim ortamlarına ve öğrenmeye karşı olumlu tutum ve anlayış geliştirmeleri,
- Kendilerini tanımaları ve geliştirmeleri,
- Kişiler arası ilişkilerini geliştirmeleri,
- Aile ve topluma ilişkin farkındalık ve duyarlılık kazanmaları,
- Sağlıklı ve güvenli yaşam için bilgi ve becerilerini geliştirmeleri,
- Meslekleri tanımaları, mesleklerin insan hayatındaki yeri ve önemine ilişkin farkındalık geliştirmeleri amaçlanmaktadır (MEB, 2012: 4).

Okul Öncesi Dönem Rehberlik Programı'ndaki yedi yeterlik alanı “bal peteği” modeli ile şematize edilerek şekil 1’de verilmiştir.

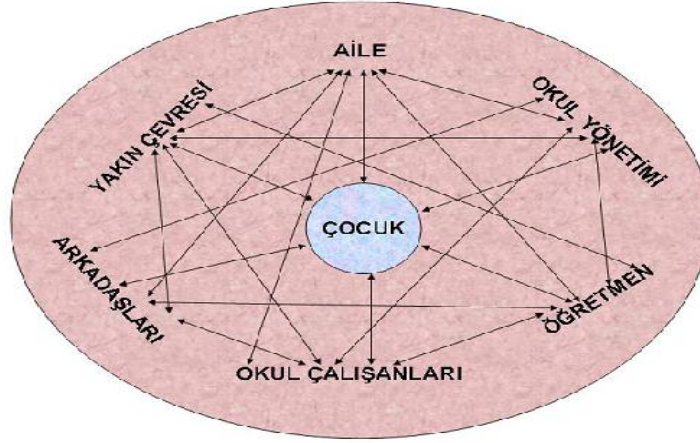
Şekil 1- Bal Peteği Modeli

(MEB, 2012: 2)

Okul öncesi dönemdeki çocuklara verilen rehberlik hizmetleri, çocuğun yaşam alanındaki aile, okul yönetimi, öğretmen, okul çalışanları, arkadaşları ve yakın çevresi ile iletişime geçerek çocuğun gelişimine katkı sunacak şekilde tüm çalışmalarını organize eder. Çocuğun gelişimini destekleyici başka çalışmalar da varsa gerektiğinde destek sunar ve yürütür. MEB 2012 yılı programında işaret edilen bal peteği modeli, çalışma kapsamında belirlenen yeterlik alanlarına model teşkil etmektedir. PDR hizmetlerinin çalışma alanındaki etkileşim şekil-2’de verilmiştir.

Şekil-2: PDR Hizmetlerinin Çalışma Alanı

(MEB, 2012: 5)

Okul öncesi dönem PDR programı hazırlandığı dönemin ihtiyaçlarına hizmet etmekle birlikte aile katılımını programa dahil etmemektedir. Bunun yanı sıra öğrenmenin yapılan tekrarlar sonucu kalıcı hale geldiği düşünüldüğünde belirlenen herhangi bir yeterlik alanına ulaşmak için 15 günde bir yapılacak sınıf içi etkinliğin yetersiz olacağı bilinmektedir. Temel eğitimde çalışacak okul psikolojik danışmanlarının en az yüksek lisans mezunu uzmanlar olmaları mecburiyetinin literatürde belirtilmesine (ASCA, 2014) rağmen, mevcut psikolojik danışman ve okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çok azının okul öncesi PDR programını hazırlayabilecek donanıma sahip olmaları problem durumlarındandır. Bu donanım ihtiyacından da yola çıkılarak ulaşılan literatür ışığında ailelerin 60-72 aylık çocuklar için hazırlanan gelişimsel rehberlik programına, nasıl dahil edilebilecekleri, hangi yeterlik alanlarının olması gerektiği ve her yeterlik alanına haftalık olarak nasıl yer verileceğine dair bir tasarı hazırlamak bu çalışmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Temel amacı insanın bir bütün olarak güçlendirilmesi, ilerletilmesi olan PDR hizmetlerinin yaşam boyu eğitim kavramı göz önüne alındığında, gelişimsel görevlerin başarılması gereken en erken dönemden itibaren desteklenmesi gerekmektedir. Yapılan

çalışmanın sonucunda 60-72 aylık çocuklar için programa ailelerin dahil edildiği gelişimsel rehberlik programı tasarısı geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır:

1. 60-72 aylık çocuklar için hazırlanan aile katımlı gelişimsel rehberlik programının yeterlik ve göstergeleri neler olmalıdır?
2. 60-72 aylık çocuklar için hazırlanan aile katımlı gelişimsel rehberlik programının içeriği nasıl olmalıdır?
3. 60-72 aylık çocuklar için hazırlanan aile katımlı gelişimsel rehberlik programının ölçme-değerlendirme basamağı nasıl olmalıdır?
4. Alan uzmanlarınca, 60-72 aylık çocuklar için hazırlanan gelişimsel rehberlik programının içerik olarak uygun bulunma durumu nasıldır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Okul kapsamlı gelişimsel rehberlik programı aslında temelini hayat boyunca sürecek olan kariyer gelişiminden alır. Kariyer bireysel meslek seçimi sürecinden ziyade kişinin çocuk, öğrenci, çalışan, eş, ebeveyn, arkadaş gibi tüm yaşam rollerini içeren bir anlam ifade eder. Gysbers ve Henderson (2000) yaşam kariyeri gelişimini, kişinin hayatı boyunca sürecek olan olaylar, kararlar ve rollerin bütünleşmesi ile benlik gelişimi olarak tanımlamışlardır. Doğuştan getirilen iki temel amaç vardır. Bu amaçlar;

1. Öğrencilerin şu andaki hayatlarını dengeli bir şekilde yaşaması
2. Gelecekteki rollerini, kariyerlerini sağlamak ve gelecekte karşılaşılabilecekleri olaylarla başetmek için kazanmaları gereken becerileri içerir (Akt. Hiatt, 2005: 24).

Çocuğun okula başladığı 3-4 yaşlarından, ilköğretim diploması aldığı 14-15 yaşlarına kadar olan gelişim dönemini kapsayan temel eğitim süreci rehberlik hizmetleri açısından çok iyi değerlendirilmesi gereken bir dönemdir. İlköğretim okullarında verilen gelişimsel rehberlik hizmetlerinin, çocukların gelişim ve öğrenmelerini desteklediği bilinmektedir. Bu dönemdeki gelişimsel rehberlik hizmetleri, okuldaki eğitim-öğretim hizmetlerinin tamamlayıcısı ve bütünün bir parçası olmalıdır (Akgün, 2010: 475; Ültanır, 2003: 9-10).

Değişen toplumsal ihtiyaçlar, diğer ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de okul öncesi eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin önemini yansıtmaktadır (Büyükişık, 2009: 19). Bu işlevlerin yerine getirilmesinde okul ortamı önemli bir etkiye sahiptir. Çünkü öğrencilerin zamanlarının önemli bir kısmı okul ortamında geçmektedir; ayrıca okul ortamı öğrenciler için kendi akran gruplarından oluşan önemli sosyal öğrenme ortamlarıdır. Okulda yer alan bireylerin geliştirilmesi için yapılan çalışmada, rehberlik hizmetleri bir ekip işi olarak düzenlenir. (Fox, Hemmeter ve Lentini, 2012: 34).

Utah Eyaleti için hazırlanan PDR programında (Jensen, 2008: 102), daha etkili sonuçlar verecek eğitim programlarının daha insancıl ve bireyselleştirilmiş bir eğitim sistemine bağlı olduğunun okul psikolojik danışmanları tarafından ifade edilmiştir. Programda bu hedeflere ulaşabilmek için önce tüm öğrencilerin kişisel ve insani gelişimini kolaylaştıracak merkezi hedefler belirlenmesi daha sonra da bu hedeflere ulaşacak müfredat ve öğretim yöntemlerinin belirlenmesinin gerekliliği ifade edilmiştir. Programda ayrıca psikolojik danışmanlar “birincil önleme” için sınıf içi uygulamaların, “ikincil önleme” için ise psikolojik danışma hizmetlerinin kullanılması gerektiği ifade etmektedirler. 21. yüzyıl PDR hizmetlerinin şekillenmesi için üzerinde çalışılan ve gelecekte de çalışılacak olan sorular şunlardır:

1. Öğrencilerin ihtiyaç duyduğu rehberlik hizmetleri en iyi şekilde onlara nasıl sunulmalıdır?
2. Öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda tasarlanmış PDR hizmetlerinden hangi öğrenciler en iyi yararlanır?
3. Öğrencilere en iyi şekilde PDR hizmeti sunmak için gerekli danışman özelliği nasıl olmalıdır?
4. Eğitim programı ve okul programı arasında nasıl bir ilişki olmalıdır?
5. PDR programının etkililiği nasıl artırılır?
6. Okullar kendileri için en uygun PDR programını nasıl geliştirebilirler?
7. Okul danışmanlarının çalışmalarının sonuçları nasıl ölçülür?.

Tüm yukarıdaki sorular aslında PDR hizmetlerinin evrensel düzeyde nasıl sunulacağına dair cevaplar bulmak içindir. Çalışma kapsamında hazırlanan etkinliklerin

evrensel PDR programlarının yeterliklerine ulaşacak şekilde tasarlanması araştırmanın özelliklerindedir.

Ülkemizde kapsamlı ve gelişimsel bir PDR programının pilotlama çalışmasını ilk yapan kişi olan Nazlı (2008: 76)'nın uygulama sırasında gözlemlediği sorunlardan bazıları;

- Sınıf rehberliği uygulamalarında kullanılacak ders materyallerinin sınırlılığı, etkinliklerin azlığı.
- Planlama aşamasında sınırlılıkların göz önüne alınmaması olarak ifade edilmiştir .

Gözlenen sorunlara cevap olacak şekilde hazırlanan çalışma ile etkinlik havuzuna da önemli bir katkı sağlanmış olacaktır.

Öğrencilerin yaşları ilerledikçe sosyal becerilerin bir çoğunu tekrar öğrenmeleri gerektiği önemli bir gerçektir. Öğrenmeleri gereken sosyal becerilerin isimleri zamanla değişiklik göstermemesine rağmen, öğrencilerin bu becerileri gösterme performanslarının nasıl olduğu ile ilgili kendi düşünceleri ve yetişkin beklentileri değişiklik göstermek zorundadır. Bunun sebebi 1) Öğrenciler zamanla, kendi olgunlaşma ve gelişimleri yüzünden davranışsal beklentileri artırabilmektedirler; 2) Öğrenciler büyüdükçe daha sıkıntılı ve karmaşık durumlarla karşılaşmakta veya olumsuz deneyimler yaşamaktadırlar; 3) Yetişkinler hergün, her ay ve her yıl değişiklik gösteren gencin davranışsal ilerlemesine, kendi bilgi ve beceri seviyesi zamanla artacağı için yardım etmede (eğitmede) acele etmemelidir. Beklenti üç, yedi ya da on iki yaşında gösterilen sosyal beceri performanslarının birbirinden farklı olmasıdır. Öğrenci büyüdükçe, daha çabuk, daha fazla zaman periyodunda gözlenen, daha bağımsız hareket etmesi ve/veya kendini kontrol düzeyinin artması sıklıkla ondan beklenen sosyal beceri performansdır (Knoff, 2001: 12).

Eğer okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklara uygun bir programla rehberlik hizmetleri verilirse, sonraki gelişim dönemlerini sağlıklı bir şekilde yaşamalarına uygun bir zemin hazırlanmış olacaktır. Bunu sağlamak için de çocukların bu yaşlardaki gelişim ihtiyaçlarını gözönüne alacak etkinlikler hazırlanmalıdır. Bu çalışma kapsamında döneme has öğrenme yaşantıları ve öğrenmenin tekrarlardan oluştuğu ilkesi göz önüne alınarak etkinliklerin haftada üç gün velilerin de program işleyişine katıldığı bir model ile oluşturulmasına önem verilmiştir. Hazırlanan çalışma ile rehberlik hizmetlerinin okul

öncesi ayağının teorik ve pratik alanda neleri kapsayacağı, hangi öğretim yöntemlerinin kullanılacağı ile ilgili bir rehber niteliği taşıyacağı sonraki eğitim basamaklarının PDR hizmetlerinin inşası için, programın hedeflediği gelişim döneminin ihtiyacına hitap edecek bir sistem oluşturulması hedeflenmiştir. Okul öncesi dönemde verilen rehberlik hizmetleri ile ilgili olarak literatürün de sınırlı olması dikkate alındığında, araştırmanın okul öncesi eğitimde verilen rehberlik hizmetleri ile ilgili literatür oluşturmak adına da önemli görülmektedir.

Çocukların yaşam kariyerlerini sağlıklı bir şekilde ilerletmeleri için onlara bakım ve hizmet veren yetişkinlere rehberlik yapmak oldukça önemlidir. Çünkü okul öncesi yaş grubu çocukları öncelikle kendilerine bakım veren yetişkinlerin davranışlarından etkilenir ve onları model alırlar (Hiatt, 2005: 24). Bu açıdan okul öncesi dönem ve bu dönemde verilecek eğitime aileleri de dahil etmenin gelecek nesillere de yansıyan etkileri vardır. Özellikle anne-baba eğitimi programlarının bir çocuk üzerindeki olumlu etkileri insanların toplumsal varlıklar olarak etkileşim halinde yaşadıkları göz önüne alınırsa diğer çocuklara da yansıyacaktır (Akt. Essa, 2007a: 71). Literatürde geniş bir şekilde ailelerin programa katılmasının program başarısını artıracığı belirtiliyor olmasına rağmen programa aileleri alan çalışmalara seyrek rastlanmaktadır (AÇEV, 2007: 12; 2003: 9; Neely, 2004:117). Dolayısıyla çalışmanın özgün yanlarından biri de okulda öğrenilenlerin aile katılımı etkinlikleri vasıtasıyla anne-baba tarafından da bilinip desteklendiği bir formatta hazırlanmış olmasıdır. Ailenin eğitime katılımı ve anne-babaların eğitilmesinin çocukların ve anne-babaların kişisel gelişimine olumlu katkıları düşünüldüğünde, bu tür program tasarımlarının oluşturulması, etkinliğinin denenmesi ve yaygınlaştırılması konusunda örnek olacağı düşünülmektedir.

2013 yılında değerlendirmesi yapılan “Sosyal-Duygusal Öğrenme” programlarının sonuç raporunda anne-babaların katılımının sağlandığı, ders temelli programların daha işlevsel olduğu ve gittikçe bu programlara ihtiyacın arttığı belirtilmiştir (CASEL, 2013: 15). Tüm sayılan nedenlerle PDR hizmetlerinde yeni modellere duyulan ihtiyaçlar özgün modeller bulunana kadar sürecektir. Yapılan çalışmalarda yeni programların tasarlanması bu süreci hızlandıracaktır (Pişkin, 2006: 32).

1.4. Araştırmanın Varsayımları

1. Hazırlanan aile katımlı gelişimsel rehberlik programı tasarısının 60-72 aylık çocukların gelişim düzeyine uygun ve uygulanabilir olduğu varsayılmıştır.
2. Hazırlanan aile katımlı gelişimsel rehberlik programı tasarısı için; eğitim sistemimizde, yönergeler ile nasıl uygulanacağı belirtilmiş bu programı uygulayabilecek yeterli nitelik ve nicelikte okul öncesi öğretmenler, rehber öğretmenler ve araç-gerecin olduğu varsayılmıştır.
3. Çalışma kapsamında hazırlanan etkinliklerin haftalık olarak hazırlandığı, birbirinden bağımsız olduğu dolayısıyla her bir uzman görüşünün bağımsız olarak etkinlikleri yorumladığı varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu çalışma, 60-72 ay arasındaki çocuklar için araştırmacı tarafından geliştirilen 27 haftalık aile katımlı gelişimsel rehberlik programı tasarısı” ile sınırlıdır.
2. Hazırlanan program tasarısı anasınıfı öğretmenine yönelik danışmanlık hizmetlerini kapsamamaktadır.
3. Hazırlanan çalışmada özel eğitim ihtiyacı olan çocuklara yönelik uyarlamalar yapılmamıştır.

1.6. Tanımlar

Rehberlik: Kendini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini geliştirmesi, çevresine sağlıklı ve dengeli uyum sağlaması ve böylece kendini gerçekleştirme için bireye yapılan psikolojik yardımlardır (Kepçeoğlu, 1992: 20).

Gelişimsel Rehberlik: Her bireyin yaşamı boyunca bir dizi sosyal beklentiyi karşılama, dönemine özgü davranış kalıplarını gösterme yani gelişim görevlerini başarı ile yerine getirme durumunda olduğu temeline dayanan rehberlik yaklaşımıdır (Yeşilyaprak, 2005:37)

Aile Katılımı: Anne-babaların doğumdan yetişkinliğe kadar çocuklarının eğitim ve gelişmelerinin her aşamasında yer almalarıdır (National Parents Teacher Association, 2000. Akt. Erkan, 2013: 29)

Sınıf Rehberliği: Öğrencilerin gelişim ihtiyaçlarını karşılamak, onlara çeşitli yeterlilikler kazandırmak ve önleyici hizmet sunmak için planlı, programlı bir şekilde sınıflarda yürütülen rehberlik uygulamasıdır (Nazlı, 2008:211).

Okul Öncesi Eğitim: Çocuğun doğumu itibari ile altı yaşına kadar olan zaman dilimi içinde (0-72 ay), bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişimleri ile özbakım becerilerini desteklemeye yönelik, gelişimsel özelliklerine ve bireysel farklılıklarına uygun, mevcut potansiyelini ortaya çıkarmasını, geliştirmesini ve kendini ifade etmesini amaçlayan, ilk okulun gerektirdiği yeterliklere ulaşmasını sağlayan, bulunduğu toplumun kültürel değerlerini tanımasını, benimsemesini ve topluma uyumunu gözeten, uygun ve uyarıcı bir çevre olanağı sunan, bir okul öncesi eğitim kurumunda, ailede ya da alternatif programlarda verilen sistemli ve planlı bir eğitim sürecidir (Kuru Turaşlı, 2014: 3).

Eğitim Programı: “Öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneğidir.” (Demirel, 2009:5).

BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Okul Öncesi Dönemde PDR hizmetleri

Psikolojik danışma ve rehberliğin amaçları;

1. Bireyin kendini tanıması ve anlamasına yardım etmek.
2. Bireyin problemlerini çözmesine yardım etmek.
3. Bireyin gerek kendi içinde gerekse çevre ile olan ilişkilerinde uyumlu bir insan olmasına yardım etmek.
4. Bireyin görünür ya da gizil sahip olduğu tüm potansiyellerini en üst düzeyde geliştirmek
5. Sonal amaç olarak da bireyin kendini gerçekleştirmesine yardım etmektir (Girgin, 2008: 9; Yeşilyaprak, 2007: 16).

Yirminci yüzyılın başlarına kadar okullarda yapılandırılmış bir rehberlik hizmetinin varolmadığı, ders öğretmenlerinin müfredatlarını işlerken ihtiyaç duydukça çocukların kişilik, sosyal ve gelecek planlamalarıyla ilgili bilgilendirmede buldukları literatürde açıklanmaktadır. Rehberlik hizmetleri endüstri devrimi ve okullardaki farklı yapıdaki öğrencilerin görülmesi ile belirginleşmiştir (Muro ve Kotman, 1995: 2). İlk olarak A.B.D.'de ortaya çıkan rehberlik uygulamaları meslek seçimine-iş bulmaya yardım hizmetleri olarak başlamış ve daha sonra bireyin eğitsel ve kişisel gelişimini de kapsayarak genişlemiştir. Frank Parsons 1908 yılında bir büro açarak, iş arayanlara yardım hizmeti vermeye başlamıştır. İlk olarak mesleğe yerleşmeye yardım olarak başlayan rehberlik hizmetleri 1913 yılında eğitim sistemine alınarak sistemli bir şekilde gelişmeye

başlamıştır.1949 yılında ilk kez “Öğrenciler olgunlaşmıncaya kadar rehberliğin ardışık tarzda yapılmasını ve rehberlik hizmetleri ile öğrencilerin gelişimlerinin desteklenmesi gerektiği” ni ifade eden gelişimsel rehberlik terimi kullanılmıştır. 1960’lı yıllara kadar yoğun olarak kullanılan geleneksel yaklaşımlarda psikolojik danışmanlar öğrencilere bire-bir müdahalelerle yardımcı olmaya çalışmışlardır. Ancak psikolojik danışman- öğrenci oranının yüksekliği bütün öğrencilere ulaşma şansını verememektedir. Gelişimsel yaklaşımda ise birebir müdahalenin yanı sıra, grupla psikolojik danışma ve sınıf rehberliği etkinliği ile bütün öğrencilerin gelişim ihtiyaçlarını karşılaması öngörülmüştür. Havighurst (1952)’ ün “gelişimsel Görevler” kuramının söylemlerinden sonra PDR hizmetlerinin okul öncesi dönemden itibaren verilmeye başlanmasının gerekliliği fark edilmiştir (Jensen, 2008:104).1970’li yıllarda, PDR programı kavramı ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu anlayışla yarının yetişkinleri ile çalışırken, her bireyin potansiyeli doğrultusunda gelişiminin sağlanması ve gelecekteki mutsuzluğunun da önlenmesi amaçlanmaktadır. 1960’lı yıllardan başlayarak odasında oturan ve danışan bekleyen psikolojik danışman imajı değişmeye başlamıştır. Okul rehberlik hizmetleri bireysel, pozisyon yönelimli, birebir yaklaşımdan; eğitim yönelimli, öngörüsül program yaklaşımına doğru yönelmeye başlamıştır. Bu süreçte, psikolojik danışmanın bir takım servislerle yürüttüğü yardımcılık pozisyonu kapsamlı gelişimsel programlara dönüşmüştür. 1970 ve 1980’li yıllarda çeşitli örgütlenme modelleri, sistem düşüncesi ve gelişimsel teoriler önemsenmeye başlanmıştır. Psikolojik danışmanların yardımcı-pozisyon odaklı temel sorumlulukları, gelişimsel rehberlik uzmanlığına doğru yeniden kavramsallaştırılmıştır (Gladding, 2012/2013: 8; Nazlı, 2008: 12; Yeşilyaprak, 2005: 22).

Programlanmış temel rehberlik hizmetleri öğretmen, öğrenci, idareci ve veliler içindir. Danışmanlar adı geçen dört gruba hizmet verirken, psikolojik danışma, bireysel ya da küçük grup rehberliği, konsültasyon ve koordinasyon süreçlerini kullanırlar. Psikolojik danışmanlar öğrenme ve gelişimle ilgili olarak öğrencilerin kendilerini keşfetmeleri ve tanımları için onlara yardım ederler. Gelişimsel rehberliğin ele aldığı üç gelişim alanından **kişisel sosyal gelişim alanı** öğrencilerin karar verme, beceri geliştirme ve problem çözmelerine yardım etmeyi, **eğitsel gelişim alanı** öğrenme ve öğrenmekten keyif alma

sürecine yardımı son olarak da **mesleki gelişim alanı** uzun dönemde ihtiyaç duyacakları temel karar verme becerilerine yardım, meslek farkındalığı ve üst öğrenim kurumlarına hazırlanmayı içerir. Gelişimsel rehberlik modelinde üç gelişim alanı ayrıntıları ile aşağıda açıklanmaktadır.

2.1.1. Kişisel-Sosyal Gelişim Alanı:

Yaşamak için öğrenme boyutu olarak da adlandırılan kişisel-sosyal gelişim alanı, çeşitli grupların birer üyesi olan bireylerin diğer insanlarla başarılı bir şekilde ilişki kurabilmesine odaklanmış yeterliklerden oluşur. Bu alandaki etkinliklerin merkezinde, eğitimsel, mesleki ve genel olarak yaşam başarısının anahtarı olan güçlü ve olumlu bir benlik kavramı geliştirmek bulunur (Erkan, 2011: 8). Kişisel sosyal gelişim alanında öğrencilerin bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini desteklemeyi ve onların gelişim görevlerini başarmasında yardımcı olmayı hedefler. Gelişim kuramcılarının (özellikle Piaget, Ericson ve Kohlberg'in kuramları) görüşleri dikkate alınarak rehberlik programlarının öğrenci gelişimlerini desteklemesi hedeflenmektedir. Geniş bir öğrenci kitlesine ulaşabilmenin en amaca hizmet eden yöntemi olarak “Beceri eğitimi programları” ve “Önleyici eğitim programları” kullanılır. “Beceri eğitimi programları” bireyin toplumda bağımsız, daha etkili, verimli ve üretken yaşayabilmeleri için yardımcı olacak beceriler kazandırmayı planlayan, belirli bir zaman süreci içinde sistemli, düzenli yapılan eğitim durumlarının-yaşantılarının tamamıdır. “Önleyici eğitim programları” ise olası riskli davranışı önlemek ve/veya istenilmeyen bir davranışı ortadan kaldırmak amacıyla planlanan programlardır. Beceri eğitimi ve önleyici programlar birbirini tamamlayıcı, bütünlüyci programlardır. Beceri eğitimi ve önleyici eğitim programlarının teorik temeli “sosyal öğrenme” ye dayanır. Beceri eğitim programları, önleyici eğitim programlarına göre daha kapsamlı içeriğe sahiptir (Avcıoğlu, 2004: 490; Bacanlı, 2003: 237; Çifçi ve Sucuoğlu, 2009: 19; Nazlı, 2008: 183).

Yadsınamaz bir gerçek olarak sınıflarında üç yaşından itibaren sosyal becerileri öğreten öğretmen hem akademik hem de davranışsal olarak öğrencilerine yardım etmiş olacaktır. Erken çocukluk döneminde sınıf ortamında tüm çocuklara olumlu disiplin yaklaşımlarına

uygun şekilde uygulanacak sosyal beceri eğitiminin çocukların tüm yaşantısında başarılı olmalarının anahtarı olabilecektir. Sosyal beceri eğitimi ile uygun sosyal ve davranışsal seçimler yapma, olası zor durumlarla başa çıkmanın eğitimi verilmiş olacaktır. Erken çocukluk döneminde uygun davranış kazandırmanın stratejilerinin öğretilbildiği araştırmalarla bulunmuştur (Özsoy, 2008: 721; Ergin, H. 2003: 66).

Calderalla ve Merrell (1997) sosyal becerilerin boyutlarını ayrıntılı bir şekilde sınıflandırabilmek için araştırma yapmışlardır. Öncelikle, kapsamlı alan yazın çalışması sonucunda çocuk ve ergenlerle yürütülmüş 21 araştırma belirlemişlerdir. Bu çalışmaların gözden geçirilmesi için yapılan meta analiz sonucu çocuk ve ergen sosyal becerilerinde beş boyut saptamışlardır. Bu boyutlar ve kapsadıkları beceriler şunlardır:

1. Akran İlişkili Beceriler
2. Kendini Kontrol Etme (self-management) Becerileri
3. Akademik Beceriler
4. Uyma (compliance skills) Becerileri
5. Atılganlık (assertion) Becerileri (Akt. Gültekin, 2008: 13).

Knoff (2001: 10) okul öncesinde kazandırılan sosyal becerilerin daha sonraki dönemlerde öğretilecek becerilerin ön koşulu niteliğinde olduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle geliştirdiği “Dur-Düşün Sosyal Beceri Program”nda iki basamaklı beceri sistemi ele alınmaktadır. Adı geçen iki basamaklı beceri sistemi Tablo-1’de yer almaktadır.

Tablo-1: Dur-Düşün Sosyal Beceri Programı İki Basamaklı Beceri Sistemi Tablosu

İlk basamakta yer alan temel beceriler	İkinci basamakta yer alan beceriler
1. Dinleme	1. Dikkat dağıtıcı durumları önemsememe
2. Yönergeyi takip etme	2. Kendini takdir etme
3. Konuşmada olumlu sözcükler kullanma	3. Paylaşma
4. Yardım isteme	4. Ne yapacağına karar verme
5. Sırasını bekleme	5. İzin isteme
6. Konuşmada yada oyunda araya girmeyi öğrenme	6. Etkinliklere katılma
7. Önemsememe	7. Konuşmalarında cesur olma
8. Alay edilmekle başa çıkma	8. Yapmaktan hoşlandığı bir durumdan ayrılmayla baş etme
9. Eşya kaybıyla başa çıkma	9. Öfke ile baş etme
10. Sonuca katlanma	10. Özür dileme

2.1.2. Eğitsel Gelişim Alanı

Öğrencilerin, akademik başarılarını artırma, öğrenmeyi öğrenme, gelecekte okul dışında karşılaşacakları hayatları için hazır olma yöntemlerini öğrendikleri ve geliştirdikleri alandır. Akademik gelişim alanları; karar verme, problem çözme ve amaç belirleme, eleştirel düşünme, mantıklı sebepler bulma, kişilerarası iletişim becerileri geliştirme ve bu becerileri akademik başarıya ulaşmak için kullanma nitelikleri kazanmayı içerir. Tüm eğitim düzeyleri için eğitsel mesleki rehberliğin amaçları şunlardır:

- Öğrencinin okula ve okul çevresine uyum sağlaması
- Verimli ders çalışma becerilerini kazanması
- Eğitsel kararlar vermesi ve seçim yapması
- Başarıyı engelleyen etmenleri azaltma yada ortadan kaldırması
- Öğrencilerin ilgi, yetenek, eğilim ve özelliklerine uygun eğitsel bir ortam yaratması
- Okul yaşamı ile meslek yaşamı arasındaki ilişkiyi sağlaması

Eğitsel rehberlik hizmetlerinin bir kısmı bazı dönemlerde ön plana çıksa da, öğrenim döneminin her devresinde süreklilik ilkesiyle uygulanmalıdır. Okula yeni başlayan bir çocuk için oryantasyon hizmetleri dönem başında olmak zorunda iken bu kritik dönemin atlatılması ile öğretim yılı içinde farklı boyutlarda eğitsel rehberlik hizmetleri sürdürülmelidir. Eğitsel rehberlik hizmetlerinde sınıf rehberliği yöntemi benimsenir. Ancak gerekli durumlarda bireysel olarak devam ettirilmesi gerekebilir (Yeşilyaprak, 2005: 117).

2.1.3. Mesleki Gelişim Alanı

PDR bilim dalının oluşumu ve günümüz formatının, mesleki rehberlik hizmetleri kavramının ilk kez kullanıldığı 1909 yılında Parsons'un çalışmalarına dayandığı bilinmektedir. O dönemin mesleki rehberlik hizmetleri günümüzden çok da farklı olmayan şekliyle şu üç aşamada gerçekleşir:

1. Bireyi tanıma
2. Meslek alanlarını tanıma
3. Bireyin kişisel nitelikleri ile mesleklerin gerektirdiği özellikler arasında bağlantıyı kurarak kendine uygun bir mesleği seçmesine yardım etme.

Artık günümüzde, bireyin bir meslek seçmesinin bir anda verilen karar olmadığı, mesleki gelişim süreci içerisinde biçimlenip ortaya çıktığı kabul edilen bir anlayıştır. Bu

süreci etkileyen etmenlerin başında bireyin ailesi, ilişki kurduğu kişiler, okul dışı ve okul içi eğitimi, bireyin ihtiyaçları, ilgileri, değerler sistemi, benlik kavramı, genel ve özel yetenekleri, diğer kişilik özellikleri, yaşadığı çevrenin özellikleri toplumdaki mevcut iş alanları, istihdam koşulları, piyasadaki arz talep durumu gibi etmenler gelir. Bunlara bireyin yaşamında karşılaştığı yaşantıların, aldığı eğitimin ve özel hazırlık faaliyetlerinin etkileri de eklenebilir (Gladding, 2013: 362; Siyez, 2011: 172).

2.1.4. PDR Hizmetlerinde Program

Varış (1993), eğitim programını bir eğitim kurumunun yada sosyal çevrenin,bireylerin yaşantılarını düzenlemek ya da zenginleştirmek için yürüttüğü tüm etkinlikler olarak ifade eder (Akt. Demirel, 2009: 3). Eğitim programları iki ana programı kapsamaktadır. Birincisi; öğretim programı, ikincisi;rehberlik programı. Hem öğretim hemde rehberlik etkinlikleri ile verilen öğretim yaşantılarının kalıcı olabilmesi için iyi hazırlanmış program tasarımları gerekmektedir. Öğrencilere kazandırılması gereken yeterlikleri hedef alan rehberlik programı tasarısında önemli olan çocukların okulda öğrendiklerini sınıf içinde ve dışarıda uygulayabilmesidir. Bu nedenle programın bütün unsurları sistem yaklaşımı göz önüne alınarak tasarlanmalıdır. Nitelikli bir programın cevap vereceği sorular:

1. Programı planlama
2. Toplumun, yörenin, bireyin ihtiyaçları nelerdir ve nasıl belirlenmelidir?
3. Programın genel amacı hangi verilere dayalı olarak nasıl ifade edilmelidir?
4. İçerik nasıl seçilmelidir? Amaçlara ulaşmak için ne tür eğitim yaşantıları temin edilmelidir?
5. Eğitim yaşantıları nasıl düzenlenmelidir?(Öğretim stratejisini belirleme)

6. İçerik öğrencilere nasıl iletilmelidir?(Öğretim kaynaklarını ve öğretim yöntemlerini geliştirme)
7. Programın hedefine ulaşip ulaşmadığı nasıl kontrol edilmelidir? Neyi nasıl değerlendireceğimizi hangi yöntemlerle belirlemeliyiz? (Decker and Decker, 2005: 36)

Kapsamlı gelişimsel rehberlik yaklaşımının da bir program olduğu (Nazlı, 2002: 7) düşünüldüğünde tıpkı matematik, Türkçe, müzik v.b. dersleri gibi rehberlik programının da öğrenciye kazandırmak istediği yeterlikleri, göstergeleri, öğrenme yaşantıları ve değerlendirme sistemi vardır. Hazırlanan programların ihtiyaç doğrultusunda olması başarısını artıracaktır. Bu doğrultuda çalışmanın konusu olan program hazırlanırken kaynak tarama tekniğinden yararlanılmıştır (Demirel, 2009: 100; Terzi, 2008: 431). İhtiyaç analizi ve değerlendirme tekniklerinden kaynak tarama çalışmaları farklı aşamalarda ele alınmıştır. Bunlar;

- Literatür taraması
- Rapor değerlendirmesi
- Mevcut programların incelenmesi aşamalarıdır

İhtiyaç değerlendirmesi doğrultusunda kullanılan kaynak taraması yönteminin ayrıntıları üçüncü bölümde yer alan verilerin toplanması bölümünde ayrıntıları ile verilmiştir.

Kapsamlı gelişimsel rehberlik yaklaşımını temel alan programların ilkeleri aşağıdaki biçimde özetlenebilir (Muro and Kottman, 1995: 51; Nazlı, 2008: 35):

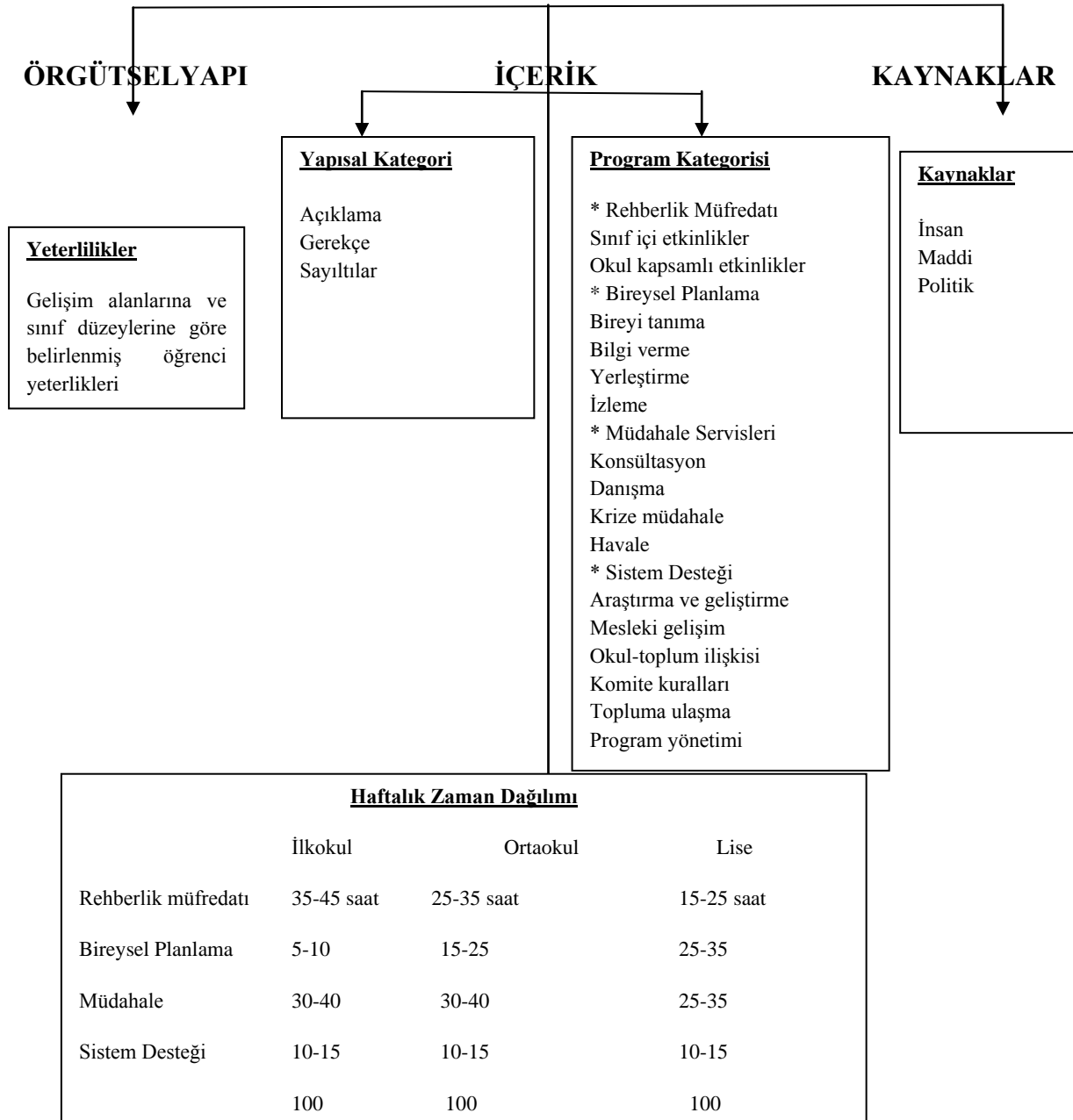
1. PDR hizmetleri sadece problem yaşayan öğrencilere değil, tüm öğrencilere yöneliktir.
2. Gelişimsel rehberlik çocukların öğrenmeleri üzerine odaklanmıştır. Okulun en büyük amaçlarından biri öğrenmedir. Gelişimsel rehberliğin en önemli amacı ise öğrencilerin öğrenmeyi öğrenmelerine yardım etmektir.

3. PDR programından beklenen verimin alınabilmesi için okuldaki tüm personelin katılımı ve iş birliğini yani takım çalışmasını gerekir. Öğretmenler, psikolojik danışmanlar, yöneticiler ve bütün destek personeli okulun rehberlik programından sorumludur.
4. Gelişimsel rehberlik yaklaşımı organize edilmiş ve planlı bir müfredatı gerektirir. Bu müfredat, okulu ve çevresini tanıma, kendini ve başkalarını tanıma, tutumları ve davranışları anlama, karar verme ve problem çözüme, kişiler arası ilişki ve iletişim becerileri, okul başarısı becerileri, mesleki farkındalık, eğitimsel planlama ve toplumsal katılımı vb. kapsamaktadır.
5. Rehberlik programı öğrencilere yeterlikler kazandırmaya odaklanır. Okuldaki öğrenci problemleri ve engelleri belirlenmeli ancak bunlar çok abartılıp rehberlik programının yeterlikler kazandırma amacını bastırmamalıdır.
6. Rehberlik hizmetleri yaşamın her döneminde geçerli olan temel ihtiyaçları ve yaşamın farklı dönemlerinin “gelişimsel ihtiyaçlarını” karşılamaya yöneliktir.
7. Gelişimsel rehberlik, okuldaki eğitimsel süreçler bütününe tamamlayıcı bir parçasıdır ve PDR programı akademik programlarla bağlantılı ve etkileşim hâlinindedir.
8. Gelişimsel rehberlik müfredatları farklı yaşlardaki öğrencilerin düzeylerine dayalı olarak ardışıklık özelliği gösterir ve esnek bir yapıya sahiptir. İhtiyaç ve imkânlarla göre değişik düzenlemeler yapılabilir.
9. Gelişimsel rehberlik özel eğitim ihtiyacı olan çocukların erken dönemde tesbitini amaçlar.
10. Gelişimsel rehberlik programının hedefleri, okulun felsefesi, misyonu, öğrenci ihtiyaçları ve çevre koşulları üzerine kurulur
11. Gelişimsel rehberlik programları çocuk psikolojisi, çocuk gelişimi ve öğrenme kuramları temel alınarak hazırlanır.

Gelişimsel rehberlik hizmetler doğrultusunda sunulan çalışmalarının koruyucu ve önleyici yapısının kuramsal temelini oluşturan kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki gelişim alanlarında öğrencilere kazandırmaya çalıştığı başlıklar program haline getirilmiştir.

Gysbers ve Henderson (2000) tarafından geliştirilen kapsamlı gelişimsel PDR programının unsurları aşağıda grafik halinde verilmiştir (Akt.Jensen, 2008:7):

Şema-1: Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programının Öğeleri

Şema-1'de program kategorisinde ifade edilen ve çalışmanın temelini oluşturan rehberlik müfredatı kapsamlı gelişimsel PDR programının en önemli parçasıdır. Programın

bütün öğrencilere ulaşmasını sağlayan aktivitedir. Rehberlik müfredatında her sınıf için haftalık olarak uygulanması gereken sınıf rehberliği dersleri program hazırlama ilkeleri doğrultusunda hazırlanır. Sınıfa uygulanacak etkinlikler her sınıf seviyesine uygun olarak okul rehber öğretmeninin koordinatörlüğünde hazırlanır. İhtiyaçlar doğrultusunda belirlenen yeterlikleri kazandıracak ders planının formatı şu şekildedir (ASCA, 2012:55; Thompson, 2011: 11).

Tablo-2: Sınıf Rehberliği Ders Programı Çerçevesi

Sınıf düzeyi	Ders içeriği	Yeterlik-gösterge	Kullanılacak materyaller	Başlama ve bitirme tarihler ve saatleri	Katılacak Öğrenci sayısı	Uygulama alanı	İzleme-değerlendirme	Uygulayıcı
--------------	--------------	-------------------	--------------------------	---	--------------------------	----------------	----------------------	------------

ASCA tarafından 1995 yılında hazırlanan ve daha sonra 2003, 2005 ve 2012 yılında revizyondan geçirilen okul psikolojik danışma ve rehberlik çerçeve programının standart ve kazanımları, kuramsal temelini Johanson ve Johanson tarafından 1997 yılında geliştirilen “Sonuç Temelli Danışmanlık”, Gyesberg ve Hendersons tarafından 2000 yılında geliştirilen “Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik Modeli” ve Myric tarafından 2003 yılında geliştirilen “Gelişimsel Rehberlik ve Danışmanlık” isimli çalışmalara dayandırmıştır (PSCA, 2011: 7). 2004 yılında yapılan revizyon çalışmalarıyla her gelişim alanında üçer olmak üzere toplamda dokuz standarttan oluşturulmuş yeterlik ve kazanımlar belirlenmiştir: Dokuz standardın da amacı öğrencilerin tüm alanlardaki gelişim ödevlerini başarıyla geçirmeleridir. Düzenlenen standartlar anasının başlangıcından lise mezuniyetine kadar olan tüm okul basamaklarını kapsamaktadır. Ayrıca öğrencilerin yalnızca formal eğitim hayatları için değil tüm hayatları boyunca doyum alacak şekilde yaşamalarının temeli de atılmış olmaktadır. Dokuz standarta ulaşmak için kazandırılması gereken yeterlikler Tablo-3’ de gösterilmiştir (ASCA, 2004: 5):

Tablo-3: ASCA Okul PDR Programları Standart-Yeterlik ve Gösterge Tablosu

Kişisel-Sosyal Gelişim	
Standart A: Kendilerine ve başkalarına saygı, yardım etme davranışları için öğrenciler bilgi, tutum ve kişilerarası ilişkiler becerisi kazanacaklardır.	<p>Yeterlik 1: Kendini tanıma becerisi kazanma</p> <p>Kazanımlar:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Özel ve değerli bir kişilik olarak olumlu davranışlar geliştirir. 2. Değerlerin, davranışların ve inançlarını tanımlar. 3. Amaç belirleme yöntemlerini öğrenir. 4. Değişikliklerin anlaşılmasının büyümenin bir parçası olduğunu bilir.. 5. Baskın duyguların tanımlar. 6.Uygun ve uygun olmayan davranışları ayırt eder. 7. Kişisel sınırların, hakların ve gizlilik/dokunulmazlık ihtiyaçlarını tanımlar. 8.Kendini kontrol ihtiyacı ve bunları uygulamaya dökme yöntemlerini bilir. 9. Gruplar içerisinde işbirliği davranışını gösterir. 10.Kişisel güç ve yeteneklerini tanımlar. 11.Kişisel ve sosyal rollerdeki değişimi tartışır ve anlar. 12.Değişen aile rollerini bilir ve tanımlar.
	<p>Yeterlik 2: Kişiler arası ilişkiler kurma becerisi kazanma</p> <p>Kazanımlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Herkesin hakları ve sorumlulukları olduğunu bilir. 2. Alternatif bakış açılarına ve ilgilere saygı duyar. 3. Bireysel farklılıkların bilinmesi, kabul edilmesi, saygı duyulması ve hoş görülmesi gerektiğini bilir. 4. Etnik ve kültürel çeşitliliğin tanınması, kabul edilmesi ve hoş görülmesi gerektiğini bilir. 5. Çeşitli aile yapılarındaki farklılıkları tanır ve saygı duyar. 6. Etkili iletişim yeteneklerinin kullanır. 7. İletişimin konuşma, dinleme ve konuşma olmayan davranışları içerdiğini bilir. 8.Nasıl arkadaş olunacağını ve arkadaş olarak kalınacağını bilir.

<p>Standart B: Öğrenciler hedeflerine ulaşmak için gerekli karar verme, amaç belirleme becerilerini kazanacaklardır.</p>	<p>Yeterlik 1: Kendini tanıma uygulamaları Kazanımlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Karar alma ve problem çözme modelini kullanır. 2. Kararların ve seçimlerin sonuçlarını anlar. 3. Bir probleme yönelik alternatif çözümleri tanımlar. 4. Problemlerle başa çıkma konusunda etkili başa çıkma becerilerini geliştirir. 5. Karar alma ve problem çözme konusunda ne zaman, nereden ve nasıl yardım alınabileceğini bilir. 6. Çatışma çözme becerilerini nasıl kullanacağını bilir. 7. Bireysel ve kültürel çeşitliliğin hoş görülmesi ve saygı duyulmasının gerekliliğini bilir. 8. Bir kararda akran baskısının ne zaman etkili olduğunu bilir. 9. Uzun ve kısa vadeli amaçları tanımlar. 10. Amaçlara ulaşmanın alternatif yollarını tanımlar. 11. Bilgi ve yeteneklerin elde edilmesinde azim ve kararlılığını kullanır. 12. Gerçekçi amaçların belirlenmesi ve bunların gerçekleştirilmesinde uygulama planını geliştirir.
<p>Standart C: Öğrenciler güvenlikleri ve yaşamlarını sürdürmeleri için gerekli becerileri kazanacaklardır.</p>	<p>Yeterlik 1: Kişisel güvenlik becerilerini kazanmak Kazanımlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kişisel bilgilerini bildiğini gösterir. (telefon numarası, ev adresi, acil durumlarda irtibat noktası/personeli vb.) 2. Kişisel hakların korunması ile kurallar, kanunlar ve emniyet arasındaki ilişkiyi öğrenir. 3. Uygun olan ve uygun olmayan fiziksel temas arasındaki farklılıklar ile ilgili konuları öğrenir. 4. Sınırların hakların ve kişisel alan/dokunulmazlıkların belirlenmesi/konulması becerilerini gösterir. 5. Akran desteğini gerektiren durumlar ile yetişkin yardımını gerektiren durumları ayırt eder. 6. Okuldaki ve topluluktaki kaynak kişiliklerin tanımlanması, onların yardımlarının nasıl talep edileceğini bilir. 7. Sağlıklı ve emniyetli seçimler yapmak için etkili problem çözme ve karar alma becerilerine

	<p>baş vurur.</p> <p>8.Madde kullanımını ve istismarın fiziksel ve duygusal tehlikelerini öğrenir.</p> <p>9.Akran baskısı ile nasıl başa çıkılacağını bilir.</p> <p>10.Stres ve çatışmanın yönetilebilmesi için gerekli teknikleri bilir.11.Yaşam meseleleri ile başa çıkılabilmesi için ilgili başa çıkma becerilerini öğrenir.</p>
Eğitsel Gelişim	
Standart A: Öğrenciler okulda ve tüm hayatları boyunca etkili öğrenen olmalarına yardım edecek tutum, bilgi ve becerileri kazanacaklardır.	<p>Yeterlik 1: Eğitsel benlik kavramını geliştirme</p> <p>Kazanımlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Öğrenenler olarak güven ve yeterlilik hislerini ifade eder. 2.Öğrenmeye yönelik pozitif ilgi gösterir. 3.Başarım ve çalışmalarla gurur duyar. 4.Hataların öğrenme sürecinde doğal olduğunu kabul eder. 5. Başarılı öğrenmeye olanak sağlayan davranış ve tutumları tanımlar.
	<p>Yeterlik 2: Öğrenmeyi geliştirmeye becerilerini kazanma</p> <p>Kazanımlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Zaman ve görev yönetim becerilerini uygular. 2.Çaba ve azmin öğrenmeyi nasıl olumlu olarak etkilediğini gösterir. 3.Yardıma ihtiyaç duyulan zamanlarda yardım talebinin nasıl ve ne zaman istenebileceğine yönelik İletişim yeteneklerini kullanır. 4.Okul performansının olumlu olarak etkilenmesi için öğrenme stilleri ve bilgiyi kullanır.
	<p>Yeterlik 3: Okul başarısı için gerekli nitelikleri kazanma</p> <p>Kazanımlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Kendi davranışlarının sorumluluklarını alır. 2.Bağımsız olarak çalışabilmenin yanı sıra diğer öğrenciler ile işbirliği içerisinde de çalışabilme yeteneğini gösterir. 3.Geniş bir alandaki ilgi ve yeteneklerini geliştirir.

	4.Bağımlılık, üretkenlik ve girişimcilik gösterir. 5 Bilgiyi paylaşır.
Standart B: Öğrenciler devam edecekleri üst öğrenim kurumlarına hazırlık için sahip olmaları gereken eğitsel beceriyi tamamlayacaklardır	<p>Yeterlik 1: Öğrenmeyi geliştirme</p> <p>Kazanımlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Kişisel potansiyelin elde edilmesindeki motivasyonunu gösterir. 2.Eleştirel düşünme becerilerini öğrenir ve uygular. 3.Her seviyedeki akademik başarı için gerekli olan becerileri öğrenir. 4. Okuldan, kadrolu personelden, aileden ve akranlardan alınacak bilgi ve desteği araştırır. 5.Birçok kaynaktan aldığı akademik bilgiyi tasnif eder. 6.Okul performansının olumlu olarak etkilenmesi için öğrenme yöntemi bilgisini kullanır. 7.İç odaklı ve bağımsız öğrenen olur. <p>Yeterlik 2: Amaçlarını gerçekleştirmek için plan yapma</p> <p>Kazanımlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Her seviye okul için zorlayıcı akademik amaçlarını ortaya koyar. 2.Eğitim planlaması sonuçlarını değerlendirir. 3.Akademik yetenek ve başarımların maksimum seviyelere yükseltilmesi için yıllık çalışma planını geliştirir ve uygular. 4.İlgi ve eğilim bilgisini amaç belirlemede uygular. 5.Eğitimsel amaçlara yönelik sürecin değerlendirilmesi için problem çözme ve karar alma yeteneklerini kullanır. 6.Okul başarısı ile sınıf performansı arasındaki ilişkiyi anlar. 7.İlgiler, başarımlar, eğilimler ve yeteneklerle ilgili ikincil seçenekleri tanımlar.
Standart C: Öğrenciler eğitimin çalışma hayatı-ev yaşantısı ve toplumsal yaşam arasındaki ilişkisini anlayacaklardır	<p>Yeterlik 1: Okulun yaşama hazırlanma ile ilişkisi</p> <p>Kazanımlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Okul, çalışmalar, ekstra müfredat aktiviteleri, boş zaman ve aile yaşamının dengelenmesi becerilerini gösterir. 2.Okul deneyiminin artırılması için topluluk deneyimi ve yardımcı müfredatı araştırır. 3.Çalışma ve öğrenme arasındaki ilişkiyi anlar. 4.Yaşam amaçlarının araştırılması, elde edilmesi ve sürdürülebilmesinde esas olan yaşam boyu öğrenmenin değeri söyler.

	<p>5.Okul başarısının öğrencilikten toplumun üyesi olma konusuna yönelik geçişe hazırlık olduğunu fark eder.</p> <p>6.Okul başarısının gelecekteki kariyer başarımı ile mesleki fırsatları nasıl artırdığını söyler.</p>
<p>Mesleki Gelişim</p>	
<p>Standart A:Çalışma dünyası ile kendini tanıma ve mesleğini seçme ilişkisini kurmak için öğrenciler araştırma becerilerini kazanacaklardır.</p>	<p>Yeterlik 1: Meslek farkındalığının gelişimi</p> <p>Kazanımlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Kariyer bilgisinin belirlenmesi, değerlendirilmesi ve açıklanması becerilerini geliştirir. 2.Geleneksel ve geleneksel olmayan meslek çeşitlerini öğrenir. 3. Kişisel yeteneklerin, becerilerin, ilgilerin ve motivasyonların önemini fark eder. 4.Grup içinde nasıl etkileşim ve işbirliği içerisinde çalışılacağını öğrenir. 5.Karar almayı öğrenir. 6.Amaçların nasıl belirleneceğini öğrenir. 7.Planlamanın önemini anlar. 8.İlgi duyduğu alanlardaki uzmanlığı takip eder ve geliştirir. 9.Mesleki ilgiler ve hobilerini geliştirir. 10.Çalışma ve boş zamanlarını dengeler.
	<p>Yeterlik 2: Çalışmaya hazıroluşun gelişimi</p> <p>Kazanımlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Grup çalışması, problem çözüme ve organizasyonel kabiliyetler gibi çalışma becerilerini elde eder. 2.Çalışma fırsatlarının yakalanması için iş hazırlık becerilerine başvurur. 3.İş yeri değiştirme hakkındaki bilgiyi öğrenir. 4.İş veren ve işçi hakları ile sorumluluklarını öğrenir. 5.Bir işyerinde bireysel özelliklere saygı duyulması gerektiğini bilir. 6.Bir özetin/kısa yazının nasıl yazılacağını öğrenir. 7.Çalışma ve öğrenmeye yönelik pozitif davranışlar geliştirir. 8.Bir iş yerinde sorumluluğun, bağımlılığın, zamana uyumun, bütünselliğin ve azmin önemini anlar.

	9. Zaman ve görev yönetimi becerilerini kullanır.
Standart B: Öğrenciler gelecekte başarılı ve doyumlu bir meslek hayatı yaşamaları için gerekli stratejileri kazanacaklardır.	<p>Yeterlik 1: Mesleki hazırlık bilgisi kazanma</p> <p>Kazanımlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Kariyer planlama, kariyer değiştirmede yöntem belirlemek için karar alma becerilerine başvurur. 2 Kişisel yetenekleri, ilgileri ve kabiliyetlerin tanımlanarak bunların halihazırda mevcut olan kariyer seçenekleri ile ilişkilendirir. 3.Kariyer planlama süreci bilgisinin gösterir. 4.Mesleklerin sınıflandırılmasına yönelik çeşitli yöntemleri bilir. 5.Kariyer bilgisinin elde edilmesinde bilgi kaynakları ve araştırmaları kullanır. 6.Kariyer planlama bilgisine ulaşmak için internetin kullanılmasını öğrenir. 7.Geleneksel ve geleneksel olmayan kariyer seçimleri ve bunların kariyer seçimi ile olan ilişkisinin tanımlar. 8.Değişen ekonomik ve sosyal ihtiyaçların istihdamı nasıl etkilediğini fark eder.
	<p>Yeterlik 2: Kariyer hedefleri tanımlama</p> <p>Kazanımlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Kariyer amaçlarına ulaşılmasında gerekli olan eğitim ve tecrübe ihtiyacına yönelik farkındalık gösterir. 2.Kariyerin desteklenmesi için eğitim planlarının değerlendirilmesi ve değiştirilmesini bilir. 3.Bir işin farklı basamaklarındaki istihdam ve işe hazırlık becerilerini bilir. 4.Kariyer ilgileri ile ilgili kurs çalışmalarını seçer. 5.Kariyer planlama portföyünü sürdürür.
Standart C: Öğrenciler kişisel nitelik, eğitim, öğretim ve çalışma dünyası arasındaki ilişkiyi anlayacaklardır.	<p>Yeterlik 1: kariyer hedefleri kazanma bilgisi elde etme</p> <p>Kazanımlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Kariyer başarısı ile eğitimsel başarımlar arasındaki ilişkiyi anlar. 2.Kişisel başarı ve tatminin elde edilmesinde çalışmanın/işin nasıl yardımcı olabileceğini açıklar. 3.Kişisel tercih ve ilgilerin kariyer seçimi ve başarısına olan etkilerinin tanımlar. 4.İş değiştirmenin yaşam boyu öğrenme ve yeni yeteneklerin elde edilmesini gerektirdiğini

	<p>bilir.</p> <p>5.Yapılan işin yaşam stili üzerine etkilerini tanımlar.</p> <p>6.Kariyer seçiminde erişim ve eşitliğin önemini anlar.</p> <p>7.Kişilik ifadesinin önemli ve tatmin edici yolunun iş olduğunu anlar.</p>
	<p>Yeterlik 2: Kariyer hedeflerini başarmak için becerileri uygulama</p> <p>Kazanımlar</p> <p>1.Kişisel, sosyal, eğitimsel ve kariyer amaçlarına ulaşılmasında yeteneklerin, ilgilerin ve becerilerin nasıl etkili olduğunu gösterir.</p> <p>2.Akran ve yetişkinlerle çatışma yönetim becerilerinin nasıl kullanılacağını öğrenir.</p> <p>3.Diğerleri ile takım üyesi olarak işbirliği içerisinde çalışır.</p> <p>4.İş üzeri çalışmalarla akademik ve çalışmaya hazırlık becerilerini kazanır.</p>

(ASCA, 2004: 5).

ASCA'nın 2012 revizyonunda yapılan değişikliklerde dört farklı standart alanının da okul psikolojik danışmanları tarafından hazırlanacak programların kapsamına alınabileceği, danışmanların kendi hazırladıkları programların ihtiyaçlarına göre farklı alanların standart-yeterlik ve göstergelerini kullanabilecekleri ifade edilmiştir. Eklenen dört standart alanı aşağıda yer almaktadır:

1. 21. Yüzyılda öğrenme
2. Ulusal mesleki gelişim rehberi
3. Karakterin altı sütunu
4. Bölgesel ihtiyaçlar (ASCA, 2012: 29)

Webb ve Amos (2001: 38) tarafından hazırlanan ABD Virginia Eyaleti Anasınıfları Rehberlik Hizmetleri müfredatında aşağıdaki yeterlik-kazanımlar yer almaktadır:

Tablo-4: Virginia Eyaleti Anasınıfları Rehberlik Hizmetleri Yeterlik-Kazanım Talosu

Eğitsel Gelişim Alanı	
Eğitim ortamına oryantasyon	Okul personeli, okul kuralları, fiziksel ortam, etkinlikler, hizmetler ve programı içeren öğrenme ortamlarını bilir. Mevcut çalışmaların sınıftaki tüm öğrenciler için olduğunu fark eder.
Öğrencilere öğrenmelerine engel olacak problemleri tanımlama, problemleri çözmek için gerekli olan davranış ve becerileri kazandırma.	
Öğrencilere akademik yeteneklerine, eğitimsel ihtiyaç ve ilgilerine ve güçlü yönlerine ilişkin bilgi.	
Öğrencilere etkili çalışma becerisini kazandırma.	- Yönergeleri izler. - Dinleme becerilerini gösterir. -Okulda öğrenmek için uygun materyalleri kullanır.
Okul ve kariyer ilişkisini kurma	
Kişisel ve akademik gelişimlerini ilerletme, eğitimsel ihtiyaçlarını gidermek için okul programına ve etkinliklere katılma ve belirlenen öğrenme standartlarına uyma.	
Kişisel-Sosyal Gelişim Alanı	
Başkalarının kişiliği, duyguları, inançları, güçlü yönleri, sınırları, davranışlarını bilme, kendini anlama ve tanıma becerilerini geliştirme.	
Kendisinin ve başkalarının benzerlik ve farklılıklarını tanıma, başkalarıyla bireysel yada grup içinde uygun şekilde etkileşime geçme.	

Problem çözme ve karar verme becerilerini öğrenme ve uygulama	- Sağlıklı seçimler yapar.
	- Çatışma çözer.
	- İşlevsel kararlar alır.
Davranışlarını yönetme ve davranışlarının sorumluluğunu alma	- Sırasını bekleme ve paylaşma davranışları gösterir.
	- Sınıf işlerinde sorumluluk alır.
	- Başkalarının ve kendi eşyalarını korur ve izinsiz kullanmaz.
	- Dürüstlük, cesaret ve yurtseverlik gibi kişilik özellikleri gösterir.
	- Kurallar ve kurala uymamanın sonuçlarını söyler.
Öğrenme, okul, toplum ve toplumsal kurumlara karşı olumlu tutum geliştirme	
Mesleki Gelişim Alanı	
	Çalışma dünyası hakkında bilgi sahibi olur.
	Geleceği planlamayı fark eder.
	Kadın ve erkeğin aynı işi yapacağını fark eder.

Florida Okul Rehberlik Çerçeve Programında 27 madde halinde düzenlen anasınıfı-üçüncü sınıf için belirlenmiş olan alt alan, yeterlik alanları ve kazanımlar Tablo-5’te gösterilmiştir.

Tablo-5: Florida Okul Rehberlik Çerçeve Programı Anasınıfı-Üçüncü Sınıf Alt Alan, Yeterlik-Kazanımlar Tablosu

Alt Alan	Yeterlik-Kazanım
A- Hayat Boyu Öğrenmeye Hazırlık	1. Okula uyum ve ait olma - Okul kuralları ve önemini bilir. - Sınıftaki ve okuldaki sorumluluklarını söyler. - Okul kurallarına uyulmadığında olacak sonuçları söyler. - Okuldaki program, günlük faaliyet ve olanakları ifade eder.
	2. Tutum ve davranışların akademik başarı ile ilişkili olduğunu fark etme. - Öğrenen olarak zayıf ve güçlü yönlerini fark eder. - Okul başarısı için ihtiyaç duyduğu beceri ve tutumları tanımlar. - Öğrenme ve emek verme arasındaki ilişkiyi vurgular.
	3. Amaç belirleme sürecini fark etme. - “Amaç nedir? ” i bilir. - Kişisel amaçlarını tespit eder. - Sınıf amaçlarına nasıl katkıda bulunacaklarını bilir. - Hayat boyu öğrenme kavramını açıklar.
	4. Etkili çalışma alışkanlıklarını fark etme. - Sınıfa hazır olarak gelmek için ne yapması gerektiğini bilir. - Okulda kullanacağı malzemelerin neler olduğunu bilir ve hazır olarak bulundurur.
	5. Etkili zaman yönetimi becerilerini fark etme.

	<p>- Etkinliklerini zamanında bitirir.</p> <p>- Çalışmalarını başlatma ve bitirme becerisi gösterir.</p>
B- Eğitim ve Meslek Farkındalığı	<p>6. Kişisel ilgi, yetenek ve değerleri tanımlama.</p> <p>Evde ve okulda kendileri için önemli olan konuları söyler.</p> <p>Sevdiği ve sevmediğini tanımlar.</p> <p>Büyüyünce ne olmak istediğini söyler.</p>
	<p>7. Akademik başarının önemini fark etme.</p> <p>Evde ve toplumda akademik becerilerin nasıl kullanılacağını bilir.</p> <p>Okulun hayatının her dönemine olan etkisinin farkına varır.</p> <p>Okul başarısı için gerekli tutum ve becerileri bilir.</p>
	<p>8. Kariyer ve eğitim arasındaki ilişkiyi anlama.</p> <p>İnsanların işteki rollerini ve niçin çalıştığını açıklar.</p> <p>Okuldaki başarısının yetişkinlikteki hayatı üzerindeki etkisinin farkına varır.</p>
	<p>9. Meslekleri tanıma ve anlama becerilerini geliştirme.</p> <p>Ailedeki çalışan bireylerin ve okul çalışanlarının yaptıkları işi tanımlar.</p> <p>Yaşadığı çevrede gördüğü çalışanları ve yaptıkları işleri tanımlar.</p> <p>Okul ve toplumda mesleklerle ilgili kimden bilgi alabileceğini açıklar.</p>
	<p>10. Toplumun ihtiyaçları ile meslekler arasındaki ilişkiyi anlama</p> <p>Toplumdaki meslekler/çalışanlar ve onların sağladığı katkıyı bilir.</p>
	<p>11. Kişisel sorumluluklarına sahip olma ve işini iyi yapmanın önemini anlama.</p> <p>Bağımsız iş yapabilme, işbirliği, dakiklik, girişimcilik, okula devam, ödevini zamanında tamamlama gibi kişilik özelliklerinin okul başarısı üzerindeki etkisini bilir.</p> <p>Faaliyetini tamamlama, çalışmasına odaklanma ve yönergeleri izleme gibi çalışma alışkanlıklarını gösterir.</p> <p>Okuldaki sorumluluklarını tanımlar.</p>

	<p>Sorumluluklarını yerine getirmek için hazırlık yapılması gerektiğini bilir.</p> <p>Günlük ödevlerini yaparken sorumlu ve dürüst davranır.</p>
C- Mesleki planlama	<p>12. Planlama sürecini fark etme.</p> <p>Okulda ve evde yaptığı planların bir kısmını söyler.</p> <p>Özel etkinlikleri için planlama yapar.</p>
	<p>13. Farklı meslekleri ve değişen kadın-erkek rollerini fark etme.</p> <p>Kadın ve erkeklerin aynı işi yapabileceğine dair farkındalık geliştirir.</p> <p>Çalışma ve meslek sahibi olmanın kadın-erkek tüm insanlar için önemli olduğunu bilir.</p>
D- Kendini tanıma ve kabul etme	<p>14. Olumlu benlik algısının önemini bilme.</p> <p>Hoşlandığı, hoşlanmadığı, ilgileri, yetenek ve becerileri gibi bireysel özelliklerini belirtir.</p> <p>Kendine karşı olumlu tutum gösterir.</p> <p>Fiziksel özelliklerini tanıtır .</p>
E- Sorumlu ve kontrollü davranış özellikleri gösterebilme	<p>15. Büyüme ve değişimin önemini fark etme.</p> <p>Duygularını tanımlar.</p> <p>Değişik durumlarda gösterdiği duyguları fark eder.</p> <p>Duygularını sağlıklı ifade etme yollarını bilir.</p> <p>Duygularını ifade etmenin sağlıklı yollarını kullanır.</p> <p>Öfkesini uygun yollarla ifade eder.</p> <p>Duygularını, kaygılarını ve çatışmalarını uygun yollarla yönetir.</p> <p>Sağlığını korumanın yollarını bilir.</p> <p>Sağlıklı yaşam için yararlı olanı tercih eder .</p>
	<p>16. Uygun tutum ve davranışlar geliştirme.</p> <p>Toplumsal olarak kabul edilen ve edilmeyen fiziksel, sözel ve duygusal davranışlar arasındaki farkı bilir.</p>

	<p>Okulda karşılaştığı çeşitli durumlarda uygun davranır.</p> <p>Okul/sınıf kuralları çerçevesinde uygun görülen ve görülmeyen davranışları söyler ve ona uygun davranır.</p> <p>Başkalarının, duygu, ilgi ve özelliklerine saygı gösterir.</p> <p>Davranışlar ve olumlu/olumsuz sonuçlar arasındaki ilişkiyi fark eder.</p>
	<p>17. Kişisel güvenlik becerileri için farkındalık geliştirme.</p> <p>Okul çalışanlarını ve onlardan nasıl yardım isteneceğini bilir.</p> <p>Evinin telefon numarası, adresi, acil durumlarda iletişime geçilecek kişinin kim olduğu gibi kişisel bilgilerini söyler.</p> <p>Uygun olan ve olmayan dokunmalar arasındaki farkı bilir.</p>
F- Problem çözme ve karar verme becerileri	<p>18. Sık görülen kişisel ve kişiler arası problemleri tanımlama.</p> <p>Karşılaşabileceği problem durumları ve çözüm yollarını tanımlar.</p> <p>Etkili problem çözme yönteminin basamaklarını bilir.</p>
	<p>19. Nasıl karar verildiğini ve problem çözüldüğünü fark etme.</p> <p>Seçim yapma yöntemlerini bilir.</p> <p>Karar ve seçimlerinin sonuçlarını fark eder.</p> <p>Arzu edilen iki seçenek arasında seçim yapmanın zorluğunu bilir.</p> <p>Problem çözme stratejilerini kullanır.</p>
G- İletişim becerileri	<p>20. Konuşma, dinleme ve sözel olmayan alanlarda uygun iletişim becerileri gösterebilme.</p> <p>İyi bir dinleyici olmanın özelliklerini bilir.</p> <p>Başkalarının farklı iletişim teknikleri kullanabileceğini fark eder.</p> <p>Başkalarını dinler ve kendi fikrini tekrar ifade eder.</p> <p>Grup içerisinde oluşabilecek farklı fikirleri kabul eder ya da tahammül eder.</p>
	<p>21. Grup çalışmalarının nasıl sağlıklı sürdürülebildiğini fark etme.</p> <p>Grup içerisinde insanların nasıl birlikte çalıştıklarını fark eder.</p>

	<p>Grup kurallarının oluşturulmasında görev alır.</p> <p>Toplumdaki, ailesindeki ve okuldaki sorumluluklarını bilir.</p> <p>Üyesi olduğu grubun beklenti ve normalini bilir.</p> <p>Bir gruba katılmak için gerekli becerilerin neler olduğunu bilir.</p> <p>22. Güçlü duygu ve düşüncelerin uygun yollarla ifade edildiğini fark etme.</p> <p>Korku, üzüntü, mutluluk ve öfke gibi dört temel duyguyu ifade eder.</p> <p>Fikir, düşünce ve duygularını sözel olarak ifade eder.</p> <p>Duygularını uygun yollarla belirtir.</p> <p>Kendisi ve başkaları hakkında olumlu ifadeler kullanır.</p> <p>Yardım isteme yollarını bilir.</p> <p>23. Yetişkinler ve akranlarla kurulacak uygun iletişim becerilerini fark etme.</p> <p>İyi bir arkadaş olmak için kendinde bulunması gereken özellikleri tanımlar.</p> <p>İşbirliği, rekabet ve uzlaşma için gerekli becerileri kazanır.</p> <p>Başkalarına yardım etmenin mutluluk verici olduğunu bilir.</p> <p>Arkadaş olma ve arkadaşlığı sürdürme ile ilgili süreçleri bilir.</p> <p>24. Akran baskısını fark etme.</p> <p>İstek ve ihtiyaçlarını ifade etme yöntemlerini bilir.</p> <p>Akranları için neyin önemli olduğunu farkeder.</p>
H- Kişiler arası farklılık ve değerlere saygı duyma	<p>25. Farklı yetenek, tutum, yaşam tarzı ve kültürlere farkındalık gösterme.</p> <p>Kendi kültürü de dahil farklı kültürler olduğunu bilir.</p> <p>Farklı diller olduğunu bilir.</p> <p>Kendisi ve başkaları hakkındaki benzerlik ve farklılıkları tanımlar.</p> <p>26. Kalıplaşmış düşünce ve yargıların kendileri ve başkaları üzerindeki etkilerini fark etme.</p>

	<p>Kalıplaşmış düşünce/önyargının anlamını bilir.</p> <p>Yaşamış olduğu önyargı örneklerini söyler.</p> <p>Karşılaştığı anlık yargılayıcı hareketleri ve davranışları farkeder.</p>
I- Toplumsal katılım	<p>27. Okulun ve toplumun gönüllü çalışmalara olan ihtiyacına farkındalık kazanma.</p> <ul style="list-style-type: none">- İyi vatandaş olmak için gereken becerileri tanımlar.- Toplum,aile, okul ve sınıf içindeki yardım edici rolleri tanımlar.- Toplum yararına olacak projelere gönüllü katılım gösterir.

(Kelly, Peterson, Myrick, 2001).

Tekras Eyaleti için hazırlanan PDR ereve programında ise  gelişim alanını ayırmadan 4-6 yaş grubu çocuklar için belirlenmiş alt alan-yeterlik-kazanımlar şunlardır:

A- Özgüven geliştirme

- Doğru benlik kavramına sahip olma

- Bazı kişisel özelliklerinin farkına varır.
- Fiziksel özelliklerini tanımlar.

- Biricikliğini/benzersizliğini bilme ve takdir etme

- Kendisi ve diğerkleri arasındaki benzerlikler ve farklılıkları tanımlar.
- Kendini iyi hissettiren şeyleri tarif etme

- Duygularını yönetme

- Duygularını tanımlar.
- Duygularını yönetmenin önemini bilir.

B- Başarı için motivasyon

- Akademik potansiyelini geliştirme.

- Öğrenenler olarak öğrenmenin ne olduğunu farkına varır.
- Öğrenmenin yararlarını fark eder.
- İlgisini çeken ve hoşlandığı öğrenmeleri söyler.
- Olumlu ve aktif şekilde okul ortamına katılır.

- İlköğretim ve ortaöğretimin sağladığı eğitim avantajlarını bilir.

- Okul başarısı için gerekli beceri ve tutumların farkında olur.

- Okulda ve çevrede yardım isteyeceği yetişkinleri bilir.
- Okul aktivitelerine katılır.
- Kariyer tercihlerinin potansiyellerini tam olarak gerçekleştirme üzerindeki etkisini bilir.
 - Büyüyünce ne olmak istediğini söyler.
- Liderlik becerilerini geliştirme.
 - Sınıf lideri olarak sırasını bekler.

C- Karar verme, amaç belirleme, planlama, problem çözme becerileri.

- Karar verme.
 - Yaptığı seçimleri fark eder.
 - Arzulanan iki durum arasında seçim yapmanın zorluğunu fark eder.
- Eylem planı geliştirme.
 - Günlük planlamaya katılır.
 - Zamanı etkili kullanma ihtiyacını fark eder.
- Hedef belirleme
 - İnsanların hedef belirlediğini fark eder.
- Bilgi toplama.
 - Toplumda farklı meslek ve çalışanlar olduğunu fark eder.
- Problem çözme.
 - Sorunu tanımlar.
 - Sorunları tespit eder.

- Değişiklikleri yönetme.
 - Bu yıl yaşadığı farklılıkları anlatır.
- Bir üst öğrenim seviyesine geçişe hazır olma.
 - Bir üst sınıf özelliklerinin nasıl olacağını açıklar.
 - İhtiyaç duyduğunda insanlardan nasıl yardım isteyeceğini bilir.

D- Kişilerarası ilişkiler.

- Başkalarına saygı.
 - Başkalarının duygularını fark eder.
 - Kendisinin başkalarına benzeyen ve farklı yönlerini fark eder.
 - Başkalarına özen gösterir.
- Başkalarıyla iyi ilişkiler kurar.
 - Başkalarıyla çalışırken kendi sorumluluklarını fark eder.
 - Başkalarına özen ve saygının nasıl gösterileceğini bilir.
 - Çalışma ve oyunda başkalarıyla kurulan ilişkiyi söyler.
- Grup çalışmalarında kendi ihtiyaçlarını da ifade eder.
 - İstek ve ihtiyaçlarını belirtir.
 - Grubun parçası olduğu zamanları bilir.
- Sağlıklı arkadaşlık ilişkileri geliştirme.
 - İyi bir arkadaşlık için gerekli kişisel özelliklerini belirtir.
 - Başkalarının onunla olmaktan hoşlanmalarına yol açan özellikleri bilir.

- Grup üyesi olarak etkili çalışmalarda bulunma.
 - Grup içerisinde insanların birlikte çalıştığını fark eder.
 - Grup kurallarını oluşturmada rol alır.
 - Toplumdaki, ailedeki, okudaki sorumluluklarını fark eder.

E- İletişim becerileri

- Temel iletişim becerilerini anlama
 - İnsanları tanımak için konuşma ve dinleme becerileri geliştirir.
 - Kendini ifade eder.
 - Düşünce duygu ve fikirlerini söyler.
 - Duygularını uygun yollarla ifade eder.
 - Başkaları hakkında olumlu konuşur.
 - Başkalarını dinler.
 - Neden iyi bir dinleyici olması gerektiğini bilir.
 - Başkalarının kendinden farklı iletişim yöntemleri kullandığını bilir.
 - Başkalarını dinler ve konu hakkındaki fikrini tekrarlar.

F- Farklı kültürleri tanıma

- Kendi kültürünü fark etme.
 - Ailesini sever ve takdir eder.
 - Bireylerin bir kültüre ait olmalarını kabul eder ve saygı duyar.
 - Farklı diller olduğunu bilir.

- Kendisiyle aynı yada farklı yapıdaki kültürel özelliğe sahip bireylerle iletişim kurar.
- Kültürlerin anlamını fark eder.
- Farklı veya benzer kültürel yapılardan gelen arkadaşlarını bilir.
- Önyargıların ilişkiler üzerindeki etkisini bilir.
- Önyargı/kalıplaşmış düşüncenin anlamını bilir.

G- Sorumlu davranış gösterme

- Sorumlu davranma

- Farklı okul ortamlarında uygun davranır.
- Okul/ sınıf kurallarını bilir.
- Farklı çalışmaların yönerge ve kurallarını izler.
- Okuldaki hangi alanları bağımsız yada başkalarıyla kullanacağını bilir.
- Davranışlarının sorumluluğunu alır.
- Davranışlarının özelliklerini söyler.
- Davranışlarının sonucunu yada ödülünü kabul eder.
- İç-disiplin geliştirir.
- Kuralları bilir ve izler (Neeley, 2004: 54-55)

Connecticut eyaleti için hazırlanan (Flinter and Aleman, 2008: 20) anasınıfı- üçüncü sınıf PDR hizmetlerinin kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki gelişim alanı için hazırlanmış olan standart ve yeterlik tabloları şu şekildedir:

Tablo- 6: Eğitsel Gelişim Alanı Standart ve Yeterlikler Tablosu

Standartlar	Yeterlikler
1. Öğrenme Becerileri	- Dinlemenin gerekliliğini bilme
	- Öğrenmenin önemini bilme
	- Etkili, konuşma, dinleme ve sorgulama becerileri geliştirme
	- Öğrenme ve çaba arasındaki ilişkiyi fark etme.
	- Başkaları ile ve tek başına çalışma.
	- Yetişkin denetimi olmadan çalışma.
	- Öğrenme için gerekli becerileri geliştirme.
2. Okul Başarısı	- Kendini kontrolün okul başarısındaki önemi.
	- Bağımsız olarak öğrenmeyi teşvik
	- Aidiyet duygusunu gösterme.
	- Kendini kontrolü ve bireysel sorumluluklarını yapma.
	- Sınıf ve okul kurallarını uygulama.
	- Yönerge ve görevleri yerine getirme.
	- Önceliklerini, haklarını ve sınırlarını bilme.
	- Gelecekteki başarısı için sınıf başarısının önemini kavrama.
3: Yaşam Kariyeri için Akademik başarının önemi	- Başkalarının ve kendisinin rollerini tanımlama.
	- Sınıfta uygun davranma.
	- Yazma, okuma ve matematiğin önemini bilme.
	- Sırasını bekleme kuralına uyma.
	- Okula ait olduğunu keşfetme.
	- Okul ve evde yerine getirmesi için hedef belirleme.
	- Okulda öğrendikleri üç şeyi evde uygulama.
	- Öğrencilerin hak ve sorumluluklarını vurgulama.
	- Çalışanların topluma katkılarını düşünme

Tablo- 7: Mesleki Gelişim Alanı Standart Ve Yeterlikler Tablosu

Standartlar	Yeterlikler
4: Meslek araştırmaları	- Sevdiği ve sevmedikleri durumları tanımlama.
	- Tüm insanların yaptıkları işleri tanımlama.
	- Evde ve okulda yapılan işleri fark etme.
	- Kadın ve erkeklerin aynı mesleği yapabileceklerini bilme.
	- Çalışmanın önemini söyleme.
	- İnsanların ne için çalıştıklarını söyleme.
	- Ders çalışmasının gerekliliği bilme.
	- Başarılı bir öğrenci olmak için gerekli becerilerin ve kişisel özelliklerin belirlenmesi.
	- Okul ve çalışma dünyası arasındaki ilişkiyi fark etme.
5: Meslek başarısı	- Aile üyelerinin mesleklerini açıklama.
	- Önemli bir iş olarak öğrenci rolünü anlama.
	- Okul ve okul dışında çalışanları tanımlama.
	- Evdeki ve okuldaki sorumlulukları düşünme.
	- Boş zamanlarında yaptığı işler ve hobilerini tanımlama.
	- Geliştirdiği becerilerini listeleme.
	- İş ve meslek kelimelerini tanımlama.
	- Bir mesleği seçmede üç sebep sıralama.
	- Gelecek ifadesinin anlamını söyleme.
- Meslek seçiminde önemli olan üç faktörü sıralama.	
6: Okul ve iş arasındaki ilişki	- Yapması gereken görevler arasında kişisel olarak hoşlandıkları ve hoşlanmadıklarını ifade etme.
	- Verilen görevlerden hoşlanma ve hoşlanmama sebeplerini belirtme.
	- Kişisel nitelikleri, zayıf ve güçlü yönlerini tanımlama.
	- Kendini nasıl gördüğünü söyleme.
	- Başkaları tarafından nasıl görüldüğünü söyleme.
	- Veriler, insanlar ve kullanılan nesnelere ışığında meslekleri gruplandırma.
	- Çalışma ve gelir ilişkisinin istek- ihtiyaç ile ilgisini açıklama.
	- İş ve meslek seçiminde kişiliğin etkilerini tanımlama.

Tablo- 8: Kişisel-Sosyal Gelişim Alanı Standart Ve Yeterlikler Tablosu

Standartlar	Yeterlikler
7: Kendine ve başkalarına saygı	- Duyguları tanımlama ve ifade etme.
	- Başkalarını dinleme ve duygularını paylaşma.
	- Olumlu özelliklerini tanımlama ve gösterme.
	- Olumlu kişilerarası ilişkiler için gerekli becerileri tanımlama.
	- Başkalarının ihtiyaçlarını kabul etme ve ona göre davranma.
	- Arkadaşlık kurmada kibarlığın oynadığı rolü ifade etme.
	- Kendinin ve başkalarının benzerlik ve farklılıklarını tanıma.
	- Arkadaşlığı kurma ve koruma yollarını gösterme.
	- Aile üyelerinin rol ve sorumluluklarını uygulama.
8: Amaç belirleme ve edinme	- Ev ve okulda seçimler yapma.
	- Bireysel hedeflerini tanımlama.
	- Okulda ve evde bağımsız kararlar verme.
	- Verilen kararların muhtemel sonuçlarını söyleme.
	- Verilen kararların alternatiflerini anlama.
	- Çalışma alışkanlıklarını geliştirmek için planlama yapma.
	- Problemlerini çözmek için, ne zaman, nerede, nasıl yardım alacağını gösterme.
	- Akran baskısının verilen kararları etkilediğini bilme.
9: Hayatta kalma ve güvenlik becerileri	- Ev telefonu, 112 gibi kişisel bilgileri bilme.
	- İyi ve kötü dokunmayı bilme.
	- Güvenli ortamın öğelerini bilme.
	- Yardım istemesi gereken durumları tanımlama.
	- Okulda ve toplumda yardım isteyeceği kişileri tanımlama.
	- Nitelikli arkadaşlık için gerekli bilgileri tanımlama.
	- Çatışma çözmede sağlıklı yöntemleri gösterme.
	- Stress yönetimi tekniklerini öğrenme.

Missuri Eyaleti Pattonville bölge okulları için hazırlanan PDR programının anasınıfı seviyesi için üç başlıkta hazırlanmış olan yeterlik-gösterge ve ünite formatı Tablo- 9'da gösterilmiştir (2008:19):

Tablo-9: Kişisel-Sosyal Gelişim Alanı Standardı-Yeterlik-Gösterge-Ünite Başlığı Tablosu

STANDART-1: Çeşitli Yerel ve Küresel Toplulukların bir üyesi olarak kendini Anlamak		
Yeterlik A: Benlik Kavramı		Ünite-1: Çoklu Yüzüm
Temel Duyguları Tanıma	<ol style="list-style-type: none"> 1. Çocuklar planlanan beş duyguyu tanımlar 2. Çocuklar aylık olarak çalışılan beş duyguya ait söcük dağarcığı oluşturur. 	Mutlu, üzgün, korkmuş ve çıldırmış: Hepsi benim.
Yeterlik-B: Hayatın Rollerini Dengeleme		
Ailesindeki Kişisel Roller Tanımlar	Çocuklar aile içerisinde kendi rollerini ve aile bireylerinin rollerini canlandırarak anlatır.	Kim nasıl davranır?
Yeterlik-C: Farklı topluluklarda davranış ve vatandaşlık.		
Farklı durumlarda nasıl davranması gerektiğini tanımlar	Çocuklar aile içerisinde kendi rollerini ve aile bireylerinin rollerini canlandırarak anlatır.	Kim nasıl davranır?
STANDART-2: Farklı grupların içinde ve bireysel olarak başkalarına saygılı davranır.		
Yeterlik-A: Kaliteli İlişki		Unite 2: Arkadaşlık mükemmel bir karışımdır.
Nasıl arkadaş	Çocuklar arkadaş olmanın dört	Bir arkadaş nasıl

olunacağını gösterme	farklı yolunu vurgularlar	olmalıdır?
Yeterlik-B: Kendine ve Başkasına saygı		
Başkaları ve kendisi arasındaki farklılık ve benzerlikleri tanımlar	Çocuklar başkaları ile benzerlik ve farklılıklarını beyin fırtınası yolu ile bulurlar.	Nasıl benzer ve farklı oluruz?
Yeterlik-C: İlişkilerde kişisel sorumluluk		
Başkalarının duygularını tanımlama	1-Çocuklar dört temel duyguyu tanımlar (üzgün, kızgın, mutlu vb.) 2-Çocuklar rol oynama yöntemi ile uygun duyguyu gösterir	Duygu maskeleri
STANDART-3: Kişisel güvenlik becerilerini uygulama		
Yeterlik-A:Güvenli ve sağlıklı seçimler		Ünite-3:Güvenli ve sağlıklı hayat seçimleri nelerdir?
Evde ve okuldaki güvenli ve sağlıklı seçimleri tanımlar	1-Çocuklar iki adet güvenli-sağlıklı seçimi tanımlayabilir. 2-Çocuklar iki adet güvensiz-sağlıksız seçimi tanımlar. 3-Çocuklar güvende kalmak için üç basamaklı problem çözme metodunu tanımlar.	İyi ve kötü dokunma nedir?
Yeterlik-B: Kendinin ve başkalarının kişisel güvenliği		
Güvenli ve güvenli olmayan durumları	Çocuklar verilen durumlara göre güvenli ve güvensiz durumları	Hayat seçimlerinde güvenli ve sağlıklı olanlar

tanımlar.	sınıflandırırılar.	nelerdir?
Yeterlik-C: Beceri geliştirme		
Yaşamda farklı değişim ve olayları tanımlama	1-Çocuklar kendi ailesinde yaşadıkları yeni ve farklı olayları tanımlar (yeni kardeş, taşınma vb.) 2-Çocuklar ana sınıfına başladıklarında yaşadıkları değişimin resmini çizer	1-Ailelerde nasıl değişimler olur? 2-Aile dışındaki değişimler

Tablo-10: Eğitsel Gelişim Alanı Standart-Yeterlik-Gösterge-Ünite başlığı Tablosu

STANDART-1: Eğitsel Başarı İçin Gerekli Becerileri Uygulama		
Yeterlik-A: Hayat boyu öğrenme		Ünite-1: Eğitsel başarı için planlama
Okul ve sınıf rutinlerini izleme ve tanımlama	1-Çocuklar beş adet okul rutinini model alırlar 2-Okul rutinlerinin her birinin dört sebebini listelerler	Hey-Plana uy.
Yeterlik-B: Eğitsel başarı için kendini yönetme		
Okul başarısı için gerekli çalışma alışkanlıklarını tanımlama	1-Çocuklar günlük planı bitirmek için gerekli çalışma alışkanlıklarını tanımlarlar 2-Çocuklar olumlu çalışma alışkanlıklarını destekleyecek beş özelliği tanımlarlar	Sınıf partimiz
STANDART-2: EĞİTİM SEVİYELERİ ARASINDAKİ GEÇİŞ BECERİLERİNİ UYGULAMA		
Yeterlik-A: Geçiş		

Evdeki-okuldaki veya günlük hayattaki farklı beklentileri tanımlama	1-Çocuklar sınıf ve sınıf dışındaki kuralları fark ederek öğrenir 2-Çocuklar ana sınıfındaki başarı için dört beceriyi tanımlar	1-Okuldan önceki hayat 2-Okuldaki hayat
STANDART-3: KİŞİSEL EĞİTİM PLANINI GELİŞTİRME VE İZLEME		
Yeterlik-A: Hayat boyu öğrenme için eğitsel planlama		Ünite-2: okul başarısı için beceriler
Başarılı öğrenenler olabilmek için gerekli becerileri tanımlama	1-Okuldaki başarısını geliştirmek için gerekli dört hayati beceriyi tanımlar (gözleriyle bak, ellerini kontrol et, dikkat ve sesini uygun kullan) 2-Çocuklar sınıf içerisinde başarılarını destekleyecek dört temel hayat becerisini uygular.	1-Okula başlama 2-Temel beceriler

Tablo-11: Mesleki Gelişim Alanı Standart-Yeterlik-Gösterge-Ünite Başlığı Tablosu

STANDART-A: Yaşam Kariyerindeki Başarıda Mesleki Keşif Ve Planlama Becerileri		
Yeterlik-A: Hayat ve kariyer planlama bilgilerini birbirine uyarılama		Ünite-1: Çalışma ve çalışan farkındalığı belirleme
Evde ve okulda sevdiği-sevmediği şeyleri tanımlar	1-Çocuklar evde ve okuldaki sevdiği üç durumu söyler 2-Evde ve okuldaki hoşlanmadığı üç durumu söyler	Bunlar sevdiğim, bunlar hiç sevmediklerim oyunu
Yeterlik-B: Değişen iş dünyasına uyum		
Okulda ve ailesinde gördüğü altı	1-Okulda gördüğü üç mesleği	1-Kariyer yolunda

mesleği isimlendirir	tanımlar 2-Çevresinde gördüğü üç mesleği isimlendirir	seyehat 1 ve 2
Yeterlik-C: Tüm mesleklere saygı		
Tüm meslekleri önemli görür	1-Ailesinde olan üç meslek ismini adlandırır 2-Okulda yapılan mesleklerin her birinin neden önemli olduğunu söyler	Meslek yolum
STANDART-2: Ortaokul Sonrası Eğitim Ve Çalışma Dünyası Hakkında Nasıl Ve Neden Bilgi Edineceğini Bilme		
Yeterli-A: Mesleki karar verme		Ünite-2:Ailenizdeki büyükler iş yerlerinde ne yapar
Çalışma dünyasındaki sorumluluk ve rolleri tanımlama	Çocuklar bir meslekte kullanılan bir araç ve bir sorumluluğu tanımlar	Meslek dedektifi
Yeterlik-B: Eğitimin ve mesleğin gerektirdikleri		
Aile üyelerinin işlerinde kullandıkları becerileri tanımlama	Çocuklar aile üyelerinin işlerini yaparken kullandıkları iki beceriyi söyler	Meslek dedektifi: Aile üyelerinin meslekleri
STANDART-3: İş Giriş Ve Mesleği Yaparken Çalışanların İhtiyaç Duyduğu Beceriler		
Yeterlik-C: Mesleki başarı için gerekli kişisel beceriler		Ünite-3:Birlikte çalışma
Okuldaki grup çalışmalarında diğerleri ile işbirliği yaparken gerekli olan etik ve kişisel	Çocuklar grup içinde başarılı çalışma sergilemek için iki yöntemi model olarak	İşbirliği yap bozu

becerileri tanımlama	gösterirler	
Yeterlik-D: İş arama becerileri		
Sınıf içerisinde yardım edebileceği işleri tanımlar	Çocuklar sınıf içerisinde fark ettikleri ve yardım edebilecekleri iki adet işi sorar ve yardım eder	Başkalarına yardım

2.2. Okul Öncesi Dönem PDR Programlarında Değerlendirme

Eğitim-öğretim programlarının son aşaması, amaçlar doğrultusunda planlanan ve uygulanan eğitim etkinliklerinin çocukların davranışlarında oluşturduğu değişikliklerin ölçülmesi ve yorumlanması amacıyla yapılan değerlendirmedir. Değerlendirme sonuçları, programın geliştirilmesi amacıyla kullanılabilir gibi eğitimin etkisini belirlemek amacıyla da kullanılabilir. Her iki durumda da asıl hedef çocukların gelişimini ve eğitimini desteklemektir. Değerlendirme eğitim sürecinin en temel öğelerinden biridir. Ertürk (2013:120) değerlendirmeyi, yönelik olduğu amaca göre üçe ayırmıştır. Bunlar;

1. Tanıma-yerleştirmeye yönelik değerlendirme: Öğrenciyi belli bir program ve program birimine yerleştirmede kullanılmak üzere, öğrencinin ön test niteliğindeki mevcut davranışlarını belirlemek için dönem başlarında veya öğrenme güçlüğü'nün var olduğunun düşünüldüğü zamanlarda yapılır. Değerlendirmede bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlardaki davranışlar ile birlikte psikolojik ve çevresel etkenlere bakılır. Bu işlemler için standart tanıma ve hedef testleri ile öğretmen yapısı ölçme araçları ve gözlem araçlarından yararlanılır. Daha çok öğretim dönemlerinin başlarında ya da dönem devam ederken yaşlarına göre göstermeleri gereken gelişim özelliklerinde sorun gözlenen öğrencilerin tespiti için DENVER II, AGTE gibi ölçme araçları kullanılabilir. Bu değerlendirmelerdeki hedef, öğrencilerin farklı gelişim özelliklerini tanıyarak bireysel farklılıklarına göre desteklemektir (Mcafee ve Leong, 2011/2012: 160).

2. Biçimlendirme-yetiştirmeye yönelik değerlendirme: Bu değerlendirme şekli ile öğrencinin öğrenme hızı ve güçlükleri tespit edilip program yeniden düzenlenerek o özelliği gösteren çocuklara erken müdahale şansı doğmaktadır.

3. Durum analizine yönelik değerlendirme: Öğrencinin gelişim düzeyi ile programın geliştirme gücü hakkında bir değer biçmeye esas teşkil edecek verilerin elde edilmesi ve kullanılması söz konusudur. Öğretim bittikten sonra, unite sonu, yarı yıl veya yıl sonunda ağırlık verilen davranışların bir örnekleme göre geliştirilmiş bütüne dönük ölçme araçları hazırlanır ve uygulanır.

Gelişimsel rehberlik “program” anlayışına uygun çalıştığı için, değerlendirmeye önem vermektedir. PDR programının değerlendirilmesinin en önemli amacı, programın öğrenci gelişimine katkısını belirlemek ve programın eksiklerini belirleyerek geliştirme çalışmalarını yapmaktır. Gelişimsel rehberlik programını tasarlama aşamasında rehberlik etkinliklerinin hangi değerlendirme tekniği ve aracı ile değerlendirileceğine okul rehber öğretmeni ve anasınıfı öğretmeni birlikte karar vermelidir. Sonuçların değerlendirilmesinde bir çok veri toplama tekniği (gözlem, görüşme, inceleme, anket) ve veri toplama aracından (oran ölçekleri, anket formları, kontrol Listeleri, ihtiyaç Analiz Formları v.b) yararlanılabilir. Sonuçların değerlendirilmesi için birden fazla veri toplama tekniği ve aracı kullanmak geçerlik ve güvenilirliği artıracaktır. Değerlendirme basamağı üç unsurdan oluşur:

1. Programın değerlendirilmesi,
2. Çocuğun tanınması ve değerlendirilmesi,
3. Öğretmenin kendini değerlendirmesi olarak farklı yönlerden ele alınmaktadır. Aşağıda sırasıyla üç değerlendirme alanının açıklaması yer almaktadır.

2.2.1.Programın Değerlendirilmesi

Öğrenenlerin öğrenme eksiklikleri ve bu eksikliklere yol açmış olası sebeplerin ortaya çıkarılması, ders içinde ve ünitelerin bitiminde yapılmaktadır. Gelişimsel rehberlik programı etkinliklerinin değerlendirme tarzı da öğretim programlarının değerlendirilme sistemine benzemektedir. Tıpkı diğer derslerde olduğu gibi rehberlik etkinliklerinin

önceden belirlenmiş yeterlik ve göstergeleri, bunlar doğrultusunda belli üniteleri, belli ders yöntemleri ve değerlendirme süreci mevcuttur. Gysberg ve Henderson (2006)'a göre, rehberlik etkinliklerinde kullanılan dört değerlendirme biçimi vardır (Akt. Nazlı, 2008: 225). Bunlar:

1. Önceden belirlenmiş kriterlere dayalı değerlendirme; önceden belirlenmiş yeterlik ve kazanımlara göre son test değerlendirmesinin yapılması.
2. Ön test-son test karşılaştırmasına dayalı değerlendirme.
3. Deney ve kontrol grubu karşılaştırmasına dayalı değerlendirme.
4. Tepkisel araştırmaya dayalı değerlendirme; bu tip değerlendirme öğrenen ve öğretmenin programdaki yaşantılarına odaklanır.

Programın değerlendirmesinde yalnızca yıl sonunda bir kez değil yıl boyunca uygulanma süreci devam ettikçe değerlendirme basamaklarının olması gerekmektedir. Program değerlendirilirken, tüm boyutları (yeterlikler, göstergeler, öğrenme süreci, aile katılımı çalışmaları v.b.) ele alınarak bunlar arasındaki tutarlılıklar, planlanan ile uygulanan arasındaki durum, uygulamada ortaya çıkan yeni gereksinimler belirlenir. Rehberlik programının değerlendirilmesi ile, program tasarımı sırasında verilen kararların isabetlilik derecesi kontrol edilir, programın hedeflerine ulaşma düzeyi belirlenir. Elde edilen bulgular ile bir sonraki yılın rehberlik programı hazırlanır. Bu şekilde rehberlik programı, okulun öğrencilerin, ebeveynlerin ihtiyaçlarına göre her yıl geliştirilerek güçlendirilir (Erkan, 2011: 84; MEB, 2013: 53; Nazlı, 2008: 216).

2.2.2. Çocuğun Tanınması ve Değerlendirilmesi,

Çocukların gelişiminin çok boyutlu olarak desteklenebilmesi için fiziksel, motor, bilişsel, dil, duygusal, sosyal, ahlaki ve cinsel gelişimleri ile ilgili özelliklerinin objektif olarak değerlendirilmesi zorunludur. Çünkü çocuğa yardım, ancak onun bütünüyle tanınabildiği koşullarda gerçekleşebilir. Çocuğu tanıma, okul programlarının geliştirilmesinde ilk adım olarak düşünülmelidir. Çocukların öğrenme ortamından etkili bir şekilde yararlanması, kendi öğrenme gereksinimleriyle uyumlu fırsatlar yakalamalarıyla büyük ölçüde gerçekleşebilir. Çocuğu ilgileri, gereksinimleri, gelişimsel özellikleri ve

öğrenme stilleri ile tanımak; fiziksel ortamı da bu temele dayandırarak geliştirmek gerekir. Bu anlamda çocuğu tanımak ve değerlendirmek eğitim programının can alıcı boyutlarından biri olarak hayati öneme sahiptir (Essa, 2007a: 168).

Aşağıda, okul öncesi çocukları tanıma ve değerlendirmeye yönelik olarak kullanılacak, en yaygın ve en işlevsel araçlardan bahsedilmiştir. Bunlar :

1. Gözlem kayıtları,
2. Anekdöt kayıtları,
3. Gelişim kontrol listeleri ve standart testler,
4. Portfolyolar (gelişim dosyaları),
5. Gelişim raporlarıdır (Mcafee ve Leong, 2011/2012: 29).

2.2.3. Öğretmenin Kendini Değerlendirmesi

Öğretmen, kendini değerlendirirken, programın ve çocukların değerlendirilmesi sonucunda elde ettiği verileri analiz etmelidir. Bu değerlendirmeler doğrultusunda hazırladığı planını, eğitim ortamını ve kullandığı materyalleri gözden geçirerek uygulamalarını geliştirmelidir. Bütün bu değerlendirmeler sonucunda elde edilen veriler bir sonraki yılın programı hazırlanırken kullanılmalıdır. Öğretmenin değerlendirilmesinde kullanılan yöntemlerden en ideal olanı öğretmenin kendi kendini değerlendirmesidir. Düzenli aralıklarla yapılan bu öz değerlendirmeler öğretmenlerin güdülenmelerini, yaratıcılıklarının artmasını, yansıtmacı öğretmen olabilmelerini ve eksiklerini görerek kendi kendilerini güçlendirebilmelerini sağlar. Öz değerlendirme sonucunda öğretmen, hiçbir zaman yapmadığı veya ara sıra yaptığı davranışlar konusunda kendini geliştirebilmek için çaba sarf etmeli, kaynaklara ulaşmalı bunun için, okul yönetiminden de destek talep etmelidir (MEB, 2013: 58; Thompson, 2011: 11).

2.3. Okul Öncesi Dönem PDR Hizmetlerinde Aileler ile Çalışma

Okul öncesi PDR hizmetlerinde aileler ile çalışmayı iki başlıkta ele almak, resmi belirginleştirecektir. İlk başlık aile katılımı, diğer başlık ise aile danışmanlığı ve konsültasyondur. Aşağıda her iki başlık kuramsal çerçevesi ile açıklanacaktır.

2.3.1. Ebeveyn/Aile Katılımı: Nedir?

1870’li yıllarda Batılı ve doğulu çocuk yetiştirme öğütleri birbiri ile paralel gitmektedir. Çocuklara bakanların özellikle ebeveynlerin çocuğun erken dönemdeki kişilik ve zeka gelişimi üzerindeki derin etkisi hem Japonya gibi doğu toplumu uzmanlarınca hem de batılı uzmanlarca kabul ediliyordu (Onur, 2007: 237).

Ebeveyn/aile katılımı ebeveynlerin ve aile üyelerinin kendilerine, çocuklarına ve erken çocukluk programına faydalı olmaları bakımından yeteneklerini kullanmalarına yardımcı olmayı amaçlayan bir süreçtir. Aileler, çocuklar ve program bu sürecin parçalarıdır, sonuçta, tüm bu üçlü iyi planlanmış katılım programından yararlanması gerekenlerdir. Yine de, ebeveyn/çocuk/ailedeki odak noktası ailedir (Aral, Kandır ve Yaşar, 2000:167; Morrison, 2006: 148).

Aile ile işbirliği ya da daha yaygın bir deyişle aile katılımı, tüm eğitim basamaklarının ayrılmaz bir parçasıdır. Ancak okul öncesi eğitim, çocukların ve dolayısıyla ailelerin okul sistemine adım attıkları ilk basamak olduğundan sonraki yılların alt yapısını oluşturmak ve PDR hizmetlerinin yalnızca çocukları çalışmaya alması şeklinde değil, sistem olarak tüm aileyle çalışmasını da gerektirir (Özeke Kocabaş, 2006: 1; Polat Unutkan, 1998: 48).

Aile katılımının çocuklar, anne babalar, eğitimciler ve okul açısından yararları şu şekilde sıralanabilir:

Çocuklar açısından yararları: Aile katılımı sayesinde çocuğun okuldaki etkinliklere katılımı artar, ev ve okul arasındaki eğitim farklılıkları azalır. Çocuklar, aile denetiminin daha çok farkına varırlar ve ailelerine daha çok saygı duyarlar. Literatür ailesi eğitime

katılan çocukların başarılarının arttığını göstermektedir. Çocukların kendilerini okulun bir parçası olarak hissetmeleri artabilir ve okula daha düzenli devam ederler.

Aileler açısından yararları: Çocukları hakkında daha ayrıntılı bilgi edinen aileler, onları sosyal ortam içinde daha yakından tanıma fırsatına sahip olurlar. Ailelerin kendi beceri ve yetenekleri konusundaki güvenleri artar. Öğretmenlerin çocuklarla etkileşimlerini görme imkanına sahip olan aileler, hangi yaşlarda hangi davranışların daha uygun olduğu konusunda bilgi sahibi olurlar. Başka ailelerle tanışma ve onlarla ortak problem ve deneyimlere sahip olduklarını öğrenme imkanına kavuşurlar.

Eğitimciler ve okul açısından yararları: Öğretmenler çocukların önceki deneyimleri hakkında daha ayrıntılı bilgiye sahip olurlar. Çocukların ve ailelerin ilgi ve gereksinimlerini daha iyi anlayarak gerekli durumlarda programda değişiklik yapma fırsatını elde ederler (Decker and Decker, 2005: 352; Hess and Croft, 2005: 120; MEB, 2013b: 77; Yavuz Güler, 2013: 11).

Bronfenbrenner'in (1979) ekolojik yaklaşımı kavramsal açıdan etkili aile-okul etkileşimi için temel oluşturmaktadır. Bu yaklaşım, anne-babalık süreçlerini ve çocukların bu süreçlerden nasıl etkilendiklerini çocukların ve anne-babaların farklı ortamlardaki işlevlerini inceleyerek tahmin etmeye yönelik bir kavramsal çerçeve çizmektedir. Bu modelin ev ve okul ortamlarının karşılıklı etkilerini anlama ve geliştirme konusunda kuramsal destek sağladığı söylenebilir. Ekolojik yaklaşıma göre oluşturulmuş uygulamaların öğretmenler ve okul psikolojik danışmanlar gibi hizmet verenlerle işbirliğine yönelik olması gerektiğine dikkat çekmiştir. Ekolojik yaklaşım bireylerin çevrelerindeki sosyal yapı ile etkileşerek geliştiklerini vurgulamaktadır. Sosyal yapıyı oluşturan sistemler içinde anne-babalar önemli bir yere sahiptir. Dolayısı ile problemleri önleme ve bireysel gelişimi destekleme amacıyla ailelerle işbirliği yapılması daha da önem kazanmaktadır. Bronfenbrenner ekolojik sistemler kuramında bireyin gelişiminin birbiriyle ilişkili olan dört çevresel sistemden etkilendiğini açıklamıştır. Bunlar:

1. Mikrosistem: Bireyin içinde bulunduğu ortam ve en yakınındaki kişilerden oluşmaktadır. Çekirdek aile buna örnektir. Bireyin çevresindekileri etkilediği ve ondan

etkilendiği ortam mikrosistem olarak adlandırılır ve gelişimi doğrudan etkileyen en derin sistemdir.

2. Mezosistem: Mikrosistemler arasında varolan ve gelişen ilişkilerin oluşturduğu bir düzeydir. Mezosistem, okullar, aileler ve toplum arasındaki etkileşim olup bu etkileşimin başarısından tüm katılımcılar sorumludur. Örn. Çocuğun ailesi ile öğretmenleri arasındaki olumlu ilişkiler çocuğun okul başarısını etkileyecektir.
3. Ekzosistem: Bireyin gelişimini etkileyen ortamlardır. Okul yönetimi, anne-babaların işyerleri, çeşitli toplum kuruluşları örnekler arasındadır. Ebeveynin iş ortamındaki konumunu kaybetmesinin çocuğun yaşamı ve gelişimi üzerinde bıraktığı olumsuz etki örnek olarak verilebilir.
4. Makrosistem: Yukarıdaki üç sistemin kültür kapsamında birleşerek oluşturduğu yapıdır. Bir toplum içinde yer alan üst düzey kurumlardır. Yaşanılan toplumun gelenek-görenekleri, kültürü, devlet ve hükümet örnek olarak gösterilebilir (AÇEV, 2003:35; Emond, 2008: 4; Essa, 2007a: 70; Akt.Özeke Kocabaş, 2006: 3).

Ekolojik sistemler kuramı, birlikte çalışmalarının yararını özellikle vurguladığı ailelerin nasıl uygulamaya alınacağına, ebeveynlerin 2000’li yıllardan itibaren aile sistemlerinde meydana gelen değişimlere uyum sağlama, çocukları ve aileleri öğretim programları ile nasıl güçlendileceği ile ilgili yol gösterici niteliktedir. Erken çocukluk dönemi uzmanları aileyi bir modül olarak düşündüklerinden çalışmalarında çocuk ve ebeveynleri birlikte ele almaktadırlar.

Yirminci yüzyılda ailelerde görülen değişim türleri;

- a) Yapısal değişim: Geniş aileden çekirdek aileye dönüşen ile yapıları, tek ebeveynli aileler, evlilik ya da evlat edinmeler yoluyla oluşan üvey aileler, cinsel tercihleri farklı olan aileler, ekli aileler (dede, büyükanne, hala, amca gibi akrabaların desteğinde çocuk büyüten aileler)

- b) Roller: Ailelerdeki her iki ebeveynin çalışması ile birlikte anne-babaların çocukları ile birlikte geçirdikleri zaman azalmakta, ebeveynlik rollerini bakıcılar ve aile büyüklerine devretmek zorunda kalmaktadırlar.
- c) Sorumluluklar: Yoğun çalışma tempolarından dolayı çocuklarına nitelikli ilgi hizmeti sunamayan ailelerin çocukları şiddet, bağımlılık, suça bulaşma gibi sosyal hastalıklar yaşamaktadırlar. Anne-babalık sorumluluk ve becerilerine sahip olamayan ebeveynler, bahsedilen hastalıkların tedavisi için uzmanlardan yardım alma ihtiyacı duymaktadırlar (Essa, 2007: 71).

Gestwicki'ye (2004) göre, çocuklarıyla sorun yaşayıp yaşamadıklarına bakmaksızın tüm anne-babaların desteklenmesi gerekmektedir. Ona göre aile katılımı anne-babalara yeni bilgi ve anlayış kazandıracak eğitim deneyimlerini içermektedir; bunlar, anne-babalık becerileri ve evlilikle ilgili roller, kişisel farkındalık ve gelişim, yetişkin rolleri ve toplumla ilişkiler konularında destek olma ve anne-babaların çocuklarıyla ilişkilerini yeni yöntemlerle geliştirmelerine yardım etme olarak sıralanabilir. Anne-babaların çocuklarının evdeki öğretmenleri olduğu ve çocukların aile içindeki eğitiminin önemi düşünüldüğünde, ailelerin toplumun tüm yukarıda bahsedilen, değişen ihtiyaçlarına göre eğitilmesi ve güçlendirilmesi çok önemli görünmektedir. Bu destek, anne-baba eğitimi olarak anılmakta ve anne-babaların çocuklarıyla daha etkili iletişim kurabilmelerine ve onların davranışlarını olumlu yönde değiştirebilmelerine yardımcı olmayı hedeflemektedir (Akt.Özeke Kocabaş, 2006: 3; Clayton: 2007: 3).

Günümüz toplumsal ihtiyaçlarının ortaya çıkardığı program yaklaşımları şu şekilde sıralanabilir:

1. Okulda Çocuklara Uygulanan Program Yaklaşımı: Okul öncesi çağıdaki çocukların bir kurumda/okulda (kreş, yuva, anaokulu gibi) bakılıp eğitilmesi en eski okul öncesi eğitim uygulamalarıdır. Bu yaklaşımda okulun programının uygulanmasına, okulun uygun gördüğü ve istediği şekilde ailenin yardım etmesi esastır.

2. Aileye Uygulanan Program Yaklaşımı: Okul öncesi çağıdaki çocukların bir okula devam edip etmediğine bakılmadan ailelere verilen okul öncesi eğitim

programlarıdır. Çeşitli kurumlar tarafından düzenlenen, çoğunlukla konferans, seminer, grup çalışması yöntemlerini kullanan, içerik açısından (anne-babalığa hazırlık, etkili aile, çocuk bakımı, gelişimi ve eğitimi programları gibi) değişik konuları ele alan ve ailelere yönelik program yaklaşımlarıdır. Ülkemizde sistemli ve programlı bir model olarak 1989 yılında İstanbul Üniversitesi tarafından başlatılan “Anne-Baba Okulu” bu program yaklaşımına örnek olarak gösterilebilir

3. Çocuk ve Aileye Birlikte Uygulanan Program Yaklaşımı: Çocuğa verilen okul öncesi eğitimin yanı sıra ailenin de eğitime katıldığı program yaklaşımıdır. Bu yaklaşımda, çocuğa verilecek eğitimin aileyle birlikte verilmesi gerektiği esas alınmakla birlikte, bazı değişik uygulamalar da görülebilir. Çocukları okula devam eden ailelere çocuklarının eğitim aldığı kurum veya bir yetişkin eğitim merkezinde çocuğun ve ailenin gelişimini destekleyecek eğitim verilebilir. Program, aileye verilen eğitimin evde ne ölçüde sürdürüldüğünü anlayabilmek için “ev ziyaretleri” ile desteklenebilir.

4. Çocuk, Aile ve Topluma Birlikte Uygulanan Program Yaklaşımı: Bu yaklaşımda, eğitim sadece çocuk sahibi ailelerin değil, tüm toplumun önem verdiği ve sorumluluk duyduğu temel bir konu olarak ele alınmaktadır. Bu yaklaşımda aile katılımı, ailenin çocuğunun eğitimiyle yakından ilgilenmesi, onun ve ailenin gelişimi için çaba sarf etmesi, eğitimin önem ve gereğini anlayarak toplumsal bilince sahip olması, eğitim program veya projelerini desteklemesi anlamındadır. Burada, örgün yaygın/yetişkin eğitimi birbirini tamamlayan bir bütün olarak düşünülmektedir. Böyle bir anlayışta; çocuk, aile ve topluma birlikte uygulanan program yaklaşımında, aile katılımı, yetişkin eğitiminin bir parçası olarak ele alınmaktadır Öyleki aileler ve toplum sahip oldukları bilgi, deneyim ve becerileri çocuklarla paylaşır ve böylece çocuklar okulda öğrendiklerine anlam verirler (AÇEV, 2003: 17; Avcı, 2010: 413).

Epstein (1995) aile katılımı modelinde, pek çok kaynakta yer alan ve ABD’de yaygın bir şekilde kabul gören altı katılım düzeyi tanımlamıştır. Çalışma kapsamında hazırlanan programın aile katılımlarına kaynaklık eden modelin tanımlanan düzeyleri aşağıda tablo halinde verilmiştir (Akt. Yavuz Güler, 2013: 34).

Tablo 12: Altı Düzey Katılıma Yönelik Epstein'in Çerçevesi ve Örnek Uygulamalar Tablosu

1: Ebeveynlik	2: Ev-okul İletişim	3: Gönüllülük	4: Evde öğrenme	5: Karar Verme	6: Toplumla işbirliği:
Bütün ailelere ev ortamını çocukları öğrenciler olarak desteklemek için tesis etmeleri konusunda yardım et	Okul programları ve çocukların süreçleri hakkında okul-ev ve ev-okul iletişiminin etkili biçimlerini tasarla	Ebeveyn yardımı ve desteğini topla ve organize et	Ailelere öğrencilere evde ödev ve diğer müfredatla ilişkili aktiviteler, kararlar ve planlamada nasıl yardım edeceklerine ilkin bilgi ve fikir sağla	Ebeveynleri, ebeveyn liderleri ve temsilciler yoluyla okul kararlarına dahil et	Okul programlarını, aile deneyimlerini ve öğrenci öğrenmesini ve gelişimini güçlendirecek toplum kaynaklarını ve servislerini tanımla ve entegre et
Örnek Uygulamalar					
-Her öğrenim seviyesinde öğrenmeyi destekleyen ev koşulları için öneriler - Her yaş ve öğrenim seviyesi için ebeveynlik ve çocuk yetiştirme üzerine çalışma grupları, video kasetler ve bilgisayarlı telefon mesajları - Ebeveynleri eğitmek için ebeveyn eğitimi ve diğer kurslar (ör: lise, aile okur-yazarlığı) -ailelere sağlık, besin, diğer hizmetler	-Yılda en az bir kere her ebeveynle konferans ve ihtiyaç duyulduğunda tekrarlamak -İhtiyaç duyulduğunda ebeveynlere yardımcı olmak için danışmanlık -Haftada bir ya da ayda bir öğrenci çalışmalarını dosyasını incelemek ve yorumda bulunmak üzere eve göndermek -okulda düzenlenen kurs ve diğer aktivitelerle ilgili bilgi verme	-Öğretmenlere, öğrencilere, yöneticilere ve diğer ebeveynlere yardımcı olmak için okul ve sınıf gönüllülük programları -Gönüllü çalışmalar için ebeveyn odası ve aile merkezi, buluşmalar ve aileler için kaynaklar -Gönüllülerin uygun yeteneklerini, zamanlarını ve konularını belirlemek için yıllık posta anketi -anne babalara özel ders ayarlama, rehber web siteleri hazırlayıp yürütmek, toplum olanaklarını saptamak -her ebeveynin uzmanlık alanından yararlanmak	-Her öğrenim seviyesinde öğrenciler için bütün konularda önerilen beceriler hakkında aileler için bilgi -Ödev ilkeleri ve okul çalışmasının evde nasıl gözleneceği ve tartışılacağı konusunda bilgi -Öğrencilerin çeşitli sınıf ve okul ölçmelerindeki becerilerini yükseltme konusunda nasıl destekleyeceği hakkında bilgi -okulda matematik, bilim ve okuma faaliyetleri düzenleme -aile ve öğrencilerin evde beraber yapabilecekleri aktiviteleri önerme	-Ebeveyn liderliği ve katılımı için PTA/PTO gibi ebeveyn organizasyonları ya da danışma konseyleri, komiteler (ör: müfredat, güvenlik, personel) -Okul reformu ve atılımı için kulis faaliyeti yapan ve çalışan bağımsız danışma grupları -Aile ve toplum katılımı için çalışan mahalli seviyedeki konsey ve komiteler -okul temsilciliği için ailelere bilgi verme -okulun eğitimle ilgili kararlarda ailelere de temsil gücü vermesi	-işbirliği aktiviteleri için bütçe, personel ve mekan problemlerini çözme, öğrenciler için fırsatlar oluşturma, toplum programlarında ailelere yer verme -Öğrenciler ve aileler için toplum sağlığı, kültürel, eğlence, sosyal destek ve diğer programlar ve servisler hakkında bilgi -öğrenciler için yaz programlarını da içerecek şekilde öğrenme becerileri ve yeteneklerle bağlantılı toplum servisleri hakkında bilgi -Servislerin, okulu, vatandaşı, danışmanlığı, kültürü, sağlığı, eğlenceyi ve diğer ajanda ve organizasyonları ve işleri içerecek şekilde ortaklık ekseninde entegrasyonu -öğrenci, aile ve okulların işbirliği ile topluma hizmet uygulamaları

2.4 . İlgili Araştırmalar

İlgili araştırmalar kısmında Türkiye ve yurt dışında yapılan, PDR hizmetlerinin kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki gelişim alanları ile ilgili okul öncesi dönemi kapsayan çalışmalar yer almaktadır.

Hiatt (2005: 12) tarafından yapılan çalışmada Missouri eyaletinde okulöncesi dönemde bulunan çocukların rehberlik ihtiyaçları analizi tespiti yapılmıştır. Çalışmada Missouri okullarında kullanılacak ortak bir gelişimsel rehberlik programının okul öncesi rehberlik hizmetlerinin daha etkili kullanılma fırsatı yaratacağı üzerine yapılandırılmıştır. Çalışma Missouri eyaletindeki 90 okulun anasınıfı öğretmenleri, okul danışmanları ve okul müdürlerinden elde edilen veriler doğrultusunda şekillendirilmiştir. Araştırma sonucunda iki bulgu ifade edilmiştir. Bunlardan ilki okulöncesi rehberlik hizmetlerinin üç gelişim alanının bu yaş grubu çocuklarla çalışılmasında işlevsel bir program geliştirilmesine gerek duyulduğu, diğeri ise okul danışmanlarının çocuklara, sınıf öğretmenlerine ve velilere sunacakları bir konsültasyon hizmetine ihtiyaç duyulduğu şeklindedir. Sonuçta çalışmanın yapıldığı eyaletin anasınıfları için bir ihtiyaç analizi ölçüm aracı geliştirilmiştir.

Hohenshil ve Brown (1991:1-10) erken çocukluk döneminde sunulan rehberlik hizmetlerinin tarihçesini ele aldıkları çalışmalarında 80’li yıllar ve sonrasında Amerika’da başlamış olan erken çocukluk dönemi çocuklarının eğitimi, engelli çocuklar ve ailelerini de kapsayacak şekilde devletin ve kurumlarının tümünün seferber olacağı bir politika ile çalışıldığını ifade etmişlerdir. Özellikle olumsuz çevre koşullarında yetişen çocuklar için en az bir yıl fazladan verilecek bir okulöncesi eğitimin şartları eşitleyeceği düsturu ile erken çocukluk dönemi eğitimi için tüm kamu kaynaklarının seferber edilmesini, okul öncesi eğitim sistemi ilkokullara dahil oldukça rehber öğretmenlerin de bu dönem çocukları ve ailelerine hizmet sunmak için alanla ilgili hizmet içi eğitimlere tabi tutulup tamamlayıcı çalışma yapmaları gerekeceği ile ilgili sonuçlar bulmuşlardır.

Yukarıda belirtilen ilk çalışmanın 2005’de yani son on yılda yapılmış olması okul öncesi PDR hizmetlerinde program ihtiyacının çok yeni olduğunu ve hazırlanacak programların, öğrenciler, öğretmenler ve velilere hizmet verecek şekilde planlanması

tez kapsamında yapılan çalışmanın gerekliliğine temel olan bilgilerdendir. Her iki çalışma da okul öncesinde PDR hizmetlerinin nasıl olması gerektiğine dair genel bir çerçeve çizmektedirler.

Alexander (2002: 114) yaptığı çalışmada ASCA standartlarını temel alarak sınıf içi rehberlik müfredatı geliştirmiştir. Geliştirdiği müfredatta 5-14 yaş grubu çocukların mutluluğunu artırmak için bilgi üretimleri ve yardım ihtiyaçlarını organize etme amacıyla 40 adet gelişimsel nitelik belirlemişlerdir. Belirlenen nitelikleri kazandırmak için tüm yaş grupları için etkinlikler hazırlanmıştır. Bu nitelikler tüm çocuk ve ergenlerin gelişimlerini ilerletmeleri için olumlu ilişkiler kurmalarını, fırsatları değerlendirmelerini, beceri ve değerlere sahip olmalarını amaçlamaktadır. Bu temel nitelikler; risk, zorluklarla başa çıkma, önleme ve sağlığı ilerletme ile ilgili alanlardan türetilmiştir. Bunlardan 20 tanesi çocukların ailelerinden, okullarından ve yaşadıkları toplumdan aldıkları yapılandırılmış deneyimleri temel olarak aldıkları için dışsal nitelikler olarak adlandırılırlar. Dışsal nitelikler:

- Destek; aile desteği, olumlu aile ilişkileri, diğer yetişkinlerle ilişkiler, komşuluk ilişkilerine ilgi duyma, okul iklimine ilgi duyma, ebeveynlerin okul sürecine katılımı
- Güçlendirme; toplumun çocuğa verdiği değer, kaynak olarak çocuk, başkalarına hizmet ve güvenlik
- Sınırlar-beklentiler; aile içi sınırlar, okuldaki sınırlar, komşuluk ilişkilerindeki sınırlar, yetişkin rol modelleri, olumlu akran etkileri, beklenti düzeyi
- Yapılandırılmış zaman kullanımı; nitelikli etkinlikler yaratma, yaşlarına uygun programlara katılma, çeşitli dinlerin kurumlarında sosyal hizmet ve evde nitelikli zaman geçirme

Diğer 20 tanesi ise amaç, odaklanma, hassas bir denge yaratma ve seçimlere rehberlik için iç odaklı bir kalite oluşturmayı ifade eden içsel niteliklerdir. İçsel nitelikler ise:

- Öğrenme sorumluluğu; başarı için motivasyon özelliklerini bilme, okula uyum ve ait olma, ev ödevi sorumluluklarını yapma, okuldaki sınırlarını bilme, okumaktan zevk alma

- Olumlu değerler; yardımseverlik, sosyal adalet ve eşitlik, dürüstlük, onurlu olma, sorumluluk, kendine hakim olma-kontrol edebilme
- Sosyal yeterlilik; karar verme ve planlama, kişilerarası ilişkilerde yeterlik, kültürel yeterlik, direnme becerileri ve olumlu çatışma çözme becerileri

Olumlu kimlik; kişisel güç, benlik saygısı, amaç duygusu, kişisel geleceğe olumlu bakış şeklinde tanımlanmıştır. Çalışmanın sonucunda hazırlanan yeterlik ve etkinlikler ile PDR hizmetlerinin üç gelişim alanını daha fazla destekleyecek yeni bir program tasarısı geliştirilmiştir.

Epstein ve Diğ. (1997) yaptıkları çalışmada, anne-babaların desteklenmesi, programa katılmaları ve geliştirilmesinin; çocuklar, anne-babalar ve eğitimciler sağladığı katkıyı şu şekilde belirtmişlerdir:

1. Çocuklar; aile denetiminin daha çok farkına varırlar ve ebeveynlerine daha çok saygı duyarlar. Okula daha düzenli devam ederler. Eğitimin önemine ilişkin farkındalık geliştirirler.
2. Anne-babalar; çocukluk dönemi gelişim özellikleri hakkında daha çok bilgi edinirler ve anne-babalık yeteneklerine ilişkin kendilerine duydukları güven artar. Kendilerinin ve diğerlerinin anne-babalık deneyimleri sırasında karşılaştıkları zorlukların farkına varırlar.
3. Eğitimciler; anne-babalara yetenek ve çabalarından dolayı daha çok saygı duyarlar. Çocukların ve ailelerin kendilerine özgü ihtiyaç ve özellikleri bakımından ne kadar çok çeşitlilik gösterdiklerinin farkına varırlar. Ailelerin ilgi, amaç ve ihtiyaçlarını daha iyi anlarlar (Akt. Erkan, 2013: 28).

Akgün (2010: 475) tarafından yapılan çalışmada ilköğretim okullarının anasınıflarına verilen rehberlik hizmetlerinin okul öncesi öğretmenlerinin algılamalarına göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada öğretmenler ile görüşme yapılmıştır. Görüşmede öğretmenlere okul rehberlik servisi ve yapılan hizmetlerle ilgili sorular sorulmuştur. Görüşmeler sonucunda; anasınıflarına verilen öncelikli hizmetin özel gereksinimi olan, davranış problemleri olan ve kaynaştırma öğrencileri ile ilgili olarak özetle problem durumu olan çocuklar ve aileleri ile ilgili olduğu ifade edilmiştir. Anne

baba eğitim çalışmaları ikinci sırada belirtilmiştir. Öğretmenlerin çoğunluğu şu an verilen hizmetlerden memnun olduğunu ve rehberlik servisinden başka bir beklentisinin olmadığını belirtmiştir. Az sayıda anasınıfı öğretmenin gözlem yapmak, öğrencileri değerlendirmek için ölçek uygulama, oryantasyon gibi gelişimsel rehberlik doğrultusunda beklentileri olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda anasınıfı öğretmenlerinin rehber öğretmenlerin rollerini üstlenmek zorunda kaldıkları, rehberlik hizmetleri konusunda bilinçlendirilmeleri gerektiği ve rehberlik servislerinden beklentilerini artırmaları ile ilgili bulgulara varılmıştır.

Yukarıdaki çalışma rehberlik hizmetlerinin kendilerine nasıl hizmet sunması gerektiğinin okul öncesi çalışanları tarafından bilinmediği, PDR hizmetlerinin bilinir kılınması gerektiğini göstermektedir.

Büyükşık (2009: 6) bir köy ilköğretim okulunda sınıf rehberliği müdahalesinin etkililiğini test etmek amacıyla çalışma yapmıştır. Araştırmada köy öğrencilerinin ihtiyaçları dikkate alınarak sosyal becerilerin kendini tanıma, kendini yönetme, sorumluluk alma, dinleme, kurallara uyma, özür dileme, teşekkür etme, paylaşma, yardımlaşma, öfke kontrolü, saldırganlık ve bozgunculuk boyutları ele alınmıştır. Araştırmada birinci sınıf öğrencilerinin ihtiyaçlarına uygun 12 haftalık sınıf rehberliği programı uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda birinci sınıflar için hazırlanan programın istatistiki olarak anlamlı olması, benzer gelişim özelliklerine sahip olan anasınıfı için de çocukların PDR gelişim alanlarında hazırlanacak programlarla destekleyebileceğini göstermektedir.

Terzi, Ergüner Tekinalp ve Leuwerke (2011: 1) ilköğretim okulunda görevli 113 ve ortaöğretim okulunda görevli 94, toplam 207 psikolojik danışmanla yaptıkları çalışmada psikolojik danışmanların Okul Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Modeline dayalı olarak hazırladıkları ve uyguladıkları kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programlarında; hangi hizmetlere ne kadar zaman ayırdıkları ve program hazırlama, uygulama ve değerlendirme sürecinde ne gibi problemlerle karşılaştıklarını incelemişlerdir. Elde edilen bulgulara göre okullarda kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programının uygulamaya konulması, özellikle uygulamalar arasında bütünlük sağlama, öğrenci gelişimsel ihtiyaçlarını karşılama ve psikolojik danışman kimliğinin ön plana çıkarılması açısından olumlu değerlendirilmektedir. Ancak programın içeriği

ve personelin yeterliği kapsamında programın uygulanmasında güçlükler yaşandığı ortaya çıkmıştır. Çalışmanın sonucunda hazırlanacak her sınıf seviyesindeki PDR programlarının ve programı uygulayacak okul paydaşlarının yalnız nicelik değil nitelik olarakta desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bundan sonraki çalışmalarda okul öncesi ve diğer eğitim seviyeleri için geliştirilmiş ve bir program tasarlamayı hedefleyen araştırmalara yer verilmiştir. Program tasarısı örneklerine yer verilmesinin sebebi, uygulamaya dökülmemiş tasarı örneklerinin geliştirilme süreçlerini ortaya koymaktır.

Karakoç (2007: 7) yaptığı çalışma ile Türkiye’de okul öncesi eğitimde verilebilecek İngilizce dersleri için bir öğretim programı tasarısı hazırlamayı amaçlamıştır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için yapılan çalışmada, Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinin eğitim sistemleri incelenmiştir. Erken yaşta yabancı dil öğretiminde amaçlar, çocukların farklı kültürlere olan bakış açılarını zenginleştirmek, yabancı dil öğrenmeye olumlu tutum geliştirmelerini ve bu işi hayat boyu öğrenme düzlemine taşımalarını sağlamak olabilir. Erken yaşta yabancı dil öğretiminde içeriğın ne olacağı konusunda ilgili olarak, hali hazırda özel okulların anasınıfları İngilizce derslerinde işledikleri ders ve çalışma kitapları incelenmiş ve sonuçta 10 ünitelik bir program hazırlanmıştır. İçerik; çocukların bilişsel, fiziksel, psikomotor ve dil beceri gelişimlerine uygun olacak şekilde hazırlanmıştır. İngilizce öğretimi ile ilgili alanyazın taranmış, toplanan veriler, bir öğretim programı tasarısını oluşturacak alt problemlere yanıt olacak şekilde ifade ve analiz edilmiştir. Alt problemler sıralanırken, bir öğretim programını oluşturan amaçlar, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme bölümlerini içeren bulgular şeklinde yorumlanmıştır.

Peker Ünal (2010: 6) yaptığı çalışmada; ilköğretim sınıf öğretmenleri (1-5.sınıf) için, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 13. ve 28. maddelerinin öğretimini amaçlayan bir eğitim programı tasarlamıştır. Araştırma kapsamında Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin 13. ve 28. maddelerinden yola çıkılarak eğitim programlarının amaçları belirlenmiştir. Belirlenen amaç sayısı 12’dir. Bu amaçlarla ilgili literatür taraması yapılmış, içerik bilgileri oluşturulmuştur. Belirlenen amaçlara ulaşmayı sağlayacak toplam dokuz öğrenme ve bir değerlendirme etkinliği tasarlanmıştır. Eğitim programının içerik bilgileri Powerpoint sunumları ve Acrobat Reader sayfaları ile eğitim programının web tabanlı sunumuna

eklenmiştir. Web tabanlı sunuma uygun hale gelen eğitim programına, araştırma grubunda yer alan sınıf öğretmenlerinin ve öğretim üyelerinin katılımı sağlanmıştır. Eğitim programına katılan sınıf öğretmenleri ve görüşlerini belirten öğretim üyelerinin önerileri doğrultusunda eğitim programının ve web tabanlı sunumunun geliştirilmesi için yapılacak çalışmalar belirlenmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

Son iki çalışmada program hazırlama ilkeleri doğrultusunda tasarı örneklerinin hazırlandığı ve her bir çalışmanın farklı ihtiyaç analizi tekniklerini kullandığı görülmektedir. Bunun yanısıra tasarlanan programların uygunluğunun tez çalışması kapsamında hazırlanan tasarı gibi uzman görüşü yöntemi ile tespit edildiği görülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, verilerin toplanması ve çözümlenmesi ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, 60-72 aylık çocuklar için aile katımlı gelişimsel rehberlik programının hazırlanması amaçlanmıştır. Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel (2010: 267) araştırılmak istenen konuya ilişkin soruların farklı yöntemler kullanılarak cevaplandırılabilceğini ifade etmektedirler. Hazırlanan bu çalışmanın sorularının cevapları “Zenginleştirilmiş Desen” (Triangulation Design) yöntemi ile bulunmuştur. Zenginleştirilmiş Desen; bir araştırmada tek bir yöntem yerine birbirlerini destekleyen iki ya da daha çok yöntemin birlikte kullanılmasını amaçlayan bir uygulamadır. Aynı çalışma içerisinde anket, ölçek gibi nicel araçların yanı sıra, görüşme gözlem, kayıtların incelenmesi gibi nitel yöntemlerden uygun olanların kullanılabilir. Bu amaçla ülkemiz ve diğer ülkelerin okul öncesi eğitim, aile katılımı ve PDR uygulamaları incelenmiştir. Araştırmada gereksinim duyulan temel bilgiler, ilgili yerli ve yabancı alan yazın taraması yapılarak elde edilmiştir. Elde edilen veriler, alt problemlere yanıt olabilecek şekilde yorumlanmıştır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012: 480; Gladding, 2013:311; Karasar, 1998: 34). Araştırma da kullanılan bir diğer model betimsel olup hazırlanan program tasarısının uygunluk durumunun alan uzmanlarınca değerlendirilmesinin sayısal analizinin yapılması ile oluşturulmuştur.

3.2. İşlem Yolu

Temel amacı 60-72 Aylık Çocuklar İçin Aile Katımlı Gelişimsel Rehberlik Programı Tasarısı geliştirme olan araştırmanın öncesinde ve sonrasında yapılan çalışmalar aşağıdaki adımlarla gerçekleştirilmiştir.

Tablo 13:İşlem Yolu Tablosu

1. Program Öncesi Araştırmalar	Çalışmanın ilk aşamasında Türkiye ve yurt dışında hazırlanmış olan PDR programlarının okul öncesi boyutunu nasıl ele aldıkları ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Çalışma başladığında yapılan literatür taraması sonucunda Türkiyede kullanılan bir okul öncesi rehberlik programının olmadığı, yurt dışı literatürde ise sınıf içi rehberlik müfredatının son yıllarda ders programlarının da belirlenerek uygulamaya konulduğu tespit edilmiştir. Programlarda aile katılımının önemi vurgulanmasına rağmen ulaşılabilen yurt dışı rehberlik programının hiçbirinde, programın işleyişine ailenin katıldığı etkinliğe rastlanmamıştır.
2. Program Geliştirme Aşaması	Kapsamlı gelişimsel rehberlik yaklaşımı doğrultusunda kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki gelişim alanlarına uygun yeterlikaları ve göstergeler hazırlanarak bunlara uygun 27 haftalık etkinlikler yazılmıştır.
3. Programın Uygunluğunun Alan Uzmanları Tarafından Değerlendirilmesi	Hazırlanan 27 haftalık programın her bir haftasının uygunluğu 4 farklı uzman tarafından değerlendirilmiştir. Diğer bir aşama olarak da programın tamamının program hazırlama ilkelerine uygunluk durumu doktora derecesine sahip dört program uzmanı tarafından incelenmiştir.
4. Görüş Sunan Uzmanların Dönütleri Doğrultusunda Yeni Düzenlemenin Yapılması	Bulgular kısmında istatistikî verilerinin belirtildiği üzere alan uzmanları tarafından program uygulanabilir bulunmuştur.

3.2. Verilerin Toplanması

Çalışmanın verilerinin toplanması üç aşamada yapılmıştır. Aynı zamanda hazırlanan programın ihtiyaç analizini de oluşturan ilk aşamada, araştırmada incelenen konu ile ilgili kişi ve kurumlar tarafından yazılan ve yayınlanan çeşitli rapor ve belgeler toplanıp

incelenmiş; kitap, makale, programlar, tezler gibi kaynaklardan veriler toplanarak hazırlanacak tasarımın amaçları belirlenmiştir. Kaynak tarama süreci üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Bunlar;

- Literatür taraması
- Rapor değerlendirmesi
- Mevcut programların incelenmesi aşamalarıdır

Literatür taraması için 1980-2012 yılları arasında yayınlanmış, ulaşılabilen 13 adet PDR programı incelenmiştir. İncelenen programlara ait belirgin verilerin kategorize edilmiş hali aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

MEB tarafından 2012-2013 yılında yeni rehberlik programının değerlendirilmesi ile ilgili rehber öğretmenlere yaptırılan çalıştay raporlarına ulaşılmış ve incelenmiştir. Ancak çalışmada kullanılmasına izin verilmediği için çalışma sonuçlarına tezde yer verilmemiş ancak sonuçları dikkate alınmıştır.

Bunun yanı sıra 2012 yılında yayınlanan okul öncesi rehberlik programının gözden geçirilerek son şekli verilmiş hali incelenmiştir ancak program onaylanıp kullanıma açılmadığı için çalışmada yer verilememiştir.

Demirel (2009: 56)'in program geliştirme sürecinin "Ne Öğretelim?" sorusunun cevabını bulmak için kullanılacak yaklaşımlardan olduğunu ifade ettiği "Uzman Kanısı Alma" yöntemi ikinci veri toplama yöntemi olarak kullanılmıştır. Hazırlanan 27 haftalık gelişimsel rehberlik programı tasarımının her bir haftasının içerik uygunluğunu birbirlerinden bağımsız bir okul öncesi öğretmeni, bir rehber öğretmen, doktora derecesine sahip birer okul öncesi ve PDR alanından akademisyenden oluşan uzmanlar ekibi değerlendirmiştir. Değerlendirme için hazırlanan "Uzman Görüşü Formları" Ek-3'de verilmiştir. Üçüncü aşama ise hazırlanan gelişimsel rehberlik programı tasarımının program değerlendirme ilkelerine uygunluğunun doktora derecesine sahip dört program geliştirme uzmanı tarafından değerlendirilmesi ile tamamlanmıştır.

Tablo- 14: 1980-2012 Yılları Arasında Okul Öncesi-12 Sınıflar İçin Hazırlanmış 13 Adet PDR Programına Ait Bilgiler Tablosu

Program İsmi	Yayınlandığı yıl	Revize edildiği yıllar	Yeterlik sayısı	Gösterge sayısı	İçerik Sınıf etkinliği durumu	Programın aile katılımı etkinlikleri
1. ASCA, National Standards for Students	1988	1993 1997 2005 2012	16*	161*	Yok	Yok
2. Florida's School Counseling and Guidance Framework	2001		27	89	Yok	Yok
3. Pittsylvania County Schools Chatham, Virginia	2001		12	17	Yok	Yok
4. Utah Model for Comprehensive Counseling and Guidance: K-12 Programs	1989	2008	25*	117*	Var	Yok
5. A Model Comprehensive, Developmental Guidance and Counseling Program for Texas Public Schools	1998	2004	29	58	Yok	Yok
6. Best Practices for School Counseling in Connecticut	2001	2008	9	77	Yok	Yok
7. The Pennsylvania Companion Guide: A Framework for School Counseling Programs	2005	2011	16*	120*	Yok	Yok
8. Missouri comprehensive guidance programs: linking school success with life success	2006	2008 2012	20	32	Var	Yok
9. The Iowa comprehensive counseling and guidance program development guide	2001	2008 2013	15	138*	Var	Yok
10. The South Carolina Comprehensive Developmental Guidance and Counseling Program Model	1999	2008	14	53	Yok	Yok
11. Massachusetts model for comprehensive school counseling programs	1993	2005	13*	44*	Var	Yok
12. The international model For school counseling programs	2008	2011	27*	182*	Yok	Yok
13. MEB Okul öncesi eğitim rehberlik programı	2012		7	83	Var	Yok

Tablo-14’de 1, 4, 7, 9, 11 ve 12 satırlarda belirtilen programların okul öncesi dönem yeterlik alanları ve göstergelerin ayrımı yapılmadan anasınıfı-12 sınıf yeterlik göstergeleri bir bütün olarak ifade ettiği görülmektedir. Yine Tablo-14’de görüldüğü gibi 4, 8, 9, 11, 13 nolu programların yıl boyunca kullanılacak etkinliklerin içeriğini ayrıntılı olarak sunduğu, sınıfta hangi konuların ne zaman işleneceğine dair öğretmenlere yol haritası olarak ifade ettiği tespit edilmiştir. Özellikle ASCA tarafından 2012 yılında revize edilen PDR çerçeve programının sınıf içi etkinliklere önem verdiği ifade edilmiştir. Ulaşılabilen kaynaklarda önemi özellikle vurgulanmasına rağmen sınıf etkinliklerine aileleri dahil etme uygulamalarına rastlanmamıştır.

3.3. Verilerin Çözümlemesi

Geliştirilen 60-72 aylık çocuklar için aile katımlı gelişimsel rehberlik program tasarısı çalışmanın alt problemleri ışığında yeterlik-gösterge, içerik, ölçme-değerlendirme, program tasarısının içerik uygunluğunun alan uzmanları tarafından değerlendirilmesi ve program hazırlama ilkelerine uygunluğunun program uzmanları tarafından incelemesi açısından çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde 60-72 aylık çocuklar için hazırlanan gelişimsel rehberlik programı tasarısının alt problemleri doğrultusunda ifade edilmiş yeterlik alanları ve göstergeleri, içerik, ölçme-değerlendirme, alan uzmanları tarafından uygun bulunma durumu ile ilgili bulgu ve yorumlar yer almaktadır.

4.1. Yeterlik Alanları ve Göstergelere İlişkin Bulgular ve Yorum

Çalışma kapsamında hazırlanan tasarının yeterlik ve göstergeleri program hazırlama ilkeleri doğrultusunda, gelişimsel PDR hizmetlerinin kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki gelişim alanlarını kapsayacak şekilde alan yazın taranarak belirlenmiştir. (ASCA, 2004: 5-6; Bayoğlu, 2010:13; CSEFEL, 2003a; CSEFEL, 2003b; Çağdaş, 2000: 31; Çiftçi, 2007: 147; Çimen, 2009: 25; Devries and Zan 1994: 67; Erkan: 2006: 34-35; Ertürk, 2013: 15; Florida department of education, 2001: 59; Giren, 2008: 82; Goodman, 2002: 345-350; Güven, 1993: 197-201; Hoodecheck, 1990: 11; Jensen, 2005: 125; Kargı, 2009: 10; NAEYC, 2008: 2-83; MEB, 2006: 80-113; MEB, 2012: 32; MEB, 2013: 35; Muro and Kottman, 1995: 6; Nazlı, 2008: 152; Neeley, 2004:54-55; Niles ve Haris-Bowlsbey, 2005: 289; Özer; 1995: 20-21; Pheneuf, 2008: 27; Plummer, 2007a: 24; PSCA, 2011: 7; South Carolina Guidance and Counseling Writing Team, 1999: 64; Sharf, 2006: 145-170; Sönmez, 2008: 33; Webb and Amos, 2001: 29; Yeşilyaprak, 2000:86-88; Yeşilyaprak, 2000: 214; Yüksel, 2007: 481).

Çalışmanın konusu olan 60-72 aylık çocuklar için aile katılımlı gelişimsel rehberlik programının standartlarının belirlenmesi ön planda olduğundan, yeterlik alanları ve gösterge ifadeleri kullanılmıştır. Yeterlikler belirlenirken Wellman ve Moore'un 1970 yılında geliştirdikleri (taksonomi) hiyerarşik sınıflandırma dikkate alınmıştır. Wellman ve Moore'un rehberliğin üç boyutunu (eğitsel, mesleki ve kişisel/sosyal gelişim) dikkate

olarak geliştirdikleri hiyerarşik sınıflandırmanın (taksonomi) dayandığı varsayımlardan birisi gelişimsel öğrenme sürecinin ilk düzeyi farkındalık ve algılamadır. İkinci düzey ilişkileri ve anlamları kavramsallaştırma; üçüncü düzey davranışsal istikrar ve etkililiktir. Bu sayılıtdan yola çıkılarak öğrenme ürünleri üç düzeyde sınıflandırılmıştır. Bunlar: algılama düzeyi (perceptualization level), kavrama düzeyi (conceptualization level) ve genelleme düzeyidir (generalization level) (Yüksel, 2007: 491; Nazlı, 2008: 104-124). Literatürün işaret ettiği ve PDR hizmetlerinin 60-72 ayda tüm boyutları ile verilebilmesi için “algılama” düzeyinde belirlenmiş 29 yeterlik ve her bir yeterlik alanına ait gösterge ifadeleri ve belirlenen yeterliklere ulaşmak için her gösterge alanında hazırlanmış etkinlik numaraları Tablo-15’de gösterilmiştir.

Tablo-15: 27 Haftalık Gelişimsel Rehberlik Programının Yeterlik ve Göstergeleri Tablosu

PDR Hizmetleri Gelişim Alanları	Yeterlikler	Göstergeler	Yeterlik ve Göstergenin Kullanıldığı Etkinlik no:
A EĞİTSEL GELİŞİM ALANI	Yeterlik A 1: Okulu-Çevreyi Tanıma ve Uyum Sağlama	A 1.1. Adını söyler.	1,3
		A 1.2.Sınıf öğretmeni vasıtasıyla sınıf arkadaşları ile tanışır.	1,3
		A 1.3. Okulun birimlerini inceler.	2
		A 1.4. Okulda çalışan personeli(yönetici, öğretmen, okul danışmanı/rehber öğretmen, yardımcı personel) tanır.	2, 60
		A 1.5. Okulda çalışan personele hangi konuda başvurabileceğini söyler.	2,80
		A 1.6. Kaybolduğunda kimlerden yardım alabileceğini söyler.	2,57
		A 1.7. Sınıfın bir üyesi olarak, yapılan sınıf içi çalışmalarda kendisine ihtiyaç duyulduğunu söyler.	6
		A 1.8. Okuldaki çalışmalarını bittikten sonra kendisinin de tüm sınıf arkadaşları gibi evine gittiğini söyler.	6
	Yeterlik A 2: Okuldaki Çalışmalarda Kullanılan Yöntem Ve Araçları Fark	A 2.1. Okuldaki çalışmalarda gerekli olan araçları söyler.	4,5,6
		A 2.2. Okul malzemelerini özenli bir şekilde kullanır.	5,6

Etme	A 2.3. Öğrenme merkezlerinin amacını açıklar.	4
	A 2.4. Öğrenme merkezlerindeki materyalleri söyler.	4
	A 2.5. Farklı merkezlerin, bireylerin farklı ilgi alanlarını geliştireceğini söyler.	4,70,72
	A 2.6. Sınıfta kullanılan tüm malzemelerin kız-erkek ayrımı yapılmadan kullanılacağını söyler.	4,67
	A 2.7. Sınıfta/ Öğrenme merkezlerinde kullanılan araç-gereçlerin, tüm sınıf üyelerinin ortak kullanımına açık olduğunu söyler.	4,5,61
	A 2.8. Sınıf malzemelerinin amacına uygun kullanılması gerektiğini söyler.	5,6
Yeterlik A 3: Kurallar Geliştirme ve Kurallara uyum sağlama	A 3.1. Kuralların ne için gerekli olduğunu söyler.	7,8,9
	A 3.2. Okuldaki tüm birimlere (Sınıf, öğrenme merkezleri, yemekhane vb) ait kuralları söyler.	7,9,49
	A 3.3. Kuralların nasıl konulduğunu söyler.	8,9
	A 3.4. Kuralların tüm sınıf bireyleri için olduğunu söyler.	7,8,9, 50
	A 3.5. Grup etkinliklerinin kurallarına uyar.	7,8,9
	A 3.6. Yeni durumlar karşısında uygun kurallar oluşturma sürecine katılır.	9
	A 3.7. Kurallara uygun davranış gösterenleri takdir eder.	40,49
	A 3.8. Kurallara uymadan yapılan çalışmanın sonuçlarını söyler.	7,8,9,49

	A 3.9. Yaşamın her alanında kurallar olduğunu söyler.	7
Yeterlik A 4: Var Olan Plana Uygun Çalışma Yapma	A 4. 1. Okuldaki çalışmaların planlı bir şekilde yürütüldüğünü söyler.	10,11,12
	A 4. 2. Yapması gereken tüm işlerde başlama/ bitirme zamanına uyar.	10,11,12
	A 4. 3. Başlama/bitirme zamanına uymadan yapılan işlerin sonuçlarını söyler.	10,11,12,73
	A 4. 4. Okulda yapılan çalışmalara katılır.	10,11,12
	A 4. 5. Etkinliklere ilişkin görevlerini yerine getirmede sorumlu davranır.	10,11,12
	A 4. 6. Dinlenme/ Etkinlik saatlerinde yapması gerekenleri söyler.	10,11
	A 4. 7. Okuldaki planlı çalışmalara katılarak kendini okula ait hissettiğini gösterir.	10,12
	A 4. 8. Plana uygun şekilde yapılmış bir görevi takdir eder.	10,11,12
Yeterlik A 5: Öğrenme İle İlgili Olumlu Tutumlar Ve Beceriler Geliştirme	A 5.1. Görsel materyalleri inceler.	10, 21,25,37, 38,41, 43
	A 5.2. Görsel materyalleri açıklar.	10, 21,25,37, 38,41, 43
	A 5.3. Gördükleri/dinledikleri ile ilgili sorular sorar.	10,44
	A 5.4. Gördükleri/dinledikleri ile ilgili sorulara cevap verir.	10, 21,25,37, 38,41
	A 5.5. Görsel materyalleri kullanarak olay, öykü gibi kompozisyonlar	21

		oluşturur.	
		A 5.6. Verilen yönergeleri dikkatle dinler.	44,45
		A 5.7. Yönergede verilenleri yapar.	44,45
		A 5.8. Yönergelerde istenenleri uygulamanın öğrenme sürecinde önemli olduğunu söyler.	44,45
		A 5.9. Dışarıdan gelen engellere rağmen bir amaca odaklanır.	44,45
		A 5.10. Dinlemenin önemini söyler.	23,24,45
		A 5.11. Dinlediklerini özetler.	45
		A 5.12. Soru sormanın öğrenmedeki yerini söyler.	43,45
		A 5.13. Etkili bir öğrenen olmanın yollarını söyler.	43,44,45
		A 5.14. Hata yapmanın öğrenmenin bir parçası olduğunu söyler.	34,45
		A 5.15. Okulda yapılan etkinliklerden hoşlanır.	43,44,45
B KİŞİSEL-SOSYAL GELİŞİM ALANI	Yeterlik B 1: Kendinin Ve Başkalarının Fiziksel Özelliklerini Tanıma, Farklılıkları Kabul etme	B 1.1. Kendisinin/başkalarının fiziksel özelliklerini söyler	13,14,15
		B 1.2. Kendisinin/başkalarının farklı özelliklerini kabul eder	13,14,15
		B 1.3. Aile bireyleri ile ilgili bilgileri açıklar.	14
	Yeterlik B 2: Duygularını Tanıma	B 2.1. Duyguları açıklayıcı sözcükleri söyler.	16,17,18
		B 2.2. Duygularını isimlendirir.	16,17,18

		B 2.3. Bir duyguyu diğerlerinden ayırır.	16,17,18
		B 2.4. Duygularının nedenlerini söyler.	17,18
		B 2.5. Duyguların tüm insanlar tarafından yaşandığını söyler.	16,17,18
		B 2.6. Duyguların normal olduğunu söyler.	16,17
		B 2.7. Duygularının sonuçlarını olduğunu söyler.	18,19
	Yeterlik B 3: Başkalarını Anlama Ve Kabul Etme (Empati)	B 3.1. Fiziksel/ durumsal/sözel ipuçlarını kullanarak başkalarının duygularını söyler.	19,21,40
		B 3.2. Aynı durum karşısında başkalarının kendisinden farklı duygular hissedebileceğini söyler.	19,21
		B 3.3. Başkalarının duygularını önemseydiğini onlara ilgi göstererek belli eder.	19,21,40
		B 3.4. Kendisini başkalarının yerine koyarak duygularını açıklar.	21,40,41
		B 3.5. Başkalarının duygularının nedenlerini söyler.	21,40
		B 3.6. Başkalarının duygularının sonuçlarını söyler.	20,21,40
		B 3.7. Başkalarının hatalarını uygun yollarla ifade eder.	20,40
		B 3.8. Başkalarının hata yapabileceğini söyler.	20, 21, 40
		Yeterlik B 4: Başkalarıyla İlişkilerini Yönetebilme	B 4.1. Dinlerken/ konuşurken göz teması kurar.
	B 4.2. Dinlerken bedensel olarak yönelir.		23,24

	B 4.3. Konuşmanın kolay/ zor olduğu durumları söyler.	22,23
	B 4. 4. Konuşurken sesinin tonunu işitilebilir biçimde ayarlar.	22,23
	B 4. 5. Belli bir konuda konuşmayı sürdürür.	22
	B 4. 6. Söz almak için sırasını bekler.	23,
	B 4. 7. Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır.	40,42
	B 4. 8. İletişimde yer alan konuşma/ dinleme/ bedensel duruşun kendini ifade etme yöntemleri olduğunu söyler.	23,24
Yeterlik B 5: Yoğun Duygularını söyleme Ve Sağlıklı Yollarla İfade Etme	B 5.1. Yoğun duygularını (hayal kırıklığına uğrama, öfke, korku, heyecan gibi) söyler.	25,27,40
	B 5.2. Yoğun duygularını sağlıklı ifade etme yollarını söyler.	25,26,27,40
	B 5.3. İsteklerini uygun yollarla ifade eder.	25,26,27,40
	B 5.4. İsteklerini ertelemesi gereken durumları söyler.	25,40
	B 5.5. Bir durumun kazara olup olmadığını söyler.	27,40
	B 5.6. Kazara olumsuz bir şey yaptığında bunu o kişiye söyleyerek özür diler.	27,40
	B 5.7. İlk defa yaşadığı alışılmamış durumları söyler.	26,27
	B 5.8. İhtiyaç duyduğunda yardım ister.	25,27
		B 5.9. Aynı duygu karşısında farklı kişilerin farklı davranışlar

		sergileyeceğini söyler.	
Yeterlik B 6: Aile Sisteminde Ve Toplumsal Yaşamda Bireylerin Rol Ve Görevlerini Bilme	B 6.1. Aynı kişinin farklı rol/ görevleri olduğunu söyler.		28
	B 6.2. Ailesinde bulunan her üyenin farklı rollerini söyler.		28
	B 6.3. Aile içinde işbirliğinin yararlarını söyler.		28,61
Yeterlik B 7: Sorumlu Davranışlar Geliştirebilme	B 7.1. Ebeveyn/çocukların sorumluluk alanlarını söyler.		29
	B 7.2. Ne için sorumluluk alması gerektiğini söyler.		29,30
	B 7.3. Aldığı sorumluluğu yerine getirir.		29, 61, 62,63
	B 7.4. Farklı ortamlardaki sorumlu davranışları ifade eder.		29,30
	B 7.5. Kendi davranışlarından sorumlu olduğunu söyler.		30
	B 7.6. Sorumluluklar yerine getirilmediğinde olası sonuçları söyler.		30,63
Yeterlik B 8: İç Odaklı Kontrol Geliştirme	B 8.1. Günlük yaşamındaki rutinlerin bir sırası olduğunu söyler.		31,32
	B 8.2. Olayları oluş zamanına göre sıralar.		31,32
	B 8.3. Günlük yaşamında kendisinden beklenenlerin ne olduğunu söyler.		31,32,73,74
	B 8.4. Zamanı etkili kullanmanın gereğini söyler.		31,32,33,73
	B 8.5. Plana uygun hareket etmenin işlerini kolaylaştıracağını söyler.		31,32
	B 8.6. Kendiliğinden bir işe başlar.		31,32,33

	B 8.7. Başladığı işi bitirmek için çaba gösterir.	31,33,36
	B 8.8 Sonuçları başarılı olmasa bile gösterdiği çabanın değerli olduğunu söyler.	31,36
	B 8.9. Yetişkin denetiminin olmadığı durumlarda uygun davranır.	31,32, 51
Yeterlik B 9: Yapabildiği Ve Yapamadığı İşleri Fark ve Kabul Etme	B 9.1. Yapmaktan hoşlandığı etkinlikleri söyler.	75
	B 9.2. Hata yapmanın normal olduğunu söyler.	34,35
	B 9.3. Fark ettiği hatalarını düzeltme yöntemlerini söyler.	34,35,45
	B 9.4. Gerektiğinde yardım eder.	35
	B 9.5. Gerektiğinde yardım ister.	35
	B 9.6. Büyüme-gelişme-yapabilme ilişkisini söyler.	36
Yeterlik B 10: Problem Çözme Becerisi Geliştirme	B 10.1. Problemi söyler.	38,39,40
	B 10.2. Problem karşısında hissettiği duyguyu söyler.	39,40
	B 10.3. Problem çözme basamaklarını söyler.	37,40
	B 10.4. Problem çözme yöntemlerini söyler.	38,39,40
	B 10.5. İhtiyaç duyduğunda yetişkinlerden yardım ister.	38,39,40
	B 10.6. Başkaları ile sorunlarını onlarla konuşarak çözer.	38,40
	B 10.7. Probleme çeşitli çözüm yolları önerir.	37,38,39,42

		B 10. 8. En iyi sonuca ulaşmak için, bir çözüm yolu seçer.	37,38
		B 10. 9. Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler.	38,39
		B 10.10. Seçilen çözümü uygular.	37,38,39
		B 10.11. Seçtiği çözümün olası sonuçlarını söyler.	39
	Yeterlik B 11: Sağlıklı Arkadaşlık İlişkileri Geliştirme	B 11.1. Arkadaş edinmenin zaman gerektirdiğini söyler.	42
		B 11.2. Başkalarıyla zaman geçirmekten zevk alır.	40,67
		B 11.3. Kendisinin/ diğerlerinin önemini söyler.	40,41,42
		B 11.4. Kendisinin/ başkalarının başarısını takdir eder.	54
		B 11.5. Karşı cinsle/ kendi cinsiyle arkadaşlık kurar.	4,67
		B 11.6. Grup içinde işbirliği davranışı sergiler.	40, 42, 63
		B 11.7. Uzlaşma davranışları gösterir.	40,42, 53, 62
		B 11.8. Problem çözüme basamaklarını kullanır.	40,41,42
		B 11.9. Grup içinde paylaşma davranışının arkadaşlığı kolaylaştıracağını söyler.	40,41,42,61,63
	Yeterlik B 12: Hayatın Bir Gelişim Süreci Olduğunu Bilme	B 12.1. Bebeğin nasıl oluştuğunu söyler.	46
		B 12.2. Kendisinin/ diğer çocukların nasıl doğduğunu söyler.	46
		B 12.3. Etrafında gördüğü farklı yaşlardaki insanların aynı değişim evrelerini	47

		yaşayacağını söyler.	
		B 12.4. Ölüm kavramını söyler.	48
		B 12.5. Ölümün hareket, duygu, düşüncelerin de dahil olduğu tüm vücut fonksiyonlarının durması/ sona ermesi olduğunu söyler.	48
		B 12.6. Ölüm karşısında yaşanan üzüntü duygusunun normal olduğunu söyler.	48
		B 12.7. Çevrelerinde kendilerini seven, kendileri ile ilgilenen akrabalar/ yetişkinlerin kimler olduğunu söyler.	48,52
		B 12.8. Yas süreci boyunca yapılabilecek etkinlikleri söyler.	48
	Yeterlik B 13: Adalet Ve Hak Kavramlarını Bilme Ve Buna Uygun Davranma	B 13.1. Bir olayın olası nedenlerini söyler.	50,51,20,42
		B 13.2. Bir olayın olası sonuçlarını söyler.	50,51,20,42
		B 13.3. Yapılan davranışın başkaları üzerindeki etkisini söyler.	49,50,51,39
		B 13.4. Başkalarının hakları olduğunu söyler.	49,50,51
		B 13.5. Haksızlığa uğradığında tepki verir.	49,50,51
		B 13.6. Başkalarına haksızlık yapıldığında tepki verir.	49,50,51
		B 13.7. Hayal kırıklığı yaşadığı durumları söyler.	49,50,51
		B 13.8. Haklarını söyler.	49,50,51
		B 13.9. İkilem yaşadığı durumlarda olması gereken çözümü söyler.	49,50,51

Yeterlik B 14: Sağlıklı Benlik Kavramı Geliştirme	B 14.1. Kendisine ait beğendiği/beğenmediği özelliklerini söyler.	54	
	B 14.2.. Kendisinin/başkalarının değerli bir varlık olduğunu söyler.	21, 52	
	B 14.3. Gerektiğinde liderliği üstlenir.	52	
	B 14.4. Bireysel ihtiyaçlarını uygun yollarla ifade eder.	54	
	B 14.5. Grubun bir üyesi olarak kendisine ihtiyaç duyulduğunu söyler.	52,53,6	
	Yeterlik B 15:Kendini Tehlikelerden Koruma Ve Yaşamı Güvenli Sürdürme	B 15.1. Anne/babasını (adını, soyadını, mesleğini vb.) tanıtır.	55
		B 15.2. Telefon numarasını söyler.	55
		B 15.3. Evinin adresini söyler.	55
		B 15.4. Güvenli olmayan maddeleri tanımlar.	55
		B 15.5. Herhangi bir tehlike karşısında yardım alınabilecek güvenli kişileri söyler.	56,57
B 15.6. Temel güvenlik kurallarını söyler(karşıya geçerken el tutma, tanımadığı kişilere kapıyı açmama, emniyet kemeri takma, yanıcı maddelerle oynamama gibi).		55	
B 15.7. Herhangi bir tehlike/ kaza anında yardım ister.		57	
B 15.8. Teyze/amca gibi yakın akrabalarının isimlerini söyler.		55	
B 15. 9. İyi/kötü dokunma arasındaki farkı söyler.		56	
B 15. 10. Bedenini korumak için yapılması gerekenleri söyler.		56	

		B 15.11. Evdeki/okuldaki kuralların güvenlik için gerekli olduğunu söyler.	55,57
		B 15.12. Tehlike anındaki okul çıkışlarını bilir.	57,2
C MESLEKİ GELİŞİM ALANI	Yeterlik C 1: Meslekleri Tanıma	C 1.1. Büyüdüğü zaman ne olmak istediğini söyler.	58
		C 1.2. Aile üyelerinin/okulda çalışan personelin yaptıkları işleri söyler.	59,60
		C 1.3. Okul/ ev yaşamı dışındaki çalışma dünyasını açıklar.	28,58,59
		C 1.4. Bilinen toplum hizmetlerinde çalışanların (polis, temizlik görevlisi, hemşire v.b.) işlerini söyler.	58
		C 1.5. Kent/ köy yaşamında yapılan işleri söyler.	58
	Yeterlik C 2: Birlikte İş Yapma/İşbirliği Ve Paylaşmayı Öğrenme	C 2.1. Çalışırken/eğlenirken başkaları ile işbirliğinin önemini söyler.	61,62,63
		C 2.2. Kullandığı materyalleri diğer öğrencilerle paylaşır.	61,63
		C 2.3. Bir grubun üyesi olduğu zamanları söyler.	61,62,63
		C 2.4. Grup çalışmasında kendisinin ihtiyaçlarını söyler.	61,62
	Yeterlik C 3: Toplum Yaşamında Çalışmanın Öneminin Ve Gereğinin Farkına Varma	C .3.1. Evin/okulun/ toplumun bir üyesi olarak sorumluluklarını yerine getirir.	64,65,66
		C .3.2. Çocukların/yetişkinlerin niçin çalışmaları gerektiğini söyler.	64,65,66
		C .3.3. İşini iyi yapmanın önemini söyler.	64,65,66

	Yeterlik C 4: Kadın Ve Erkeklerin Aynı Meslekleri Yapabileceğini Fark Etme	C 4.1. Kadın ve erkeğin aynı iş türünde çalışabileceğini söyler.	4,67,69
		C 4.2. Mesleklerin cinsiyete göre sınıflandırılmayacağını söyler.	67,69
	Yeterlik C 5: Eğitim Ve Meslek İlişisini Keşfetme	C 5.1. Öğrenen bireyler olarak neler öğrendiklerini söyler.	68
		C 5.2. Öğrenmenin işlevini söyler.	68
		C 5.3. En çok neyi öğrenmekten hoşlandığını (öğrenme ilgilerini) söyler.	68
		C 5.4. Mesleklerin öğrenme ile kazanıldığını söyler.	68
	Yeterlik C 6: İlgi Ve Becerileri Fark Etme	C 6.1. Yapmayı sevdiği etkinliklerden niçin hoşlandığını söyler.	70,71,72
		C 6.2. Başkalarının kendinden farklı etkinlikleri yapmaktan hoşlanabileceğini söyler.	70,71,72
		C 6.3. Başkalarının hoşlandığı etkinlikleri sorar.	70,72
	Yeterlik C 7: Zamanı Verimli Kullanma	C 7.1. Ailesiyle/ arkadaşlarıyla/ yalnız başına gerçekleştirdiği etkinlikleri söyler.	74,75
C 7.2. Gereğinden fazla televizyon izlemenin, elektronik- bilgisayar oyunları oynamanın olumsuz etkilerinin neler olduğunu söyler.		73	
C 7.3. Yaptığı etkinlikleri çeşitlendirmenin gerekliliğini söyler.		74,75	
C 7.4. Etkinliğin süresine ilişkin yönergeye uyar.		45	

Yeterlik C 8: Karar Verme, Seçim Yapma Ve Ona Uygun Davranma	C 8.1. Arzu edilen iki seçenek arasında seçim yapmanın zorluğunu açıklar.	76
	C 8.2. Temel karar verme sürecini söyler.	77,78
	C 8.3. Karar vermenin önemini açıklar.	77,78
	C 8.4. Kendisinin/başkalarının aldığı kararların sonuçları olduğunu söyler.	76,77,78
	C 8.5. Karar verme yöntemlerini kullanır.	77,78
	C 8.6. Nasıl seçim yapıldığını söyler.	77,78
	C 8.7. Basit seçimler yapar.	76,77,78
	C 8.8. İhtiyaç ile isteğin ayrımını yapar.	76,78
Yeterlik C 9: Üst Öğrenim Kurumunu Tanıma	C 9.1. Ana sınıfına başladığı zaman ile şimdiki zaman arasında kendisinde olan değişimi söyler.	3,79
	C 9.2. Anasınıfı ile birinci sınıfın farkını söyler.	80,81

4.2. Programın İçeriğine İlişkin Bulgular ve Yorum

Programın içerik boyutunda belirlenen amaçlara ulaşmak için “Ne öğretelim?” sorusuna yanıt aranmaktadır. Bu bağlamda programın içerik boyutu ile öğretilecek konuların düzenlenmesi ifade edilmektedir (Decker and Decker, 2005: 36; Demirel, 2009: 136; Sönmez, 2005: 102).

Çalışmanın içeriğini hazırlamak için yapılan literatür taramasında “ne öğretelim” sorusuna cevap veren, PDR hizmetlerinin kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki gelişim alanı kapsamına alınabilecek aile katılım araştırmalarının da dahil olduğu çalışmalar incelenmiştir. Geşimsel PDR hizmetlerinin üç gelişim alanı için yeterlikler belirlenmiş ve bu yeterliklere ait göstergelere ulaşmayı amaçlayan etkinlikler planlanmıştır. İncelenen çalışmalar, iletişim, ebeveyn katılımı, sorun çözme becerileri, bakış açısı alma yöntemleri, algı ve öğrenme programları, sosyalleşme, özdenetim geliştirme, okula uyum, meslek farkındalığı v.b. gibi okul öncesi dönem PDR hizmetlerinde ele alınması gereken başlıklardır. İncelenen çalışmaların program olarak uygulamalarının öntest ve sontest karşılaştırmalarının son test lehine anlamlılığı oldukça yüksek bulunmuştur (Arsiwalla, 2009: 5; CASEL, 2013: 10; Ceylan, 2009: 5; Çimen, 2009: 5; Dege, 2008: 6; Eisenhower, 2008: 25; Emond, 2008: 7; Erbay, 2009: 12; Ergin, H. 2003: 12; Giren, 2008: 2; Grimes, 2008: 17-22; Gültekin, 2008: 40; Hamamcı ve Köksal Akyol, 2004: 136; Kalymon, 2008: 3; Kargı, 2009: 7; Knoff, 2001: 4; Mussun-Miller, 1993:59-70; Nash, 2008: 3; Okur, 2008: 5; Orçan, 2009: 82; Özyürek, 2009: 167; Polat Unutkan, 1998: 8; Sharf, 2006: 166; Şener, 1996: 74). İçerik hazırlanırken doğrusal programlama ve sarmal programlama yaklaşımları çerçevesinde hazırlanan sınıf programının her bir yeterlik alanına ulaşabilmek için içeriği belirlenmiş ve ona uygun yazılan etkinlikler numaralarla belirtilmiştir.

Gelişimsel rehberlik programı tasarısı; yeterlik alanları ve göstergeleri doğrultusunda hazırlanan takvimle belirlenen, her hafta pazartesi-çarşamba-cuma günü yönergeler doğrultusunda anasınıfı öğretmeni tarafından çocuklara uygulanan üç etkinlik ve her üç etkinlik için bir anne-baba katılım çalışması olarak hazırlanan 27 haftalık paket halindedir. Gysbers ve Henderson (2006) anasınıflarının da dahil olduğu ilkökul düzeyinde yapılan program dengesinin sınıf içi uygulamalar zaman dengesini 25 öğrenciye bir öğretmenin düşeceği şekilde planlamışlardır. Plana göre yıl boyunca her sınıf için 83 etkinliğin bulunduğu 28 aktivite bulunmaktadır. Temel eğitimin ilk

dönemlerinde rehberlik müfredatı gelişimsel PDR programının % 40-45'ini oluşturmaktadır (Akt. Nazlı, 2008: 72). Açıklanan bilgiler doğrultusunda hazırlanan haftalık üç uygulama ile belirlenen yeterlik-göstergelere ulaşmak hedeflenmektedir. Haftalık uygulanan üç etkinlik ve aile katılım çalışmasının şablonu Ek-1'de gösterilmiştir.

Öğrenen için ortaya konulan modellerin, öğretene için de ortaya konulması gerekmektedir (Senemoğlu, 2011: 579). Bu boyutu ile çalışmanın konusu olan gelişimsel rehberlik programının hazırlanmasında öğrenme yaşantıları, kazandırılması planlanan yaşantıların öğrenenin ihtiyaçlarına yönelik olacak şekilde, bir düzeneğe göre sıralanmasıdır. Bu doğrultuda hazırlanan gelişimsel rehberlik programının etkinlikleri üç aşamada ele alınmıştır. Bunlar:

- a. Giriş ya da hazırlık etkinlikleri.
- b. Gelişme etkinlikleri.
- c. Sonuç etkinlikleri (Demirel, 2009: 164).

Tasarının 27 haftalık içerik ve etkinlik örnekleri Ek-1'te yer almaktadır. Etkili öğretim sistemlerinde öğrenme ortamı ve çevresi tüm öğrenenlerin öğrenme ihtiyaçlarına uygun olarak düzenlenir. Hazırlanan sınıf rehberliği programı tasarısının uygulamaya dökülmesinde, istendik sonuca ulaşması için okul müdürü, rehber öğretmen, aile ve anasınıfı öğretmenlerinin görevleri EK-2'te verilmiştir.

4.3. Programın Ölçme ve Değerlendirme Basamağına İlişkin Bulgular ve Yorum

Değerlendirme ile sınıf rehberliği programının belirlenen hedeflerine ne kadar ulaşmış olduğunu kontrol etme amaçlanmıştır. Psikolojik danışma ve rehberlik programlarında sonuçların değerlendirilmesi duyuşsal öğrenmelerin ölçülmesi demektir. Moore (2002) sınıf rehberliği müdahalesinin, anasınıfının da dahil olduğu ilkökul döneminde en işlevsel ölçme aracı olarak gözlem tekniğinin kullanılması gerektiğini, tekniğin objektifliğini artırmak için ise oran ölçeği düzenlenmesinin elzem olduğunu ifade etmektedir (Akt. Nazlı, 2008:228). Gelişimsel rehberlik programı hazırlanırken, oran ölçeğine kaynak teşkil edecek, çocuğun büyüme ve gelişmesini destekleyen

kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki gelişim alanlarının temel alındığı, tüm öğrencilere ulaşmayı hedef alan etkinlikler sonucunda ulaşmak istenilen yeterlik ve göstergeler belirlenmiştir (ASCA, 2012: 74; Demirel, 2009: 171).

Çalışma kapsamında hazırlanan program tasarısının değerlendirme boyutunda kullanılacak oran ölçeği Tablo-18’de yer alan “Yeterlik-Gösterge Kontrol Listesi” ile çocukların gelişimleri kayıt altına alınacaktır. Çocukların gelişimlerinin kayıt altına alınması, bir yandan çocuğun neleri başarıyla yaptığı ve neleri hangi düzeyde yaptığı hakkında bilgi verirken diğer yandan nasıl ve neden yaptığı hakkında ipuçları verecektir. Bu noktada her çocuktan beklenenin çocuğun kendi gelişimi ve bireysel özellikleriyle tutarlı olmasına, yani beklentilerin gerçekçi olmasına özen gösterilmelidir. Öğretmenlerin günün farklı zamanlarında yaptıkları gözlemleri “Değerlendirme Defteri”ne not almaları bu bilgileri sonradan her çocuk için hazırladıkları gelişim gözlem formuna kaydetmelerini kolaylaştıracaktır. Aynı değerlendirmeyi Anne-babaların da haftalık olarak deftere kaydetmeleri ve aylık program değerlendirme toplantılarında anasınıfı öğretmeni ve rehber öğretmen ile birlikte değerlendirmeleri gerekmektedir. Programın amacına uygun işlenişi, öğretmenin mesleki gelişimi ve anne-babanın programın standartlarını öğrenmeleri, programın amacının gerçekleştirilmesi konusunda oldukça işlevsel olacaktır. Programın değerlendirilebilmesi için öğretmenlerin hazırladıkları ve uyguladıkları haftalık plan ve etkinlikleri bütün boyutları ile ele almaları gereklidir. Öğretmenlerin planlanan ve uygulanan eğitim süreçleri arasındaki tutarlılığı, ortaya çıkan yeni gereksinimlerin neler olduğunu belirlemeleri ve sürecinin programla ilgili haftalık değerlendirmeleri, aylık planların değerlendirme bölümlerine yazılacak bilgilere ışık tutacaktır. Bir eğitim dönemi boyunca yapılan aylık değerlendirmeler sonucunda da bir yılın genel değerlendirilmesine ulaşılabilecektir. Hazırlanan program tasarısının aile katılımı etkinliğini de kapsayan toplam 108 adet etkinliğin yeterlik alanları ve kazanımları Tablo-15’de ayrıntıları ile belirtilmiştir. Bu nedenle Tablo-16’da yeterlik alanı ve kazanımların tamamını yazmak yerine program tasarısının ölçme-değerlendirme basamağının nasıl hazırlandığını göstermek amacıyla, tablonun yalnızca iki sayfası örnek olarak sunulmuştur.

Form-A: 27 Haftalık Gelişimsel Rehberlik Programının Yeterlik-Kazanım Kontrol Listesi

Örnek olarak hazırlanan bu yeterlik-gösterge kontrol listesi, gelişimsel rehberlik programında yer alan göstergelerin tamamından hazırlanmıştır; fakat uygulamada, sınıfın sorumlusu öğretmen ve okul rehber öğretmeni birlikte eğitim öğretim dönemi için hangi yeterlik ve göstergeyi seçmiş ise, eğitimciler kontrol listesini o göstergelere yönelik hazırlamalıdır. Yeterlik ve göstergeler, gelişimsel rehberlik kapsamında ele alınan a) kişisel-sosyal gelişim, b) eğitsel gelişim ve c) mesleki gelişim boyutlarını içerecek şekilde hazırlanmıştır. Uygulanan eğitim öğretim durumunun sonucunda tespit edilen göstergeler doğrultusunda haftalık olarak her çocuk için öğretmen tarafından doldurulmalıdır. Aynı liste ilk anne-baba eğitimi toplantısında anne-babalara da verilip haftalık doldurmaları istenmelidir. Yeterlik düzeyi “kısmen, desteklenmeli” olarak işaretlenen çocuklar için adı geçen gelişim düzeyinin desteklenmesine yönelik programların hazırlanıp çocukların programa tabi tutulması yeterlik düzeyini ilerletme amacına hizmet edecektir.

Çocuğun Adı Soyadı:

.... / / 20...

Kaç Aylık Olduğu :

Cinsiyeti :

Sayın Sınıf öğretmeni/ Veli

Sizden doldurmanız istenilen bu form “27 Haftalık Gelişimsel Rehberlik Programı” kapsamında, yeterliklerin çocukta gerçekleşme düzeyini belirlemek için hazırlanmıştır. Bu formdan elde edilen bilgiler, çocuğun gelişimini destekleyecek çalışmaların belirlenmesinde kullanılacaktır. Çocuğu /öğrenciyi düşünerek kazanımların gerçekleşme düzeyini “Evet”, “Kısmen”, “Desteklenmeli” derecelemelerinden uygun gördüklerinizi işaretleyerek değerlendiriniz. Eğer “Desteklenmeli” seçeneğini işaretlediyseniz sebebini bir cümle ile yazmanız önemlidir.

Tablo- 16: 27 Haftalık Gelişimsel Rehberlik Programının Yeterlik-Kazanım Kontrol Listesi

PDR Hizm. Gelişim Alanları	Yeterlik Alanı	Göstergeler	Yeterlik Düzeyi			Notlar
			Evet	Kısmen	Destekli olmalı	
A EĞİTSEL GELİŞİM ALANI	Yeterlik A 1: Okulu-Çevreyi Tanıma Ve Uyum Sağlama	A 1.1. Adını söyler				
		A 1.2.Sınıf öğretmeni vasıtasıyla sınıf arkadaşları ile tanışır				
		A 1.3. Okulun birimlerini inceler				
		A 1.4. Okulda çalışan personeli(yönetici, öğretmen, okul danışmanı/rehber öğretmen, yardımcı personel) tanır				
		A 1.5. Okulda çalışan personele hangi konuda başvurabileceğini söyler				
		A 1.6. Kaybolduğunda kimlerden yardım alabileceğini söyler				
		A 1.7. Sınıfın bir üyesi olarak, yapılan sınıf içi çalışmalarda kendisine ihtiyaç duyulduğunu söyler.				
		A 1.8. Okuldaki çalışmalarını bittikten sonra kendisinin de tüm sınıf				

		arkadaşları gibi evine gittiğini söyler.				
Yeterlik A 2: Okuldaki Çalışmalarda Kullanılan Yöntem Ve Araçları Fark Etme		A 2.1. Okuldaki çalışmalarda gerekli olan araçları söyler				
		A 2.2. Okul malzemelerini özenli bir şekilde kullanır.				
		A 2.3. Öğrenme merkezlerinin amacını açıklar				
		A 2.4. Öğrenme merkezlerindeki materyalleri söyler				
		A 2.5. Farklı merkezlerin, bireylerin farklı ilgi alanlarını geliştireceğini söyler				
		A 2.6. Sınıfta kullanılan tüm malzemelerin kız-erkek ayrımı yapılmadan kullanılacağını söyler				
		A 2.7. Sınıfta/ Öğrenme merkezlerinde kullanılan araç-gereçlerin, tüm sınıf üyelerinin ortak kullanımına açık olduğunu söyler				
		A 2.8. Sınıf malzemelerinin amacına uygun kullanılması gerektiğini söyler				
Yeterlik A 3: Kurallar ve Geliştirme Kurallarına uyum sağlama		A 3.1. Kuralların ne için gerekli olduğunu söyler				
		A 3.2. Okuldaki tüm birimlere (Sınıf, öğrenme merkezleri, yemekhane vb) ait kuralları söyler.				
		A 3.3. Kuralların nasıl konulduğunu söyler				

4.4. Alan Uzmanlarının Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Uzman kanısı yaklaşımından yararlanılarak yapılan 27 haftalık gelişimsel rehberlik program tasarısının içerik değerlendirme sonuçları Tablo-17’de gösterilmiştir.

Tablo-17: 27 Haftalık Gelişimsel Rehberlik Programına İlişkin Uzman Görüşlerinin Dağılımı

Hafta ve Etkinlik Numarası	Uygun		Uygun Değil		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
1. Hafta: 1, 2, 3 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100
2. Hafta: 4, 5, 6 nolu etkinlikler	11	92	1	8	12	100
3. Hafta:7, 8, 9 nolu etkinlikler	11	92	1	8	12	100
4. Hafta: 10, 11, 12 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100
5. Hafta: 13, 14, 15 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100
6. Hafta: 16, 17, 18 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100
7. Hafta: 19, 20, 21 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100
8. Hafta: 22, 23, 24 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100
9. Hafta: 25, 26, 27 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100
10. Hafta: 28, 29, 30 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100
11. Hafta: 31, 32, 33 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100
12. Hafta: 34, 35, 36 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100
13. Hafta: 37, 38, 39 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100
14. Hafta: 40, 41, 42 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100
15. Hafta: 43, 44, 45 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100
16. Hafta: 46, 47, 48 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100
17. Hafta: 49, 50, 51 nolu etkinlikler	10	83	2	17	12	100
18. Hafta: 52, 53, 54 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100
19. hafta: 55, 56, 57 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100
20. Hafta: 58, 59, 60 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100
21. Hafta: 61, 62, 63 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100
22. Hafta: 64, 65, 66 nolu etkinlikler	11	92	1	8	12	100
23. Hafta: 67, 68, 69 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100

24. Hafta: 70, 71, 72 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100
25. Hafta: 73, 74, 75 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100
26. Hafta: 76, 77, 78 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100
27. Hafta: 79, 80, 81 nolu etkinlikler	12	100	-	-	12	100

Tablo-17’de görüldüğü gibi uzmanlar her bir hafta için hazırlanan etkinliklerin uygunluk durumlarını ikinci hafta çalışılacak 4, 5, 6 numaralı etkinlikler %92, Üçüncü hafta çalışılacak 7, 8, 9 numaralı etkinlikler %92, 17. Hafta çalışılacak 49, 50, 51 numaralı etkinlikler %83 ve 22. Hafta çalışılacak 64, 65, 66 numaralı etkinlikler %92 dışında bütün etkinliklerde %100 sonucu ile uygun bulmuşlardır. Hazırlanan programın yeterlik-gösterge uyumu, göstergelerin öğrenme-öğretme yaşantısı ile uyumu ve aile katılımı etkinliğinin yeterliklere denk gelmesi durumlarının uygunluğu uzmanlar tarafından (% 83-100) oranında yüksek olarak ifade edilmiştir. Bu durum hazırlanan tasarımın içerik durumunun uygunluğunu göstermektedir.

Program tasarımları bir eğitim programını oluşturan temel öğelerden oluşmakta ve bu öğeler arasındaki ilişkiler açısından farklılıkları ortaya koymakla farklı tasarımlar ortaya çıkmaktadır. Tez kapsamında hazırlanan tasarımın, eğitim programlarının temel öğeleri olan hedef, içerik (konu alanı), öğrenme yaşantıları ve değerlendirme (Ertürk, 2013: 14; Muro ve Kotman, 1995: 57; Demirel, 2009:47; Şimşek, 2014: 126) boyutları yönünden uygunluğunu doktora derecesine sahip dört program uzmanı incelenmiş ve hazırlanan tasarımın program hazırlama öğelerine uygun olduğunu ifade etmişlerdir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

1. Alanyazın taraması yapılarak yeterlik-gösterge içerik, öğrenme-öğretme yaşantıları ve değerlendirme ilkeleri doğrultusunda 60-72 aylık çocuklar için oluşturulan 27 haftalık gelişimsel rehberlik programı tasarısının her bir haftası anasınıfı öğretmeni, rehber öğretmen, okulöncesi eğitim alanından doktora derecesine sahip bir akademisyen ve PDR alanından doktora derecesine sahip bir akademisyenden oluşan dört uzman tarafından değerlendirilmiştir. Tasarı içerik açısından uygun bulunmuştur.

2. Çalışmanın program tasarısı hazırlama basamaklarına uygunluğu farklı üniversitelerden doktora derecesine sahip dört program geliştirme uzmanı tarafından incelenmiş ve uygun bulunmuştur.

3. Hazırlanan çalışma okul öncesi eğitim ve PDR alanlarını birlikte ele alan bir tasarı olup disiplinler arası çalışma olarak ifade edilebilir.

5.2. Öneriler

1. Hazırlanan tasarı uygulamaya konmadığı için geribildirim alınamamıştır. Tasarlanan gelişimsel rehberlik programı okulöncesi eğitim ortamlarında uygulamaya konulup değerlendirilebilir. Elde edilen sonuçlar dikkate alınarak program, tasarı halinden çıkarılıp geçerli ve güvenilir bir program olarak kullanılabilir hale getirilebilir.

2. Hazırlanan tasarı normal gelişim özellikleri gösteren çocuklara yöneliktir. Özel eğitim ihtiyacı duyan çocuklara yönelik uyarılama çalışmaları yapılabilir.

3. Hazırlanan tasarı literatür taraması sonucunda evrensel standartlara uygun olarak planlanmıştır. Toplumun farklı sosyal, kültürel ve ekonomik düzeylerinde, farklı coğrafi

bölgelerde yer alan aile ve çocuklar için ihtiyaç analizi yapılarak tasarı geliştirilip yeni program tasarıları oluşturulabilir.

4. Hazırlanan aile katılımlı gelişimsel rehberlik programı tasarısını, ülkenin herhangi bir yerinde çalışan rehber öğretmen ile okulöncesi öğretmenleri inceleyerek kendi sorumlulukları altındaki çocukların ihtiyaçları doğrultusunda bir program oluşturabilirler.

KAYNAKÇA

- Açıklan, A. (2009). *Okuldaki çocuklarımız*. (2. Basım). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Anne Çocuk Eğitim Vakfı. (2003). “*Erken çocukluk eğitimi politikaları: Yaygınlaşma, yönetim ve yapılar toplantısı*” Raporu. <http://www.acev.org/kaynaklarimiz/arastirmalarimiz-ve-yayinlarimiz> 03.02.2012 tarihinde alınmıştır.
- Anne Çocuk Eğitim Vakfı. (2005). *7 çok geç. Erken çocukluk eğitiminin önemi üzerine düşünceler ve öneriler*. http://www.acevailelericinkaynaklar.org/aile_katilimi_onemi.php 03.02.2012 tarihinde alınmıştır.
- Anne Çocuk Eğitim Vakfı. (2007). *Ekonomik ve toplumsal kalkınma için erken çocukluk eğitimi: Önemi, yararları ve yaygınlaştırma önerileri*. <http://www.acev.org/kaynaklarimiz/arastirmalarimiz-ve-yayinlarimiz> 03.02.2012 tarihinde alınmıştır.
- Ankara Çocuk Koruma. (Tarihsiz). Gelecekte sağlıklı olmak için bedenini ve aklını koru. Cocukoctus.org adresinden 12.06.2011 tarihinde alınmıştır.
- Agassi, M. (2000). *Hands are not for hitting*. USA: Free Spirit Publishing.
- Akgün, E. (2008). “*Anne çocuk ilişkisini oyunla geliştirme eğitiminin*” *anne çocuk etkileşim düzeyine etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akgün, E. (2010). Okul öncesi öğretmenlerinin bakış açısıyla sınıflarındaki rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 9(2), 474-483. <http://ilkogretim-online.org.tr/vol9say2/v9s2m4.pdf> 15.03.2010 tarihinde alınmıştır.
- Akkaya M. (2007). *Öğretmenlerin ve velilerin okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılımı çalışmalarına ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Akkök, F. (2006). *İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi, Öğretmen El Kitabı*. (4. Basım). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Aksoy, S. (2009). *Uyku Ağacı*. (5. Basım). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Aktaş Arnas Y. ve Sadık, F. (2008). *Okulöncesi eğitimde sınıf yönetimi*, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Aleman, N., P. Landers, ve G. Parkman. (2001). *Connecticut Comprehensive School Counseling Program*, USA: Connecticut School Counselor Association.

- Alexander, K. (2002). *Guidance curriculum of the american school counselor association school counseling standarts implementing the forty developmental assets under the nine standarts*, unpublished Research Paper, University of Wisconsin, ODTÜ Kütüphanesi Veri tabanları, 10 Haziran 2010 tarihinde alınmıştır.
- Alpöge, G. (2011). *Okulöncesinde değer eğitimi*. İstanbul: Bilgi Yayınları.
- Alpöge, G. (2009a). *Televizyoncu Ali*. İstanbul: AÇEV Yayınları.
- Alpöge, G. (2009b). *Dedemi özlüyorum*. 3. Baskı. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Altınay, D. (2009). *Psikodrama 400 Isınma Oyunu*. (7. Basım). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- American School Counselor Association. (2014). Why Elementary School Counselors?, <http://www.schoolcounselor.org/school-counselors-members/careers-roles/why-elementary-school-counselors>, sitesinden 15.08.2014 tarihinde alınmıştır.
- American School Counselor Association (2004). *ASCA National Standards for Students*. VA: Alexandria. http://static.pdesas.org/content/documents/ASCA_National_Standards_for_Students.pdf adresinden 9.02.2012 tarihinde indirilmiştir.
- Aral, N. (1993). Çocuklarda ilgiler. *9. Yapa Okulöncesi Eğitimi Ve Yaygınlaştırılması Semineri*, 240-348. İstanbul: YaPa Yayınları.
- Aral, N. (2001). Okulöncesi eğitimin yaygınlaştırılmasında farklı modeller. *Ankara üniversitesi ev ekonomisi yüksekokulu öğretmen el kitabı*. İstanbul: Yapa Yayınları.
- Arı, R. (2000). Davranış kazandırma stratejileri. *Selçuk üniversitesi anaokulu-anasınıfi öğretmeni el kitabı. Rehber Kitaplar Dizisi*. İstanbul: YaPa Yayınları.
- Arsiwalla, D. (2009). *The interplay of positive parenting and positive social information processing in the prediction of children's social and behavioral adjustment*. Unpublished Doctoral Dissertation, Auburn University, Alabama.
- Aslan, C. (2010). *Oyuncaklarını kıran çocuk*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Aşçı, M., S. Özgür, Çavdar, U. ve Selimoğlu, İ. (2010). *Çocuk Oyunları*. Ankara: MEB Yayınları.
- Avcıoğlu, H. (2004). Okulöncesi dönemdeki çocuklara sosyal becerilerin öğretilmesinde işbirlikçi öğrenme yöntemi ile sunulan öğretim programının etkinliğinin incelenmesi. G. Haktanır ve T. Güler.

- (Editörler). *OMEP 2003 dünya konsey toplantısı ve konferansı bildiri kitabı*. İstanbul: Yapa yayınları.
- Bacanlı, F. (2003). Günlük yaşam bilgi ve becerileri öğretimi. Y. Kuzgun. (Editör). *İlköğretimde rehberlik*. Ankara:Nobel yayıncılık.
- Balcı, G. (2007). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin sözel matematik problemlerini çözme düzeylerine göre bilişsel farkındalık becerilerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Bassa, Z. (2008). *Saçımı kestirmem*. (2. basım), Ankara: Kök Yayıncılık.
- Bassa, Z. (2007). *Yıkanmam*. (2. basım), Ankara: Kök Yayıncılık.
- Bassa, Z. (2006). *Sihirli öpücük*. (2. basım), Ankara: Kök Yayıncılık.
- Baykoç Dönmez, N., Ü. Abidoğlu ve Ç. Dinçer. (2000). *Okulöncesi dönemde dil gelişimi etkinlikleri*. (3. Basım). İstanbul: Yapa Yayınları.
- Bayoğlu, B. (2010). *G.D.P. Gelişim Destek Planı*. (2. Basım). Ankara: MN Medikal ve Nobel Tıp Kitapevi.
- Bayrak Bulucu, B. (2013). *Sık Hastalanan Çocuklar* http://www.berilbayrakbulucu.com/makaleler_detay.asp?id=10 sitesinden 13.10.2010 tarihinde alınmıştır.
- Bedir, D. (2008). *Erken çocukluk döneminde çatışma çözme becerisi hakkında öğretmen görüşlerinin incelenmesi ve çatışma çözme beceri ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışması*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Benedek, E. and C. Brown (1997). *Boşanma ve Çocuğunuz*. (Çev. S. Katlan), Ankara: HYB Yayıncılık. (Eserin orijinali 1995'de yayımlandı).
- Bekman, S. (2012). *Anne destek programı 3-6 yaş eğitici el kitabı*. İstanbul: AÇEV Yayınları.
- Bekman, S. (2005). *Anne destek programı eğitici el kitabı*. İstanbul: AÇEV Yayınları.
- Bodrova, E., and D. Leong. (2010). *Zihnin araçları, erken çocukluk eğitiminde Vygotsky yaklaşımı*. (Çev.G. Haktanır, T. Güler, F. Şahin, A. Yılmaz ve E. Kalkan). Ankara : Anı yayıncılık. (Eserin orijinali 1996'da yayımlandı)
- Bovair, K. and C. McLaughlin. (1993). *Counselling In schools-a reader*. London: David Fulton Publishers.
- Bumin, A. (2008). *Begüm 'ün köpeği olmalı mı?* (4. Basım). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Bumin, A. (2006). *Havada neler olmuş* (3. Basım). Ankara: Kök Yayıncılık.

- Bushman, B. (2007). *Does teaching problem solving skills matter? an evaluation of problem solving skills training fort he treatment of social and bebehavioral problems in children.* Unpublished Doctoral Dissertation. Utah State University, USA.
- Büyükışık, G. (2009). *Alabayır ilköğretim okulu birinci sınıf öğrencilerinin sosyal gelişimlerinde sınıf rehberliğinin etkisi. Van-Alabayır köyü örneği.* Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. Ve Demirel,F. (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri.*5. Baskı. Ankara: Pegem Yayınları.
- Canter, L. (2007). *Etkili Anababalık.* E. Köroğlu (Çev. Editörü). Ankara: HYB Yayıncılık. (Eserin orijinali 1993’de yayımlandı).
- Collaborative for Academic, Social and Emotional learning. (2013). *Effective Social and Emotional Learning Programs Preschool and elementary School Edition.* USA: KSA-Plus Communications, Inc.
- Center Of The Social And Emotional Foundations For Early Learning CSEFEL. (2003a). *Training Modules.* [http:// csefel.vanderbilt.edu /modules-archive/](http://csefel.vanderbilt.edu/modules-archive/) 15.02.2012 tarihinde alınmıştır.
- Center Of The Social And Emotional Foundations For Early Learning CSEFEL (2003b). *Inventory of Practices for Promoting Children’s Social Emotional Competence;* <http://csefel.vanderbilt.edu/modules/module1/handout4.pdf> 15.02.2012 tarihinde alınmıştır.
- Ceylan, Ş. (2009). *Vineland sosyal- duygusal erken çocukluk ölçeğinin geçerlik-güvenirlik çalışması ve okul öncesi eğitim kurumuna devam eden beş yaş çocuklarının sosyal- duygusal davranışlarına yaratıcı drama eğitiminin etkisinin incelenmesi,* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Clayton, D. M. (2007). *Parenting education for low-income parents of preschoolers: what is the most effective approach?*Unpublished doctoral Dissertation. Indiana University, Pennsylvania.
- Çağdaş, A. (2000). Okulöncesi eğitimde sosyal gelişimi ölçmede gözlem formları. *Selçuk üniversitesi Anaokulu-anasınıfı Öğretmeni El kitabı. Rehber Kitaplar Dizisi.* İstanbul: YaPa yayınları.
- Çakman, K. (2010). *Meslekler 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10.* İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
Meslekler 2. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
Meslekler 3. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
Meslekler 4. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Meslekler 5. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Meslekler 6. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Meslekler 7. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Meslekler 8. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Meslekler 9. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Meslekler 10. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Çatıkkaş, K.T. (2008). *Okul öncesi eğitime babaların katılım düzeyleri ile ilgili değişkenlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yedi tepe üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü, İstanbul.

Çetin, F. (2009). *Ebesin*. İstanbul: Morpa Yayıncılık.

Çifçi, İ. ve B. Sucuoğlu. (2009). *Bilişsel süreç yaklaşımıyla sosyal beceri öğretimi*. (6. Basım) Ankara: Kök Yayıncılık.

Çiftçi, N. (2007). Ahlak Gelişimi. A.Kaya. (Editör). *Eğitim Psikolojisi*. (2. Basım). Ankara: Pegem yayıncılık.

Çimen, N. (2009). *Okul öncesi eğitimi programı'nda altı yaş grubu çocukların sosyal becerilerinin gerçekleşme düzeyi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Dağ, E. (2006). *E, gel bari*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Darıca, N. (2009). *Yaratıcı etkinlikler*. İstanbul: Morpa Yayınları.

Decker, C. and J. Decker. (2005). *Planning And Administreting Early Childhood Programs*. 8. Edition, Ohio: Pearson.

Dege, Ö. (2008). *Resimli hikaye kitaplarıyla verilen dramatik etkinlik uygulamalarının altı yaş çocuklarının bakış açısı kazanımlarına etkisinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

Demirel, Ö. (2009). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara :Pegem Akademi Yayınları.

Devries, R. and Zan, B. (1994). *Moral classrooms, moral children*. Teachers College Pres: New York.

Dikici Sığırtmaç, A. (2009). *Çocuklukta yaygın görülen korkular*. Çoluk Çocuk Dergisi, 90. Sayı, Ankara: Kök Yayınları.

Dölek, S. (2007). *Hayvanlar alfabesi*. Ankara: Kök Yayıncılık.

- Eğmez, C.F. (2008). *Okulöncesi Eğitim kurumlarında ailenin eğitime katılımı (Kocaeli'nde Beş Anaokulunda Yapılan Araştırma)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü: Sakarya.
- Ellison, S. and Barnet. A. (2010). *Özgüvenli çocuklar yetiştirmenin 365 yolu*.(Çev. P. Akkaş) İstanbul: Pozitif Yayınları. (Eserin orijinali 2007'de yayımlanmıştır).
- Ellison, S. and Barnet. A. (2000). *365 Yaratıcı oyun*. İstanbul: Sarmal yayınevi. (Eserin orijinali 1998'de yayımlanmıştır).
- Eisenhower, A. S. (2008). *Improving student-teacher relationships and school adjustment for children with disruptive behavior problems during the transition to kindergarten*. Unpublished Doctoral dissertation University Of California: USA.
- Eminoğlu, B. (2007). *Dört-beş yaş çocuklarının sosyal davranışları ile ebeveyn davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi üniversitesi Eğitim bilimleri enstitüsü, Ankara.
- Emond, S. R. (2008). *School readiness and delayed entry; the effect of parent training on perceived school readiness*. Unpublished doctorate dissertation The University of Maryland, USA.
- Erbay, F. (2009). *Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarına verilen yaratıcı drama eğitiminin çocukların işitsel muhakeme ve işlem becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ergin, H. (2003). *İletişim becerileri eğitim programının okulöncesi dönem çocuklarının iletişim beceri düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ergin, T. (2003). *Bilişsel değerlendirme sistemi beş yaş çocukları üzerine geçerlik, güvenilirlik ve norm çalışması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erkal, Y. (2003). *Kedim, Kardeşim, Balıklarım*. İstanbul: Esin yayınevi.
- Erkan, S. (2013). Aile ve aile eğitimi ile ilgili temel kavramlar. Z. Fulya Temel (Editör). *Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları*. (2. Basım). Ankara: Anı yayıncılık.
- Erkan, S. (2011). *Okul Psikolojik danışma ve rehberlik programlarının hazırlanması*.(4.Basım) Ankara: Pegem Yayınları.
- Erkan, S. (1995). *Örnek grup rehberliği etkinlikleri*, Ankara:72 TDFO Şti.
- Ersay, E. (2013). Aile eğitim programlarının planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi. Z. F. Temel. (Editör). *Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları*. (2. Basım). Ankara: Anı yayıncılık.

- Ertürk, S. (2013). *Eğitimde "Program" Geliştirme*, (6. Basım) Ankara:Edge Akademi.
- Esping-Anderson, G. (2011). *Tamamlanmamış devrim, kadınların yeni rollerine uymak.* (Çev. S. Çağatay). İstanbul:İleşim yayıncılık. (Eserin orijinali 2009'da yayımlandı).
- Essa, E. (2007a). *Introduction early childhood education*, 5.Edition NY: Delmar Learning.
- Essa, E. (2007b). *What to do when*.6. edition.NY: Thomson Delmar Learning.
- Fezler, B., C. Brown (2011). *The International Model For School Counseling Programs*. USA: Association of American Schools in South America (AASSA) and U.S. State Department Office of Overseas Schools.
- Fışiloğlu, H. (2005). *Aile ve evlilik terapisi ikinci düzey eğitimi kurs notları*, ODTÜ: Ankara.
- Flinter, P., N. Aleman. (2008). *A Guide to Comprehensive School Counseling Program Development*, USA: Connecticut StateDepartment of Education.
- Fox, L., Hemmeter, M.L. and Lentini, R. (2012). *Positive behavior support goes to preschool*.<http://www.challengingbehavior.org/> sitesinden 15. 11.2012 tarihinde alınmıştır.
- Fraenkel, J., N. Wallen and H. Hyun (2012). *How to Design And Evaluate Research in Education*. Eighth edition. NY: The McGraw-Hill Companies.
- Gazezoğlu, Ö. (2007). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 6 yaş çocuklarına öz bakım becerilerinin kazandırılmasında oyun yoluyla öğretimin etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İzmir.
- Giren, S. (2008). *Kendini kontrol eğitiminin okulöncesi çocukların ahlaki ve sosyal kural algıları ile bilişsel tempolarına etkisinin incelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Girgin, G. (2008). *Çağdaş eğitim sisteminde öğrenci kişilik hizmetleri ve rehberlik* (Ed. A. Kaya) *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Ankara: Anı yayıncılık.
- Gladding, S. (2013). *Psikolojik danışma, kapsamlı bir meslek*. (Çev.Ed. Nilüfer Voltan Acar). Ankara: Nobel yayıncılık. (Eserin orijinali 2012'de yayımlandı).
- Goodman, J. F. (2002). *'Objective truths and the leading of children: a response to Rheta Devries, Betty Zan, And Carolyn Hildebrandt'*, *Early Education & Development*, 13: 3, 345 -350.

- Goolsby, L.B. and DeVries, R.G. (1994a). *When a friend eats more than hershare*. Iowa: Regents' Center.
- Goolsby, L.B. and DeVries, R.G. (1994b). *When a friend refuses to share*. Iowa: Regents' Center.
- Goolsby, L.B. and DeVries, R.G. (1994c). *When a friend steals*. Iowa: Regents' Center.
- Gökçen, F. Ç. (1999). *Yaratıcılığımızı geliştirelim a*. İstanbul: YaPa Yayınları.
- Yaratıcılığımızı geliştirelim b*. İstanbul: YaPa Yayınları.
- Yaratıcılığımızı geliştirelim c*. İstanbul: YaPa Yayınları.
- Yaratıcılığımızı geliştirelim d*. İstanbul: YaPa Yayınları.
- Yaratıcılığımızı geliştirelim e*. İstanbul: YaPa Yayınları.
- Yaratıcılığımızı geliştirelim f*. İstanbul: YaPa Yayınları.
- Yaratıcılığımızı geliştirelim g*. İstanbul: YaPa Yayınları.
- Gökçen, F. Ç. (2003). *Oyunlarla öğrenelim*. İstanbul: YaPa Yayınları.
- Gönen, M. ve N. Uyar Dalkılıç. (2009). *Çocuk eğitiminde yaratıcı drama*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Görgülü, F. (2009). *Drama destekli kubaşık öğrenme etkinliklerinin okul öncesi 5- 6 yaş çocuklarının iletişim becerilerine etkisi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Grimes, L. (2008). *Social skills training in conjunction with parent training: the effects*. Unpublished Master's Thesis. University Of The Pacific Stockton, USA.
- Gültekin, S. (2008). *5 yaş çocuklarının sosyal becerilerinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güngör, A. (2007). *Çocuklarımızdan neler bekliyoruz*. Çoluk çocuk dergisi. Ankara: Kök yayıncılık. 70:14-15.
- Güven, Y. (2000). *Erken çocukluk döneminde sezgisel düşünme ve matematik*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Güven, N. (2007). *Okulöncesi Etkinlikler 1*, 3. Baskı, Kök Yayıncılık ; Ankara
- Okulöncesi Etkinlikler 2*, 3. Baskı, Kök Yayıncılık : Ankara

Okulöncesi Etkinlikler 3. 3. Baskı, Kök Yayıncılık : Ankara

Okulöncesi Etkinlikler 4. 3. Baskı, Kök Yayıncılık : Ankara

Okulöncesi Etkinlikler 5. 3. Baskı, Kök Yayıncılık : Ankara

Okulöncesi Etkinlikler 6. 3. Baskı, Kök Yayıncılık : Ankara

Okulöncesi Etkinlikler 7. 3. Baskı, Kök Yayıncılık:Ankara

Okulöncesi Etkinlikler 8. 3. Baskı, Kök Yayıncılık : Ankara

Okulöncesi Etkinlikler 9. 3. Baskı, Kök Yayıncılık : Ankara

Okulöncesi Etkinlikler 10. 3. Baskı, Kök Yayıncılık: Ankara

Güven, N. (2006). *Gökkuşluğu okulöncesi eğitim dizisi a.* Ankara: Kök Yayıncılık.

Gökkuşluğu okulöncesi eğitim dizisi b. Ankara: Kök Yayıncılık.

Gökkuşluğu okulöncesi eğitim dizisi c. Ankara: Kök Yayıncılık.

Gökkuşluğu okulöncesi eğitim dizisi d. Ankara: Kök Yayıncılık.

Gökkuşluğu okulöncesi eğitim dizisi e. Ankara: Kök Yayıncılık.

Gökkuşluğu okulöncesi eğitim dizisi f. Ankara: Kök Yayıncılık.

Güven, N. (1993). *Okul öncesi dönemde karar verme ve seçim yapma*, 9. Ya-Pa Okuöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri kitabı s;197-202, İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Gysbers, N., C.L. Kosteck-Bunch, C. S. Magnuson and M. F. Starr (2008) *Missouri Comprehensive Guidance Progra*, Missouri: Center for Career Education University of Central Missouri Warrensburg.

Hamamcı, Z. ve Köksal Akyol, A. (2004). *3-6 yaşlarında çocukları olan anne ve babaların eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi*. G. Haktanır ve T. Güler. (Editörler) OMEP 2003 dünya konsey toplantısı ve konferansı bildiri kitabı. İstanbul: Yapa yayınları.

Hamamcı. Z., Sevim, S. S. (2004). *Türkiye'de Aile Rehberliği Çalışmaları*.Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi Cilt 3, Sayı 22/77-87.

Hess, R. and D. Croft. (1972). *Teachers of young children*, 2. edition, Boston: Houghton Mifflin Company.

Hiatt, R. (2005). *The measurment of need for pre-kindergarden guidance and counseling in missouri: a pilot study*, Unpublished Doctoral Dissertation: Columbia.

Hohensil, T. H. and Brown, M .B. (1991). *Public school counseling services for prekindergarten children. by elementary school guidance and counseling*, 0135976, 19911001, Vol. 26, Issue 1Database: ERIC.

- Hoodecheck, J. (1990). *PAT program description*. Database:ERIC. METU Library 10.10.2011 tarihinde alınmıştır.
- Işık, H. (2007). *Okulöncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen okul-aile işbirliği çalışmalarının anne-baba görüşlerine dayalı olarak incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Eskişehir.
- Jensen, R. L. (2008). *Utah model for comprehensive counseling and guidance: k-12 programs*. USA: Utah State Office Of Education.
- Kaduson, H. and C. Schaefer. (2008). *En popüler 101 oyun terapisi tekniği*, (Çev. N. Maral), İzmir: Psikolali Yayınevi. (Eserin orijinali 1997’de yayımlandı).
- Kağıtçıbaşı, Ç., Sunar, D., Bekman, S., Cemalcılar, Z. (2005). *Erken müdahalenin erişkinlikte süren etkileri*. İstanbul: AÇEV Yayınları.
- Kalymon K. M. (2008). *Combining Positive Behavior Support and Functional Assessment in a Parent-Training Program: An Evaluation of Effectiveness and Outcomes*. Unpublished Doctoral Dissertation . University Of Wisconsin- Madison: USA.
- Kama, G. ve Z. Sarıyüce. (2009). *Okul öncesinde çocuklarla drama*. (2. Basım). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Karadağ, E. ve N. Çalışkan. (2008). *Kuramdan-uygulamaya ilköğretimde drama*. (2.basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karadağ, A. (2008). *Okul öncesinde dramatik etkinlikler*. (8. Basım), Ankara: Kök Yayıncılık.
- Karakoç, C. (2007). *Okul Öncesi Eğitimde Ana Sınıfları İngilizce Dersi İçin Bir Öğretim Programı Önerisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Karakuş, A. (2008). *Okul öncesi sosyal davranış ölçeği öğretmen formu'nun güvenilirlik ve geçerlik çalışması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (16. Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kargı, E. (2009). *Bilişsel yaklaşıma dayalı kişiler arası sorun çözme becerileri kazandırma (bsç) programının etkililiği: okul öncesi dönem çocukları üzerinde bir araştırma*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, İ. (2009). *Sadece mor rengi seven kral*. (2. Basım), Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kaya, İ. (1997). *Küçük karganın bir günü*. Ankara: Kök Yayıncılık.

- Kaya, Ö. M. (2002). *Okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlara ailenin ilgi ve katımları ile okulöncesi eğitim kurumlarının aile eğitimine katkısı konusunda anne- baba görüşleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kelly, F. , Peterson, G. W. and Myrick, R. D. (2001). *Florida's School Counseling and Guidance Framework*: Florida: Department of Education Division of Workforce Development.
- Kepçeoğlu, M. (1992). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. (6. Baskı). Gül Yayınevi: İstanbul.
- Kılıç, M. (2013) *Gerçek yaşam tadında gelişim dönemleri 1: Çocukluk-Okul*. Pegem Yayınevi: Ankara
- Kıran, S. (2008). *Okulöncesi dönemi çocuklarına yönelik hazırlanan masal ve öykü kitaplarında geçen iletişim engelleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Kısa, D. (2009). *Okulöncesi öğretmenlerinin altı yaş çocuklarının sorumluluk eğitiminde başvurdukları disiplin yöntemlerine ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Kızıldaş, E. (2009). *Okulöncesi eğitimde uygulanan aile katılım çalışmalarının 5-6 yaş grubu çocukların dil becerileri gelişimine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Knoff, H. M. (2001). *The stop & think social skills program (preschool–grade 1, grades 2/3, grades 4/5, middle school 6–8)*. Longmont, CO: Sopris West.
- Kolcuoğlu, Ö. (2006). *Uğur Böceğinin Peşinde*, Ankara: Kök Yayıncılık .
- Konat, B. (2005). *Sonra Ne Olmuş?* İstanbul: Ya Pa Yayınları.
- Korkmaz, S. (2007). *Çoklu Zeka Grup Oyunları*. İstanbul: Ya Pa Yayınları.
- Köksal Akyol, A. ve Ö. Körükçü. (2004). Çocuklarda empati gelişimi ve bilişsel gelişimin incelenmesi. G. Haktanır ve T. Güler. (Editörler). *OMEP 2003 dünya konsey toplantısı ve konferansı bildiri kitabı*. İstanbul: Ya Pa Yayınları.
- Kraft-Sayre, M. and Pianta, E., R. C. (2000). *Enhancing the transition to kindergarten linking children, families, & schools, national center for early development & learning, kindergarten transition studies*, University of Virginia; USA.
- Kuru Turaşlı, N. (2014). Okul öncesi eğitimin tanımı kapsamı ve önemi. G. Haktanır. (Editör). *Okul öncesi eğitime giriş*. 8. Basım. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Kuzgun, Y. ve Z. Hamamcı. (2007). *Anababa eğitim programları*, Ankara: Maya Akademi.
- Kuzucu, Y. (2007). *Duyguları fark etme ve ifade etme psiko-eğitim programı*. B. Yeşilyaprak (Editör). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçükahmet, L. (2010). *File Lokantası, özel menu: Eğitimde Temel Kavramlar*. Ankara: Pegem yayıncılık.
- Küçüköğlü, E. ve G. Karadağ. (2007). *Q Çocuk Seti a*. İstanbul:YaPa Yayıncılık
- Q *Çocuk Seti b*. İstanbul: YaPa Yayıncılık
- Q *Çocuk Seti c*. İstanbul: YaPa Yayıncılık
- Q *Çocuk Seti d*. İstanbul: YaPa Yayıncılık
- Q *Çocuk Seti e*. İstanbul:YaPa Yayıncılık
- Q *Çocuk Seti f*. İstanbul: YaPa Yayıncılık
- Q *Çocuk Seti g*. İstanbul: YaPa Yayıncılık
- Q *Çocuk Seti h*. İstanbul: YaPa Yayıncılık
- Q *Çocuk Seti ı*. İstanbul: YaPaYayıncılık
- Q *Çocuk Seti j*. İstanbul: YaPaYayıncılık
- Küçükturan, G. (2004). *Öykülerle öğreniyorum*. Ankara: SMG Yayıncılık.
- Labbe, B. and F. Beurier. (2007a). *Çıtır Çıtır Felsefe, Ben ve Başkaları*, (Çev.A. Aslan), İstanbul: Günışığı Yayınları. (Eserin orijinali 2002’de yayımlanmıştır).
- Labbe, B. and F. Beurier. (2007b). *Cesaret ve Korku*. (Çev.A. Aslan). İstanbul: Günışığı Yayınları. (Eserin orijinali 2002’de yayımlanmıştır).
- Labbe, B. and F. Beurier. (2007d).*Başarı ve Başarısızlık*. (Çev.A. Aslan). İstanbul: Günışığı Yayınları. (Eserin orijinali 2002’de yayımlanmıştır).
- Labbe, B. and F. Beurier. (2007e). *Yaşam ve Ölüm*. (Çev.A. Aslan). İstanbul: Günışığı Yayınları. (Eserin orijinali 2002’de yayımlanmıştır).
- Labbe, B. and F. Beurier. (2007f). *Bildiklerimiz ve Bilmediklerimiz*. (Çev.A. Aslan). İstanbul: Günışığı Yayınları. (Eserin orijinali 2002’de yayımlanmıştır).

- Labbe, B. and F. Beurier. (2007g). *Adalet ve Haksızlık*. (Çev.A. Aslan). İstanbul: Güneş Yayınları. (Eserin orijinali 2002’de yayımlanmıştır).
- Labbe, B. and F. Beurier. (2007h). *İş ve Para*. (Çev.A. Aslan). İstanbul: Güneş Yayınları. (Eserin orijinali 2002’de yayımlanmıştır).
- Labbe, B. and F. Beurier. (2007j). *Mutluluk ve Mutsuzluk*. (Çev.A. Aslan), İstanbul: Güneş Yayınları. (Eserin orijinali 2002’de yayımlanmıştır).
- Labbe, B. and F. Beurier. (2007 l). *Savaş ve Barış*. (Çev.A. Aslan), İstanbul: Güneş Yayınları. (Eserin orijinali 2002’de yayımlanmıştır).
- Labbe, B. and F. Beurier. (2007m). *Özgür olan ve olmayan*. (Çev.A. Aslan), İstanbul: Güneş Yayınları. (Eserin orijinali 2002’de yayımlanmıştır).
- La Fontaine (1969) *Masallar* (Çev. Sabahattin Eyüboğlu). İstanbul: İşbankası Yayınları. (Eserin orijinali 1630’larda yazılmıştır)
- Laguna, S. (2002). *Too Loud Lily*. USA:Scholastic Press.
- Laubier, M. (2010). *Yaman ve onun bitmek bilmeyen soruları*. (Çev. D. Dalgakıran), İstanbul: Timaş Yayınları. (Eserin orijinali 2010’da yayımlanmıştır).
- Lentini, R. (2007). “*Turtle Technique*”. USA:University of South Florida www.challengingbehavior.org/.../4c_tucker adresinden 3 Mart 2011 tarihinde alınmıştır.
- Lentini, R., Vaughn, B. J. and Fox, L. (2005). *Teaching Tools for Young Children with Challenging Behavior*. Tampa, Florida: University of South Florida.
- Lentini, R. (2002). *I Can Stay Safe*. csefel.vanderbilt.edu/scriptedstories/stay.ppt 30 Aralık 2011 tarihinde alınmıştır.
- Mcafee, O. and D. Leong (2012). *Erken çocukluk döneminde Gelişim ve öğrenmenin değerlendirilmesi ve desteklenmesi*. (Çev. Ed. B. Ekinci). Ankara: Nobel Yayıncılık. (Eserin Orijinali 2011’de yayımlanmıştır)
- Marion, M. (2007). *Guidance of young children*. Seventh Edition, Ohio: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Milman, H., C. Schaefer and J. Cohen. (1980). *Therapies for school behavior Problems*. London: Jossey-bass Publishers.
- MEB. (2013a). *Okul öncesi eğitim programı*. <http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf> 10.10.2013 tarihinde alınmıştır.
- MEB. (2013b). *OBADER*. <http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/obader.pdf> 3.01.2014 tarihinde alınmıştır.

- MEB. (2013c). *Millî Eğitim İstatistikleri*. http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2012_2013.pdf 24.11.2013 tarihinde alınmıştır.
- MEB. (2012). *Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programı*. http://ttkb.meb.gov.tr/dosyalar/programlar/ilkogretim/rehberlik_okuloncesi.pdf adresinden 01.09.2013 tarihinde alınmıştır.
- MEB. (2011). *Erken çocukluk eğitiminde temel ilkeler*. http://megep.meb.gov.tr/mteprogram_modul/moduller_pdf/Erken%20%C3%87_cocukluk%20E%C4%9Fitiminde%20Temel%20%C4%B0lkeler.pdf adresinden 10.10.2012 tarihinde alınmıştır.
- MEB. (2008a). 7-19 yaş aile eğitimi programı 1. modül kitabı. Ankara: MEB.
- MEB. (2008d). 7-19 yaş aile eğitimi programı 4. Modül Kitabı. Ankara: MEB.
- MEB. (2008e). 7-19 yaş aile eğitimi programı 5. modül kitabı. Ankara: MEB.
- MEB. (2008f). 7-19 yaş aile eğitimi programı 6. modül kitabı. Ankara: MEB.
- MEB. (2008g). 7-19 yaş aile eğitimi programı 7. modül kitabı. Ankara: MEB.
- MEB. (2006). *Okul öncesi eğitim programı kitapçığı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- MEB. (2005a). *Benim ailem eğitim programı GEP uygulaması kitabı*. Ankara: MEB Yayınevi.
- MEB. (2005b). *GEP-benim ailem eğitim programı*. Ankara: Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Mimir, Y. ve B. Karaca. (2008). *Pino nino eğitim seti 1*. İstanbul: Gendaş Yayıncılık.
Pino nino eğitim seti 5. İstanbul: Gendaş Yayıncılık.
Pino nino eğitim seti 6. İstanbul: Gendaş Yayıncılık.
Pino nino eğitim seti 7. İstanbul: Gendaş Yayıncılık.
Pino nino eğitim seti 8. İstanbul: Gendaş Yayıncılık.
- Morrison, G. (2006). *Foundamentals of early childhood education*. 4. Edition Ohio: Pearson.
- Muro, J. and T. Kottman. (1995). *Guidance and counseling in the elementary and middle school*. Dubuque: Brown-Benchmark.
- Mussun-Miller, L. (1993). Social acceptance and social problem solving in preschool children. *Journal Of Applied Developmental Psychology*, 14, 59-70.
- Nash, J. (2008). *Children's social skills training: relative effectiveness of three training models*. Unpublished Doctoral Dissertation Fairleigh Dickinson University: USA.

- National Association for the Education of Young Children. (2008). *Overview of the NAEYC early childhood program standards*. www.naeyc.org/academy
12.04.2012 tarihinde indirilmiştir.
- Navaro, L. (2001). *Gerçekten beni duyuyor musun?* (15. Basım) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Nazlı, S. (2009). *Aile Danışmanlığı*.(5.Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Nazlı, S. (2008). *Kapsamlı gelişimsel rehberlik programları*.(3.Basım). Ankara: Savaş Yayınevi.
- Nazlı, S. (2006). Sınıf rehberliği öğrenme yaşantılarının düzenlenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. Cilt 3-Sayı-25.
- Neely, S. J. (2004). *A model comprehensive, developmental guidance and counseling program for texas public schools a guide for program development pre-k-12th grade*: Texas Education Agency.
- Oksev, Z. (2008). *Büyüyünce ne olacağım*. İstanbul: Şiir Çocuk Yayınları.
- Okur, M. (2008). *Çocuklar için felsefe eğitim programının altı yaş grubu çocuklarının, atılganlık, işbirliği ve kendini kontrol sosyal becerileri üzerindeki etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Onur, B. (2007). *Çocuk, Tarih ve Toplum*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Orçan, M. (2009). *Anasınınına devam eden 60–72 aylık çocukların erken öğrenme becerilerine destekleyici eğitim programlarının etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Orridge, M. (2011). *Eğitimlerinizi canlandırmanın 75 yolu*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Ömeroğlu, E., Kandır, A. ve Ersoy, Ö. (2003). *Yıllık plan örnekleri ve aile katılım çalışmaları*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Ömeroğlu, E. ve A. Kandır. (2007). *Bilişsel gelişim*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Ömeroğlu, E. v.d. (2007). *Okul öncesi eğitimde drama*. (5. Basım). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Önder, A. (2009). *Zihinsel engellilerle eğitici drama*. İstanbul: Morpa Yayıncılık.
- Önder, A. (1999). *Yaşayarak öğrenme için eğitici drama*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Özeke Kocabaş, E. (2006). *Eğitim sürecinde aile katılımı: Dünyada ve Türkiye'deki çalışmalar*. Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi cilt: 111 sayı:26.

- Özer, D. (1995). *Anaokulları için gelişimsel eğitim programı*. (2.basım), İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Özsoy, G. (2008). Üstbiliş. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* Güz, 6(4), 713-740.
- Özyürek, A. (2009). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden altı yaş grubu çocukların bellek gelişimine bellek eğitiminin etkisinin incelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Patricelli, L. (2003). *Quiet Loud*. USA:Candlewick Pres.
- Peker Ünal, D. (2010). *İlköğretim öğretmenlerine yönelik web tabanlı çocuk hakları eğitimi programı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Penn, A. (2001). *The Kissing Hand*.<http://www.youtube.com/watch?v=kXT1ANWka4A> adresinden 8 Haziran 2011 tarihinde alınmıştır.
- Phneuf, L. K. (2008). *The application of a three tier model of intervention to parent training*. Unpublished Doctoral Dissertation. Syracuse University, USA.
- Pişkin, M. (2006). *Türkiye’de Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin dün, bugün ve yarın*. M. Hesapçıoğlu ve A. Durmuş(Editörler). Türkiye’de eğitim bilimleri, bir bilanço denemesi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Plummer, D. (2010). *Helping children to cope with change, stres and anxiety*, London: Jessica Kingsley Publishers
- Plummer, D. (2008a). *Anger management games for children*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Plummer, D. (2008b). *Social skills games for children*. London: Jessica Kingsley Publishers .
- Plummer, D. (2007a). *Self-esteem games for children*. London:Jessica Kingsley Publishers.
- Plummer, D. (2007b). *Helping children to building self-esteem*. London:Jessica Kingsley Publishers.
- Plummer, D. (2006). *The adventures of the little tin tortoise*. London:Jessica Kingsley Publishers.
- Plummer, D. (1999). *Using interactive imagework with children*. London:Jessica Kingsley Publishers.
- Polat Unutkan, Ö. (1998). *5-6 yaş grubu aile katımlı sosyalleşme programı*. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Polat Unutkan, Ö. (2003). *Marmara ilköğretime hazır oluş ölçeğinin geliştirilmesi ve standardizasyonu*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Polat Unutkan, Ö. (2011). *Etkinliklerle hikayeler*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Pennsylvania School Counselor Association. (2011). *Pennsylvania companion guide to the asca national model: a framework for school counseling programs*. Harrisburg, PA:Author.
- Rex, J. (2008). *The South Carolina Comprehensive Developmental Guidance and Counseling Program Model*. Columbia: South Carolina Department of Education.
- Richter, H.E. (1991). *Hasta Aile*, (Çev. G. Koptagel-İlal). İstanbul: Yaprak Yayınları. (Eserin orijinali 1970'de yayımlanmıştır)
- Rippol, O. (2010). *Birlikte oynayalım*. (Çev. B. Bıçakçı). Ankara: Tübitak yayınları. (Eserin orijinali 2002'de yayımlanmıştır)
- Roca, N. (2010a). *Tepeden tırnağa vücudunuz*. (Çev. A. Sarioğlu). Ankara: Tübitak Yayınları. (Eserin orijinali 2000'de yayımlanmıştır).
- Roca, N. (2010b). *Bir uçtan diğer uca dünya çocukları*. (Çev. A. Sarioğlu). Ankara: Tübitak Yayınları. (Eserin orijinali 2000'de yayımlanmıştır).
- Roca, N (2010c). *Korkudan cesarete korkmuyorum!*. (Çev. A. Sarioğlu). Ankara: Tübitak Yayınları. (Eserin orijinali 2000'de yayımlanmıştır).
- Roca, N (2010d). *Üzüntüden mutluluğa duygularınız*. (Çev. A. Sarioğlu). Ankara: Tübitak Yayınları. (Eserin orijinali 2000'de yayımlanmıştır).
- Saatçılar, C. (1997). *Anaokuluna giden çocukların sosyalizasyon süreçlerinde ebeveynlerin ve eğitimcilerin rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi.İzmir: Ege üniversitesi, sosyal bilimler enstitüsü, İstanbul.
- Satir, V. (2001). *İnsan yaratmak*.(çev.Selim Yeniçeri). İstanbul: Beyaz yayınları. (Eserin orijinali 1998'de yayımlanmıştır).
- South Carolina Guidance and Counseling Writing Team. (2008). *South carolina a guide for school counseling programs*<https://ed.sc.gov/agency/programs-services/174/documents/SCCDGCPM06-23-08Final.pdf> 22.12.2011 tarihinde alınmıştır.
- Schilling, D. (2009). *Duygusal zeka becerileri eğitimi uygulamaya yönelik pratik bir model ve 50 aktivite*. (Çev. Komisyon). Ankara: Maya Akademi. (Eserin orijinali 2005'de yayımlanmıştır)
- Sears, W. and Sears, M. (2003). *Başarılı çocuk*, (Çev.Ö. Gültekin). İstanbul: Boyner Yayıncılık. (Eserin orijinali 2002'de yayımlanmıştır).

- Seiler, L. (2008). *Cool connections with cognitive behavioural therapy*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Senemoğlu, N. (2011). *Gelişim, öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*.(20.basım). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Senn, D. (2010). *Small group counseling*. USA: Youth Light.
- Smith, A. and J. Tatchell. (2013). *İçiyile dışıyla vücudunuz*, (Çev.Y. Tanbi). Ankara: Tübitak Yayınları. (Eserin orijinali 2010'da yayımlanmıştır)
- Sönmez, V. (2008). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*, (14.basım).Ankara: Anı Yayıncılık.
- Stewart, M. (1998). *Baba, çık dışarıya oynayalım!* (Çev.U. U. Bulsun). İstanbul: Gendaş Yayıncılık. (Eserin orijinali 1994'de yayımlanmıştır).
- Stiefenhofer, M. (2001). *Çocuğunuzun öfkesini gidermek için 55 öneri*.(Çev.A. Dolmacı). İstanbul: Erdem Yayınları. (Eserin orijinali 1998'de yayımlanmıştır)
- Sürücü, Ö. (2008). Eyvah oğlumuz bebeklerle oynuyor, *Çoluk Çocuk dergisi*,80,15-18, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Şahin, F. (2010). *Okul öncesinde kavram haritaları-analojiler ve deney*. Okul Öncesinde Özel Öğretim Yöntemleri. (Ed. Rengin Zembat). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, Z. (2009). *Zor Soru! Anne Ben Nasıl Dünyaya Geldim?* Çoluk Çocuk Dergisi, 90:6-9. Ankara: Kök Yayınları.
- Şendil, G. (1999). *Çocukların anne babalarının evlilik çatışmasını algılayışı*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şener, T. (1996). *4-5 yaş anaokulu çocuklarında dramatik oyun ve inşa oyununun bakış açısı alma becerisine etkisi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü, Ankara.
- Şimşek, A. (2014). *Öğretim Tasarımı*. 3. Basım. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Şimşek, Ö. ve G. Güven. (2009). Çocuk ve televizyon. *Çoluk çocuk dergisi*. Ankara: Kök yayıncılık. 90:10-14.
- Tan, H. (1992). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Taşdemir, V. (2007). *İlköğretimde drama oyunları ile derslerin öğretimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Temiz, N. (2009). *Duygu profesörü*. (3. Basım), Ankara: Kök Yayıncılık.
- Tenenbaum, I. (1999). *South Carolina A Guide for School Counseling Programs*, South Carolina: Department of Education Columbia.

- Terzi, Ş., B. Ergüner Tekinalp, W. Leuwerke. (2011). Psikolojik danışmanların okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri modeline dayalı olarak geliştirilen kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programını değerlendirmeler, *Eğitim ve Öğretim Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 1, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Terzi, Ş. (2008). Okul psikolojik danışma ve rehberlik programlarının geliştirilmesi. A. Kaya(Ed.) *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Ankara: Anı yayıncılık.
- Tezel Şahin, F. ve A. Özyürek. (2010) Anne-baba eğitimi ve Türkiye’de uygulanan aile eğitim programları. T. Güler (Ed). *Anne Baba Eğitimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Thompson, M. (2011). *Tools for developing a comprehensive K-12 Guidance-Counseling Plan*.USA: Pennsylvania Department of Education.
- Thorton, S. (1998). *Çocuklar problem çözüyor*. (Çev.Ö.Kumrular). İstanbul: Gendaş Yayıncılık. (Eserin orijinali 1995’de yayımlanmıştır).
- Tokuç, H. ve F. Avcı. (2005). *Zeka küpü öğretmen kitabı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Trommsdorff, G. (1991). Child Rearing and Children’s Empathy. *Perceptual and Motor Skills*. (72) 387–390.
- Tuğrul, B. (2007). *Oyun zamanı*. İstanbul: Morpa Yayıncılık.
- Tuğrul, B. (2003). *Sevgi mөнüsü*. İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.
- Tuğrul, B., B. Dikmen ve E. Üstün. (1995). *Anakucağından anaokuluna, anaokulundan ilkokula*. M. Arı(Ed). İstanbul:Yapa Yayıncılık.
- Tutak, E. (2009). Çocuklarda okulla birlikte başlayan hastalıklar.http://www.memorial.com.tr/rehberler/saglik_rehberi/cocuklarda-okulla-birlikte-baslayan-hastaliklar/03.04. 2010 tarihinde alınmıştır.
- Tuzcuoğlu, N. (1999). Çocuğun cinsel eğitimi ve anne-babalara düşen görevler. *Marmara üniversitesi anaokulu-anasınıfı öğretmeni el kitabı*. İstanbul: YaPa yayınları.
- Ummanel, A. (2007). *Okulöncesi çocuklarda akran kabulünün çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ural, S. (2008). *Tek gözlü kedi*, (4.basım). Ankara:Kök Yayıncılık.
- Uyanık Balat, G. (2004). Çocuğunuz okula başlamaya hazır mı? *Çoluk çocuk dergisi*. Sayı:41. Ankara: Kök yayıncılık.

- Uyanık Balat, G. ve A. Dağal. (2009). *Okulöncesi Dönemde Değerler Eğitimi Etkinlikleri*. (2. Basım). Ankara: Kök yayıncılık.
- Ültanır, E. (2003). *İlköğretim birinci kademede rehberlik ve danışma*. Ankara:Nobel Yayınları.
- Waltz, G. (1991). *CounselorQuest: Concise Analyses of Critical Counseling Topics*. Database: ERIC.
- Webb, J. and J. Amos (2001). *Guidance and counseling curriculum guide grades k-12* Erişim tarihi: 01.03.2010 <http://www.pcs.k12.va.us/support/guidance/curriculum.pdf>.
- Yanardağ Çelik, Y. (2011). *Çocuklar için cinsel eğitim öyküleri*. İstanbul: NetYayıncılık.
- Yavuz Güler, Ç. (2013). *Öğretmen adaylarını ailelerle çalışmaya hazırlama: bir müfredat programı önerisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yenibayrak, F.,Gülay, H. (2010). *5-6 Yaş çocukları için sosyal becerileri etkinlikleri*. Ankara: Pegem yayıncılık.
- Yeşilyaprak, B. (2005). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yeşilyaprak, B. (2007). *Gelişimsel rehberlik*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Yıldız, V. (2006a). *Ben Kimim*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Yıldız, V. (2006b). *Toplumsal Yaşam*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Yıldız, V. (2006c). *Okulu.*, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Yıldız, V. (2007). *Belirli Gün ve Haftalara Uygun Etkinlikler*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Yıldız, V. (2009a). *Problem Çözme Etkinlikleri*. 7. Basım. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Yıldız, V. (2009b). *Hayal gücü Geliştirme Etkinlikleri*. 6. Basım. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Yıldız, V. (2009c). *Farklı Düşünme Etkinlikleri*. 7. Basım. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Yıldız, V. (2009d). *Etkinlik Dünyası*. 6. Basım. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Yuvaç, A. (2001). *Okulöncesi eğitim kurumlarında eğitimde drama ders notları*. Ankara: Çağdaş Sanat Yayınları.
- Yüksel, S. (2007). Bilişsel alanın sınıflamasında(taksonomi) yeni gelişmeler ve sınıflamalar. *Türk eğitim bilimleri dergisi yaz*, 5(3), 479-509.
- Zembat, R.,Ö. Polat Unutkan. (2001). *Okulöncesi dönemde çocuğun sosyalleşmesinde ailenin yeri*. İstanbul:Yapa Yayınları.

Zembat, R. (2006) *Aile katılımlı etkinlikler a.* İstanbul: YaPa Yayınları.

Aile katılımlı etkinlikler b. İstanbul: YaPa Yayınları.

Aile katılımlı etkinlikler c. İstanbul: YaPa Yayınları.

Aile katılımlı etkinlikler c. İstanbul: YaPa Yayınları.

Aile katılımlı etkinlikler d. İstanbul: YaPa Yayınları.

Aile katılımlı etkinlikler f. İstanbul: YaPa Yayınları.

Aile katılımlı etkinlikler g. İstanbul: YaPa Yayınları.

Aile katılımlı etkinlikler h. İstanbul: YaPa Yayınları.

Zulliger, H. (1998). *Çocuklarımızın Korkuları.* (Çev. K. Şipal). İstanbul: Cem Psikoloji.
(Eserin orijinali 1952'de yayımlanmıştır)

EKLER

EK-1: Sınıf Rehberlik Programı Etkinlik Örnekleri

ETKİNLİK NO: 4,5,6.

ETKİNLİK 4
<p>Yeterlik A 2: Okuldaki Çalışmalarda Kullanılan Yöntem ve Araçları Fark Etme</p> <p>Göstergeler</p> <p>A 2.1. Okuldaki çalışmalarda gerekli olan araçları söyler</p> <p>A 2.3. Öğrenme merkezlerinin amacını açıklar</p> <p>A 2.4. Öğrenme merkezlerindeki materyalleri söyler</p> <p>A 2.5. Farklı merkezlerin, bireylerin farklı ilgi alanlarını geliştireceğini söyler</p> <p>A 2.6. Sınıfta kullanılan tüm malzemelerin kız-erkek ayrımı yapılmadan kullanılacağını söyler</p> <p>A 2.7. Sınıfta/ Öğrenme merkezlerinde kullanılan araç-gereçlerin, tüm sınıf üyelerinin ortak kullanımına açık olduğunu söyler</p> <p>B 11.5. Karşı cinsle/ kendi cinsiyle arkadaşlık kurar</p> <p>C 4.1. Kadın ve erkeğin aynı iş türünde çalışabileceğini söyler</p> <p>Materyaller: Kedi kuklaları, Form-1</p>
<ul style="list-style-type: none"> Form-1'deki öykü okunarak dönem boyunca uygulanacak sınıf rehberlik programının kahramanları tanıtılır. Daha önceden temin edilen farklı modellerdeki kedi kuklaları tanıtılır. Öyküdeki Tekir kedi kuklası alınır ve öğretmen ses tonunu değiştirerek tekir kedi olur. Çocuklar Tekir'in arkasında sıraya girerek öğrenme merkezlerinin ismini öğrenirler. Etkinlikte yapılanlar ve merkezler hakkında konuşulduktan sonra tüm öğrenme merkezlerini hem kızların hem de erkeklerin kullanabilecekleri, bebeklerle yalnızca kızlar ya da arabalarla yalnızca erkekler değil sınıfta bulunan herkesin tüm araçları kullanabileceklerine vurgu yapılır. Ardından "Sürekli aynı merkezleri değil de, her seferinde farklı merkezleri kullanmanız, her merkezden yeni şeyler öğrenmenize yol

açacaktır” ifadesi kullanılır.

- Tüm merkezler bittikten sonra öğretmen hadi bir oyun oynayalım der. Herkes gözünü kapatsın, ben söyleyince açın, bakın bakalım hangi öğrenme merkezindeyim. Öğretmen tüm merkezlerde ikişer kez bulunduktan sonra aile katılımı kapsamında hazırlanan not tüm çocuklara verilerek ailelerine gönderilir ve etkinlik sonlandırılır.

AİLE KATILIMI

Sevgili ailem

Biz bugün sınıfta “Merkez Bilmece ” oynadık. Evimizdeki alanların bir kısmı sınıfımızda da varmış. Ama biz onlara merkez diyoruz. Mesela blok merkezi, mesela kitap merkezi, mesela oyun merkezi, müzik merkezi gibi. Sınıfımız küçük bir atölye “Yaşam Atölyesi” Biz bu atölyedeki merkezleri öğretmenimizin yardımıyla bilir hale geleceğiz. Hem yıl boyunca sınıfta kullanacağımız malzemeleri tanıyacağız hem de onları nasıl korumamız gerektiğini öğreneceğiz. Bu günlük size mektubum bu kadar sevgilerimle

Okullu olup sınıfları dolduran çocuğunuz

(Güven, 2006-5: 11; Marion, 2007: 172; Özer, 1995: 18; Yıldız, 2006c: 17)

FORM-1

KEDİ AİLESİ

Şimdi size bir öykü anlatmak istiyorum. Hem bu öykü hemen bitmeyecek. Birçok bölümü var. Her hafta öykümüzün konusu değişecek, oyunları değişecek ancak kedi ailemiz hep aynı kalacak. Bu öykü macera ve keşfin öyküsü. Bu öyküyü bana dedem anlattı, ona da dedesi anlatmış. Belki siz de başkalarına anlatırsınız. Kim bilir☺. Öykümüze başlamak için hazır mısınız?

Başlıyorum.....

Anne kedimizin ismi Sarman, baba kedimizin ismi Mırnav, kız kedimizin ismi Boncuk, erkek kedimizin ismi de Tekir. Boncuk ve Tekir’in birçok arkadaşları var. İsimlerini unuttum. Hem ben her şeyi hatırlayamıyorum bu öyküde, bazı yerlerde sizlerden yardım isteyeceğim. Boncuk ve Tekirin arkadaşlarının isimlerini de siz koyarsınız.

Baba Mırnay kocamanmış, anne Sarman Kedi güleç yüzlü, Tekir Kedi abi, Boncuk Kedi ise ailenin en küçüğüymüş. Hepsinin tüyleri yumuşacık, uzun ve kar beyazmış. Evleri bahçenin içerisinde ve caddenin kenarında imiş. Cadde boyunca onların evine benzeyen birçok ev varmış. Bizim kedi ailesinin bahçesinde dallarında salıncak olan kocaman bir de ağaç varmış. Evlerinin olduğu caddenin ismi de Sarılanağaç Caddesi imiş. Hiç duymadınız mı? Şaşırmadım çünkü Sarılanağaç Caddesi kocaman bir okyanusun ortasındaki Kediadası Ülkesindeymiş. Tekir kedi de sizin gibi geçen hafta ‘Kediler Okulundaki anasınıfı’na başlamış. Sizin gibi sınıfta öğretmeni ve arkadaşlarıyla top oynamışlar, okulun diğer bölümlerini gezmişler ve “merkez bilmece” oyunu oynamışlar. Bakalım bu hafta neler yapacaklarmış? Tekirin öğretmeni “ çocuklar geçen hafta tanıştık, isimlerimizi öğrendik, şimdi arkadaşlarımızla birlikte neler yapacağız, hangi malzemeleri kullanacağız, bakalım” demiş. Hadi Tekir’le birlikte bizde sınıfımızı tanıyalım (Plummer,2006:29;).

ETKİNLİK 5

Yeterlik A 2: Okuldaki Çalışmalarda Kullanılan Yöntem ve Araçları Fark Etme

Göstergeler

A 2.1. Okuldaki çalışmalarda gerekli olan araçları söyler

A 2.2. Okul malzemelerini özenli bir şekilde kullanır.

A 2.7. Sınıfta/ Öğrenme merkezlerinde kullanılan araç-gereçlerin, tüm sınıf üyelerinin ortak kullanımına açık olduğunu söyler

A 2.8. Sınıf malzemelerinin amacına uygun kullanılması gerektiğini söyler

Materyaller: Kukla

- Şimdi Tekir kedi sınıfta kullanacağımız malzemeyi nasıl koruyacağımızı bize anlatacak. Hazır mısınız? Tamam. Hadi Tekir başla bakalım. Öğretmen kedi kuklasını eline takar ve boya çeşitlerini ve nasıl korunacaklarını anlatır.
- Kuru boya: Biz kullandıkça Kuru boyanın ucu biter. Kalem açacağı ile açarken zorlamamalıyız, yeteri kadar boyama kısmı çıkınca kullanabiliriz. Öğretmen kalemin ucunu çok açarak kırar ve “Ay dikkat etmedim çok açınca kırıldı” diyerek çocukların dikkatini çeker.

Suluboya: Fırçamızı bir boyadan diğerine geçirirken mutlaka yıkamalıyız. Yıkamazsak ne olur?

Evet bütün boyalar birbirine karışır, renkleri birbirinden ayıramayız.

Pastel: Pastelleri sıkıca bastırıp boyamak istersek ne olur? Aynı anda pastel boya bastırılarak kırılır. İyisi mi dikkatli kullanayım. Kullandıktan sonra kutusuna yerleştirip dolabıma kaldırmak en iyisi. Ellerime sağlık denilerek etkinlik sonlandırılır.

- “Haydi şimdi pastel boya kullanarak bir resim çizelim. Sonra da boyalarımızı yerlerine kaldıralım” denilerek etkinlik sonlandırılır.

(Karadağ, 2008: 49; Yıldız, 2006c: 4)

ETKİNLİK 6

Yeterlik A 2: Okuldaki Çalışmalarda Kullanılan Yöntem ve Araçları Fark Etme

Göstergeler

A 2.1. Okuldaki çalışmalarda gerekli olan araçları söyler.

A 2.2. Okul malzemelerini özenli bir şekilde kullanır.

A 2.8. Sınıf malzemelerinin amacına uygun kullanılması gerektiğini söyler

A 1.7. Sınıfın bir üyesi olarak, yapılan sınıf içi çalışmalarda kendisine ihtiyaç duyulduğunu söyler.

A 1.8. Okuldaki çalışmaları bittikten sonra kendisinin de tüm sınıf arkadaşları gibi evine gittiğini söyler.

B 14.5. Grubun bir üyesi olarak kendisine ihtiyaç duyulduğunu söyler.

Materyaller: Kukla, Form-2

- Öğretmen Tekir kedi kuklasını eline alır ve masanın altından aniden çıkarır ve hu hu yine ben diyerek sallanır. “Bakın bugün sınıfta kullanacağımız hangi araçlarımız var” cümlesinden sonra etkinliği başlatır.
- Masanın üzerindeki yapıştırıcı, makas, hamur ve çeşitli eliş kâğıtlarını Tekir kedi tek tek göstererek isimlerini sorar. Çocuklar cevap verdikten sonra yapıştırıcının kapağı açık kalırsa, hamur kabında saklanmazsa neler olabileceğini sorar. Cevaplar alındıktan sonra ses tonunu iyice alçaltıp fısıltı haline getirerek kullanılan

malzemelerin kapakları kapatılmazsa kuruyarak kullanılmaz hale geleceği açıklanır.

- Son olarak Tekir kedi herkesin hamurdan bir ev yapmasını isteyerek evi oluşturan şekillerin (üçgen, daire, dikdörtgen) isimlerini söyler. Evin birçok şeklin birleşiminden oluştuğunun farkındalığı kazandırılır. Sonraki haftanın ilk etkinliğine hazırlık amacı ile Form-2’de yer alan hikâye okunarak etkinlik sonlandırılır.

(Küçüköğlü ve Karadağ, 2007-1: 11; Yıldız, 2006c: 10)

FORM-2

Tekir’in arkadaşlarından Mırmır ne yapmış biliyor musunuz? Mırmır, sabah sınıfa geldiğinde annesinin elini tutmuş bırakmıyormuş. “Bana ne bana ne ben sınıfa girmek istemiyorum, okula gelmek istemiyorum, hadi eve gidelim” diye ağlamasın mı?

Annesi üzülmüş ne yapacağını şaşırılmış. O sırada Mırmır’ın babası da dışarıda arabada bekliyormuş. Mırmır’ın annesi gelmeyince merak etmiş üstelik de işe geç kalacaklarmış. Öğretmeni Mırmır’ın yanına gelmiş ve “Biliyor musun oyunumuza başlamak için sana ihtiyacımız var. Sen gelmezsen “Zik Zak Zuk” oyunumuzu oynayamayacağız” demiş. Arkasından Mırmır’ın babası kapıdan görünmüş “ Mırmır, annen ve ben işe çok geç kaldık arkadaşların sana el sallıyorlar bak demiş” (Bu arada tüm çocuklar birbirlerine el sallayabilirler).

Sizce Mırmır neden sınıfa girmek istemiyor? (Cevaplar alınır)

Bazen anne-babamızı özlediğimiz için mutsuz olabiliriz, ancak biliyoruz ki okul saatimiz bitince hemen evimize gidip anne-babamızı, kardeşlerimizi görebileceğiz.

Peki sizin sınıfınızdan bir arkadaşınız Mırmır gibi sınıfa girmek istemezse ona ne söylemek isterdiniz? (Cevaplar alınır).

Tamam siz okuldayken sizin anne-babanız ne yapıyor olabilirler? Çocuklar okuldayken anne-babalar da kendi işlerini yaparlar.

Evet ailelerimiz iş yerlerinde

, okul da

ya da ev de

işlerini yapıyor olabilirler.

Mırmır sınıfa girmezse ne olur? (Cevaplar alınır).

Tabii ki okuldaki arkadaşlarıyla oynayamaz, yeni ve eğlenceli oyunları öğrenemez.

Bu hafta da Cuma gününe geldik. Haftanın son günü. İki gün hafta sonu tatilimiz var. Bakalım haftaya Tekir sınıfında neler öğrenecek? Sizde merak ediyor musunuz? Tamam o zaman üç gece uyuyup kalkalım ve Tekir kedi ile buluşup “Zik Zak Zuk” oyunumuzu oynayalım..... (Gökçen, 1999-7:20; Penn, 2001)

ETKİNLİK NO: 16,17,18

ETKİNLİK 16

Yeterlik B 2: Duygularını Tanıma

Göstergeler:

B 2.1. Duyguları açıklayıcı sözcükleri söyler.

B 2.2. Duygularını isimlendirir

B 2.3. Bir duyguyu diğerlerinden ayırır

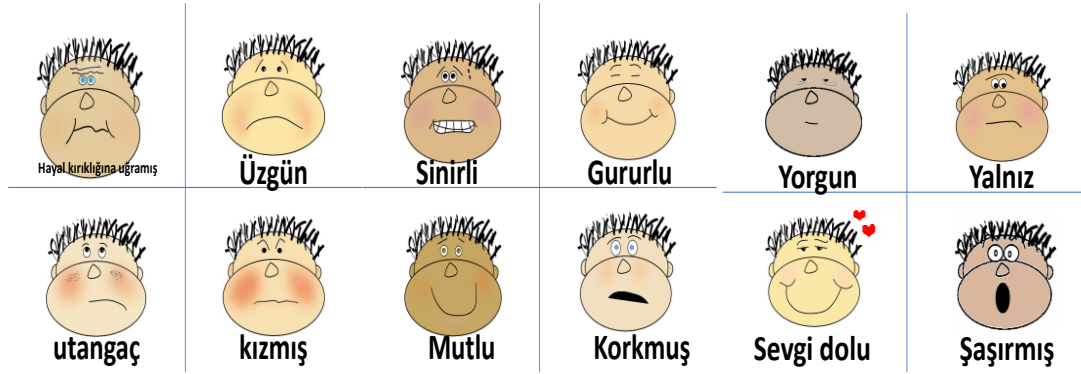
B 2.5. Duyguların tüm insanlar tarafından yaşandığını söyler

B 2.6. Duyguların normal olduğunu söyler

Materyaller: Form-5, duyu kolyeleri

- Etkinliğe dikkati çekmek için öğretmen sınıfa gülerek girer ve çocuklara ne için gülüyor olabileceğini sorar. Gelen cevaplardan “mutlu olmak” ifadesi bulunur. Mutlu olunca insanların gülerek tepki verebileceğinden bahsedilir. Etkinliğin amacı ve süreci açıklanır: “Bugünkü etkinliğin duyguları tanıma çalışması olduğu ve bir öykü ile başlanacağı söylenir.

- Bir önceki haftadan Form-5 deki öyküde geçen duyguların olduğu kolyeler tüm çocuklar için hazırlanır ve çocukların boynuna asılır. Aynı duygu kolyesi birden fazla çocukta olabilir. Etkinlik süresince aynı duyguyu birden fazla kişinin hissedebileceği vurgulanmalıdır. Çocuklara boyunlarındaki duyguların isimleri öğretilir. Öykü okundukça duygu ismi söylenen çocuklar ayağa kalkıp duygu ifadesini göstererek tekrar otururlar.

- Öyküde geçen duygular dışında birçok duygu olduğu ve hafta içinde hazırlanacak duygu panosu ile duyguların ve ifadelerinin inceleneceği söylenir. Aile katılımı için hazırlanan etkinlik ailelere iletilmek üzere çocuklara verilir. Çocuklar sırayla ayağa kalkıp duygularının ismini tekrarlayıp duygu geçidi yaparak etkinliği sonlandırırlar.

Açıklama: Her sınıfta literatürde yer alan 120 farklı duygunun olduğu tablonun sene başında hazırlanıp çerçeveslenerek duvara asılması ve yıl boyunca duvarda asılı kalması önerilmektedir.

AİLE KATILIMI

Değerli aile

Bu haftaki rehberlik etkinliğimizin ismi “Duygularını Tanı”dır. Duyguları tanımak genel olarak bu yaş grubu çocukların davranışlarına da etki eden özelliklerin temelidir. Sizden istediğimiz okulda bu hafta boyunca tanıyacağımız duyguların kalıcılığının sağlanması ve tüm yaşantısı boyunca uygun tepkiler vereceği becerileri kazandırmak için aşağıdaki yönergeler doğrultusunda çalışma yaptırmanızdır. Çocuğunuz sınıfta yaptığı etkinliklerle sizi yönlendirecektir. Çocuğunuzun öğretmeniniz olmasının keyfini yaşamanız dileğiyle.

- Öğretmek için önce öğrenmeniz gerekir.
- Duyguların isimlerini öğrenin.
- Kendi duygularınız hakkında konuşun (nelere kızarsınız, mutlu olursunuz, korkarsınız, şaşırırsınız, endişelenirsiniz ya da üzülürsünüz?).
- Çeşitli zamanlarda çocuğunuza kendisini nasıl hissettiğini sorun.
- Hissettikleri duyguların tamamının normal olduğunu söyleyin.
- Öfke, kızgınlık, endişe gibi duygulara uygun tepkiler vermenin farklı yolları olduğunu öğrenin ve çocuklarınıza öğretin.
- Çocuğunuza duygular karşısında verebileceği tepkileri şu örneklerle ifade edebilirsiniz; mutlu olduğunda annene sarılabılırsın, üzülduğünde ühüüüüüüü diyerek ağlayabilirsın, kızdığında sihirli gücün olan kelimeleri kullanarak ‘çok kızgınlım’ diyebilirsın ancak asla vurmamalısın, korktuğunda ‘imdaaaaaaaaaaaaaaat’ diyebilirsın.
- Birlikte okuduğunuz bir kitapta ya da izlediğiniz programlardaki karakterlerin duyguları hakkında konuşun.

Saygılar....

(Akgün, 2008: 61; Erkan, 1995: 6; Güven, 2007-2: 6; Küçükturan, 2004: 31; Kuzucu, 2007: 18; Ömeroğlu vd., 2007: 147; Penn, 2001; Temiz, 2009: 80-81, csefel.vanderbilt.edu /.../feelingfacescube.p...; sitesinden 03 Ekim 2011 tarihinde alınmıştır).

FORM-5: TEKİR VE BONCUK PAZARA GİDİYOR

Cumartesi yani hafta sonu tatilinin ilk günü öğleden sonra Anneleri Sarman, Tekir ve Boncuk Kedi pazara gitmeye karar verdiler. Pazardan elma, kabak, üzüm, biber, soğan, domates alacaklardı. Pazar çok kalabalıktı, birçok insan alışveriş için gelmişti. Pazarda birçok tezgâh vardı (satıcının cinsiyeti fark etmeyecek). Kıyafet satanlar, sebze satanlar, meyve satanlar, ayakkabı satanlar, mutfak eşyası satanlar, oyuncak satanlar...Uf ne çok çeşit vardı pazarda. Bu arada annesi Tekir ve Boncuk’a yanından ayrılmamalarını, pazarın çok kalabalık olduğunu, kaybolabileceklerini söyledi. Ama etraf çok renkliydi, farklı o kadar çok şey vardı

ki, hele oyuncak tezgahları..... Annesi Boncuk ile birlikte meyve tezgâhına bakarken Tekir oyuncak tezgâhına doğru koşmuştu. Bu arada annesi Tekir'in gittiğini fark etmedi ve başka yerlere doğru uzaklaştı. Birden Tekir etrafına bakınca annesini ve kardeşini göremedi. Nereye gitmişlerdi? Kendisi eve nasıl gidecekti? **Korkmaya** başladı ve korktuğu için de ağladı. Siz Tekir'in yerinde olsaydınız ne hissederdiniz? Kalbi küt küt atıyordu, kaybolmuştu. Annesi de etrafına baktı. O da ne Tekir yoktu! Sağa sola bakındı, hayır olamaz, Boncuk yanındaydı ama Tekir yoktu. O da korkmaya başlamıştı, aynı zamanda da **kızmıştı**, nasıl olur da konuştukları halde Tekir, annesinin yanından uzaklaşmıştı. Annesi hem Boncuk'un elini sımsıkı tutmuştu, hem de "Tekir, Tekir" diye seslenerek etrafta Tekir'i arıyordu. Bu arada annesi acele ettikçe Boncuk kediyi çekiştiriyordu, Boncuk ne olduğunu anlamaya çalışıyordu. Bu arada abisini yanlarında göremeyince Boncuk da **şaşırmıştı**. Tekir kedinin ağladığını gören bir zabıta ona yaklaşıp neyi olduğunu sordu.

Zabıta, Tekir'in neden ağladığını merak etmişti. Tekir kaybolduğunu, annesini ve kardeşini bulamadığını anlattı zabıtaya. Zabıta, ona, annesini bulacaklarını söyledi. Tekir **heyecanla** "Hadi! Çabuk olalım o zaman ben annemi **özledim**" diyerek zabıtanın elini tuttu. Birlikte zabıta noktasına doğru yürümeye başladılar.

Anne Sarman'ın aklına birden zabıtalardan olduğu yer geldi. Pazarda görevli zabıtalardan yardım alabileceğini, belki de şimdiye kadar çoktan Tekir'in bulunmuş olduğunu ve kendisini beklediğini düşündü. Annesi hızla o yöne döndü. Zabıta kulübesine doğru yaklaştıkça, daha da heyecanlanmıştı Sarman, aynı zamanda korkusu da artmıştı, ya Tekir kediyi bulamazsa. Birden Tekir'i gördü, o sırada Tekir'de annesini görmüştü. Koşup **sevinçle** birbirlerine sarıldılar. Sarman çok korktuğunu ve izinsiz yanından ayrıldığı için de Tekir'e kızdığını söyledi. Tekir artık kalabalık yerlerde daha dikkatli olacağını ve yanlarından ayrılmayacağını söyledi. Ayrıca onları **üzdüğü** ve **korkuttuğu** için özür dileyerek kardeşine ve annesine sarıldı. (Gökçen, 1999-5: 15; Kıran,2008: 31; Kolcuoğlu, 2006; Mimir ve Karaca, 2008-7:30; Polat Unutkan, 2011: 103)

ETKİNLİK 17

Yeterlik B 2: Duygularını Tanıma

Göstergeler

B 2.1. Duyguları açıklayıcı sözcükleri söyler

B 2.2. Duygularını isimlendirir

B 2.3. Bir duyguyu diğerlerinden ayırır

B 2.4. Duygularının nedenlerini söyler

B 2.5. Duyguların tüm insanlar tarafından yaşandığını söyler

B 2.6. Duyguların normal olduğunu söyler

Materyaller: Tahta abeslang (dil basacakları), duygu görselleri

- Bir gün önceden 16. Etkinlikte yer alan duygu görsellerinin her birinden sınıf sayısı kadar Abeslanglara (dil basacakları)na yapıştırılacak şekilde, yuvarlak olarak hazırlanır. Hazırlanan duygu ifadeleri daha sonraki tekrar çalışmalarında kullanılacaktır. Bir önceki rehberlik çalışmasında ne çalıştıkları çocuklara sorularak dikkat çekilir. Daha sonra bu günkü çalışmanın amacının farklı durumlarda hissedilen duyguları tanıma olduğu ifade edilerek etkinlik anlatılır.
- Çocuklara ‘Eğer..... olsaydı.....hissederdim’ oyunu oynanacağı söylenir. “Şimdi okuyacağım durumlar olursa kendinizi nasıl hissedeceğiniz ile ilgili masanızdaki duyguyu bulup yukarıya kaldırmanızı istiyorum” açıklaması ile yönerge verilir. Her çocuk için 16. etkinlikteki daire şeklinde hazırlanmış 12 duygu görseli ve 12 adet dil basacağı tahtası masalarına konulur. Çocukların önlerindeki duygu görsellerini dil basacaklarına yapıştırmaları istenir. Böylece her bir çocuk için yaygın olarak bilinen duyguların olduğu duygu pankartı düzinesi oluşturulur.

mütlü

üzgün

kızgın

yorgün

Aşağıdaki açıklamalar yapıldıktan sonra uygulamaya başlanır.

- Aynı olay karşısında kişiler farklı duygular hissedebilir. Doğum günü kutlamasında bazıları mutlu iken bazıları şaşırabilir ya da korkabilir.
- Aynı olay karşısında aynı kişi de farklı duygular hissedebilir. Aynı anda korkar, merak eder ve kızabilir.
- Duygular normaldir. Eleştirilemez. Sadece hissedilen duygunun sağlıklı ifade edilme yöntemi öğretilmelidir.

İlk olarak örnekteki iki yönerge üzerinden gidilerek çocuklardan ne beklendiği açıklanır.

Daha sonra uygulama cümleleri verilerek çalışılır.

Örnek

Anneniz size sıkıca sarılırsa kendinizi nasıl hissedersiniz?

Boya kalemlerinizi arayıp bulamazsanız kendinizi nasıl hissedersiniz?

Uygulama:

Doğum gününüzde kendinizi nasıl hissedersiniz?

Arkadaşınız size gülümsediği zaman kendinizi nasıl hissedersiniz?

En çok sevdiğiniz pantolonunuz boya olursa kendinizi nasıl hissedersiniz?

En iyi arkadaşınız uzak bir yere taşınırsa kendinizi nasıl hissedersiniz?

Büyük bir köpek sizi yalamaya çalışırsa kendinizi nasıl hissedersiniz?

Arkanızda bir balon aniden patlarsa kendinizi nasıl hissedersiniz?

Oyuncak kutusunu açmaya çalıştınız ve bir türlü açamadınız kendinizi nasıl hissedersiniz?

- “Hepimiz çeşitli olaylar ile mutlu, üzgün, kızgın, endişeli vb. hissederiz. Bunları tanımamız ve duygularımızı fark etmemiz çok önemlidir. Bir sonraki etkinliğimize kadar yaşadığınız olaylarda neler hissettiğinizi bana anlatmanızı istiyorum.” İfadesi ile etkinlik sonlandırılabilir.

(Güven, 2007-3: 24; Seiler, 2008: 75; Zembat, 2006-8: 11)

ETKİNLİK 18

Yeterlik B 2: Duygularını Tanıma

Göstergeler

B 2.1. Duyguları açıklayıcı sözcükleri söyler

B 2.2. Duygularını isimlendirir

B 2.3. Bir duyguyu diğerlerinden ayırır

B 2.4. Duygularının nedenlerini söyler

B 2.5. Duyguların tüm insanlar tarafından yaşandığını söyler.

B 2.7. Duygularının sonuçlarını olduğunu söyler

Materyaller: pastel boya, A4 kağıtları

- Öğretmen kaşları çatık, kızgın bir yüz ifadesiyle sınıfa girer ve çocuklara kendisinin ne hissediyor olabileceğini sorar. Verilen cevaplar doğrultusunda hissettiği duyguyu nereden anladıkları, hangi ipuçlarını kullandıkları ile ilgili sorularla dikkat çekilir. Sonra bu günkü etkinliğin duyguları beden dili yoluyla nasıl tanıyabilecekleri ile ilgili olduğu açıklanarak etkinliğe başlanır.
- Aşağıdaki cümleler okunarak sorular doğrultusunda, çocuk resmine duyguları ifade eden yüz şeklini çizecekleri söylenir. İlk duygu olan korku ile ilgili, sorular doğrultusunda çizim yapıldıktan sonra kedi örneğindeki gibi bedenleriyle korkmuş, üzgün, şaşkın, mutlu, kızgın duygu şekillerini göstermeleri istenir.

Yukarıdaki resimdeki çocuk çok korkmuş. Çocuk neden korkmuş olabilir? Sen nelerden korkarsın? Kedi kendini nasıl hissediyor olabilir? Korktuğunu nasıl anladınız?

Yukarıdaki resimdeki çocuk çok kızgın. Çocuk neden kızgın olabilir? Sen nelere kızsın? Kızgın yüz ifadesi nasıl olur? Çizerek göster.

Yukarıdaki resimde ki çocuk çok şaşırılmış. Şaşkın yüz ifadesi nasıl olur? Çizerek göster. Çocuk neden şaşırılmış olabilir? Seni neler şaşırtır?

Resimdeki çocuk çok üzülmüş. Üzgün yüz ifadesi nasıl olur. Çizerek göster. Çocuk neden üzülmüş olabilir. Sen nelere üzülürsün?

Resimdeki çocuk çok mutluymuş. Mutlu yüz ifadesi nasıl olur. Çizerek göster. Çocuk neden mutlu olabilir. Seni neler mutlu eder?

- Sorularından sonra çocukların vesikalık bir fotoğrafı sonraki haftanın çalışması için istenir ve kapıya en yakın noktaya asılır. Bir sonraki hafta boyunca her sabah içeri girdiklerinde “Bugün kendini nasıl hissediyorsun? Neden?” sorusu sorulur. Hissettikleri duyguyu hafta boyunca yenilenen panoya çizecekleri ya da daha önce hazırlanmış olan duygu görsellerini kendi fotoğraflarının altına yapıştırarak çalışma yapacakları anlatılır ve etkinlik sonlandırılır.

(Kaduson ve Schaefer, 1997/2008: 188; Labbe ve Beurier, 2002/2007j: 31; Roca, 2000/2010d; Temiz, 2009: 109; <http://etkinlikdunyasi.blogspot.com/search/label/grafikler> sitesinden 15.03.2012 tarihinde alınmıştır)

ETKİNLİK NO: 58,59,60

ETKİNLİK 58

Yeterlik C 1: Meslekleri Tanıma

Göstergeler

C 1.1. Büyüdüğü zaman ne olmak istediğini söyler

C 1.3. Okul/ ev yaşamı dışındaki çalışma dünyasını açıklar

C 1.4. Bilinen toplum hizmetlerinde çalışanların (polis, temizlik görevlisi, hemşire v.b.) işlerini söyler

C 1.5. Kent/ köy yaşamında yapılan işleri söyler

Materyaller: Kukla

- Öğretmen Tekir kedi kuklasını takar ve ses tonunu değiştirerek “öhö öhö ben geldim, hoş geldim” ifadesiyle sınıfın dikkatini çeker. Sonra “biliyor musunuz dün dedem eve geldi ve sohbet ederken bana büyüyünce ne olacağımı sordu. Büyüyünce ne iş yapacaktım? Bilmem. Karar veremedim bir türlü. Bugünkü anlatacağım öykü de onunla ilgili” diyerek aşağıdaki öyküyü Tekir’in sesiyle okumaya başlar.
- BÜYÜYÜNCE NE OLACAĞIM: Sınıfa girdiklerinde Tekir öğretmenin gülün yüzünü

gördü önce, daha sonra arkadaşlarıyla selamlaştı. Birden aklına büyüyünce öğretmen olmak istediği fikri geldi. Kendi öğretmeni gibi çocuklara öğretmek, onlara yardım etmek istediğini düşündü. Parmak kaldırdı, öğretmeni söz verince heyecanla “öğretmenim büyüyünce ben de sizin gibi öğretmen olacağım, çocuklara oyun oynayıp onlarla, etkinlik yapacağım” dedi. Öğretmeni gülümseyerek “Tekir büyüyünce öğretmen olmayı düşünmen beni çok mutlu etti” dedi. Daha sonra “Peki çocuklar siz büyüyünce ne olmak istiyorsunuz? Düşünün bakalım” diyerek sınıfa soruyu yöneltti.

- Öyküden sonra Tekir kedi kuklasını çıkararak öğretmeni aşağıdaki değerlendirme sorusunu sorar. Çocuklar sizde düşünün bakalım büyüyünce hangi meslekleri yapmak istiyorsunuz? Tekir’in arkadaşları ne cevap vermiş olabilirler? Cevaplar alındıktan sonra toplumda herkesin çok çeşitli işler yaptığını ve kendilerinin de büyüyünce meslek sahibi olacakları vurgulanır. Sürekli tekrarlanan cevaplar verildiği takdirde çevrelerinde gördükleri ve bilinen polis, satış görevlisi, çiftçi, doktor, inşaat ustası, hemşire, garson, taksi şoförü gibi meslek elemanlarının da olduğu fark ettirilerek o meslek elemanlarının ne gibi hizmetleri sundukları sorulur. Ardından, “Çocuklar hiç köyde bulundunuz mu? Hangi işleri kimler yapıyordu? Hatırlıyor musunuz?” Köyde ve kentte yapılan mesleklerin çalışma yerlerinin ve işlevlerinin farklılığına dikkat çekilerek etkinlik sonlandırılır.

AİLE KATILIMI

Sayın anne-baba

Mesleğiniz ile ilgili çocuklarınızla konuşarak, iş yerinizde yaptığımız faaliyetlerden bahsediniz. Çocuğunuzun sizin mesleğinizle ilgili anlattığınız durumları çizmesini isteyiniz. Yapılan resmin altına hangi meslek olduğu, sizin ve çocuğunuzun ismini yazarak ertesi gün çizdiği resmi okula getirmesini sağlayınız.

(Gökçen, 1999-4: 9; Güven, 2006-6: 6; Oksev, 2008:2-16, Yeşilyaprak, 2005: 215-219;)

ETKİNLİK 59

Yeterlik C 1: Meslekleri Tanıma

Göstergeler

C 1.2. Aile üyelerinin/okulda çalışan personelin yaptıkları işleri söyler

C 1.3. Okul/ ev yaşamı dışındaki çalışma dünyasını açıklar

Materyaller: Tel zımba, oklava, orta boy bisküvi kutusu

- Evden getirilen resimler alınarak bugünkü etkinlikte anne-babalarının mesleklerini kendilerinin sunacağı açıklanır. Etkinlik için hazırlanacak ekranlar aşağıdaki gibi tamamlanır. Her çocuğun evden getirdiği anne-babanın mesleği resmi uzunca bir şerit oluşturacak şekilde birbirine zımbalanır. Kalabalık sınıflar için resimlerden birbirlerine yapışık iki farklı şerit oluşturulabilir. Şeridin üst ucu için bir, alt ucu için bir oklava hazırlanır. Her iki oklavaya şeritlerin uç kenarları yapıştırılır. Alt şeridin yapıştığı oklava sabit kalırken, üst şeridin oklavasına tüm resimler sarılır. Eğer iki şerit oluşturulmuşsa o şerit için de aynı işlemler yapılır. Daha sonra iki rulo hazırlandıysa iki orta boy, tek rulo varsa bir orta boy bisküvi kutusunun tek yüzü televizyon ekranı şeklinde kesilir. Oklavalara sarılı resimlerin her biri ekran yüzü olacak şekilde oklavalara kutu ekranın üst ve alt taraflarından geçirilir. Çocuklar sandalyeleriyle ekrandan uzak bir noktaya sinema düzeneği şeklinde oturtularak sunuma başlanır.
- Ekranda yaptığı resim sırası gelen çocuk ekran başına gelerek anne-babasının mesleğinin ismini, o meslekte çalışanların hangi işi yaptığını anlatır. Daha sonra alt oklavayı çevirerek sıradaki resmin üstten akmasını sağlar ve sıradaki arkadaşını davet ederek yerine geçer.
- Tüm çocuklar sunumlarını yaptıktan sonra etkinlik sonlandırılır.

(Akkök, 2006: 115)

ETKİNLİK 60

Yeterlik C 1: Meslekleri Tanıma

Göstergeler

A 1.4. Okulda çalışan personeli(yönetici, öğretmen, okul danışmanı/rehber öğretmen, yardımcı personel) tanır

C 1.2. Aile üyelerinin/okulda çalışan personelin yaptıkları işleri söyler

Materyaller: Renkli rafya kağıtları, yumuşak tel

- Bir gün önceden eğer şartlar uygunsa okuldaki öğretmenler dışındaki tüm çalışanlar için birer tane çiçek temin edilir. Şartlar uygun değilse etkinliğin yapılacağı gün her çocuğun rafya kâğıdından bir çiçek yapması sağlanır. Bugünkü etkinliğin konusunun okulda çalışan öğretmenler dışındaki görevliler ve yaptıkları işleri tanımak olduğu söylenerek aşağıdaki sorularla çalışmaya başlanır.

- Çocuklar düşünün bakalım bizim sınıfımızın dışında okulda başka kimler çalışmakta?

Cevaplar alındıktan sonra okulda çalışan hizmetli, müdür, müdür yardımcısı varsa memurun odaları ziyaret edilir ve çiçekler sunularak, işlerinde neler yaptıkları ile ilgili bilgi alınır.

- Tüm personeli ziyaret ve bilgi alma süreci bittikten sonra etkinlik sonlandırılarak sınıfa dönülür.

(Özer, 1995: 10-15,)

EK-2: Tasarımının Planlanan Şekilde Uygulanabilmesi İçin Paydaşların Sorumlulukları

- Program 27 haftalık aile katımlı gelişimsel rehberlik programı tasarısı ile anne-babalara yönelik bir oturumluk “Uyum ve Program Tanıtımı” seminerinden oluşmaktadır.
- Anne-babalara yönelik “Uyum ve Program Tanıtımı” semineri okul psikolojik danışmanı, sınıf programı ise ana sınıfı öğretmeni tarafından uygulanır.
- Sınıf programında koyu renklerle belirtilen yeterliklere ulaşmak için uygulanması gereken etkinlikleri varsa okul rehber öğretmeni, yoksa Rehberlik araştırma merkezinden gelecek bir uzman tarafından uygulanmalıdır.
- Anne-babalara yönelik bir oturumluk “Uyum ve Program Tanıtımı” semineri eylülde okulun anasınıfı ve birinci sınıflar için başladığı ilk haftanın salı günü rehber öğretmen tarafından anne-babalara uygulanır.
- 27 haftalık sınıf program aynı hafta anasınıfı öğretmenleri tarafından sınıfta uygulamaya başlanır.
- Anne-babalara yönelik “Uyum ve Program Tanıtımı” seminerinde aile katımlı gelişimsel rehberlik programı anlatılarak, değerlendirme için her ayın ilk cuması sınıfın tüm velileri, anasınıfı öğretmeni ve rehber öğretmenle bir araya gelip izleme, değerlendirme ve destekleme çalışması yapılacağı ifade edilmelidir. Toplantıların yapılacağı yer, tarih ve saatler bir çizelge halinde velilere verilmeli, toplantılar sırasında bir önceki ay içinde bulunulan ay ve gelecek ayın programı doğrultusunda değerlendirmesi programlı şekilde velilerle paylaşılmalıdır.
- İlk toplantıda; programın önemi, amaçları, programda ailenin rolü, öğretmenlerin rolleri, programın içeriği, nasıl uygulanacağı, gerekli olan materyaller, uygulamada dikkat edilmesi gereken noktalar, değerlendirmenin nasıl yapılacağının planlaması yapılmalıdır.
- Sınıf içi uygulamalar haftada üç gün pazartesi, çarşamba ve Cuma günü olmak üzere belirtilen sıralamaya göre uygulanmalıdır.
- Programın, aile katılım etkinliği haftanın ilk günü ya da yönerge doğrultusunda belirtilen plana göre aileye bildirilir.

- Programın uygulandığı günlerde çalışılan sınıf içi uygulama ve amacı ile ilgili kurumda öğretmen, evde ise aile tarafından çocukla ikişer dakika sohbet edilir, sohbet sırasında her iki tarafın da ifade ettiği cümleler özet şeklinde bir deftere “Değerlendirme Defteri” yazılır, program doğrultusunda o ay kullanılacak materyal ihtiyacı aylık toplantılarda ifade edilir.
- 27 haftalık gelişimsel rehberlik programının yeterlik-gösterge kontrol listesi anasınıfı öğretmeni tarafından takvime uygun şekilde haftanın son günü bitiminde uygulanır.
- Her ay yapılan değerlendirme toplantısında ailelerin programla ilgili tuttuğu notlar rehber öğretmen tarafından alınarak, anasınıfı öğretmenleri ile birlikte her çocuk için değerlendirilir. (Zembat ve Polat Unutkan, 2001: 53-59).

Programda Okul Yöneticisinin Rolü

Okul müdürü pozisyonu gereği okuldaki diğer tüm etkinliklerde olduğu gibi psikolojik danışma ve rehberlik etkinliklerinin yürütülmesinde de lider konumundadır.

Bu amaçla okul müdürleri;

- Araştırmacı, yeniliğe açık olması ve aile katılımının önemine inanması önemlidir.
- Aile katılımı ve eğitimini engelleyici bir tutum sergilememesi önemlidir.
- Program hakkında bilgi sahibi olmalıdır.
- Programın sağlıklı yürütülebilmesi için uygun çalışma ortamlarını hazırlanması, gerekli materyallerin temin edilmesine destek olmalıdır.
- Toplantıları takip ederek programın doğru olarak uygulandığından emin olmalıdır.
- Programın yıl boyunca uygulanabilir olmasını sağlamalıdır.
- Programın yürütülmesi için anasınıfı öğretmeni, okul rehber öğretmeni ve veliler arasında eşgüdüm sağlamalıdır.
- Programın uygulanmasından kaynaklanabilecek sorunları tespit ederek bunların düzeltilmesi için okul rehberlik servisi, öğretmenler ve müdür yardımcıları ile eşgüdümlü bir şekilde çalışma yapmalıdır.

- Rehber öğretmeni bulunmayan okullarda, rehberlik araştırma merkezleri ile çalışmayı programlamalıdır.

Programda Okul Rehber Öğretmenin Rolü

Programın başarıyla uygulanabilmesi için okul rehber öğretmenlerinin programın içeriğini anlayarak anasınıfı öğretmenlerine gerekli desteği sağlaması ve programın uygulanmasına ilişkin geri bildirimleri değerlendirerek önlemler alması gerekmektedir.

Bu amaçla rehber öğretmenler;

- Programın yürütülmesi sürecinde anasınıfı öğretmenleriyle birlikte çalışmalı, gerekli kaynak, materyal ve ölçme araçlarının sağlanmasına destek olmalıdır.
- Program içerisinde okul rehber öğretmenlerinin uygulamasının gerektiği belirtilen kazanımlara yönelik etkinlikleri bizzat gerçekleştirmelidir.
- Anasınıfı öğretmenleri ve veliler ile yapılacak aylık değerlendirme toplantısına katılarak, desteklenecek noktaların belirlenmesi ve gerekli desteğin sağlanmasında organize edici olmalıdır.
- Anne-babalara yönelik “Uyum ve Program Tanıtımı” semineri ve sınıf programının belirlenen takvim doğrultusunda uygulanmasına özen göstermelidir.
- Aile ve öğretmenin değerlendirme defterlerine yazdıklarını anasınıfı öğretmeni ile aylık olarak değerlendirmelidir.
- Okulun koşul ve ihtiyaçlarına göre programda gerekli düzenlemeleri yapmalıdır.

Programda Anasınıfı Öğretmenin Rolü

Programın başarılı biçimde yürütülebilmesi için anasınıfı öğretmenleri tarafından programın temel yapısının ve amaçlarının anlaşılabilmiş olması, esnek, ılımlı ve kararlı tutumların sınıf ortamına taşınması gerekmektedir.

Bu doğrultuda anasınıfı öğretmenleri;

- Programı amacına uygun şekilde uygulayabilmek için programda yer alan konulara yönelik araştırma yapmalı ve sınıf uygulamalarına hazırlıklı katılmalıdır.
- Okul rehber öğretmeni ile eş güdümlü çalışmalı, gerekli durumlarda okul PDR servisi ile işbirliği içinde çalışmalıdır.

- Programı tematik bir ders olarak değil, diğer tüm eğitim kademelerinde sunulan rehberlik hizmetlerinin, okul öncesi basamakta da uygulandığını, okul öncesi eğitimin, eğitim sisteminin temel basamağı olduğunu kabul ederek çalışmalıdır.
- Uyguladığı gelişimsel rehberlik rehberlik programı çalışmalarının yaşantı sağlamaya ve beceri kazandırmaya yönelik olduğunu unutmamalıdır.
- Gerekli materyalleri eksiksiz olarak hazırlamalıdır.
- Planda yer alan çalışmayı hafta ve gününe uyarak uygulamalıdır.
- Aile katılımı etkinliklerinin doğru uygulanıp uygulanmadığını, ailelerle programda belirtilen zamanda görüşerek ve çocuklara sorular sorularak izlemelidir.
- Programın uygulanmadığı günlerde tüm yıl boyunca yeri geldiğinde çocuklara konularla ilgili hatırlatmalarda bulunmalı ve okul öncesi eğitim programına entegre edebilmelidir.
- Ailenin ve kendisinin değerlendirme defterlerine yazdıklarını okul rehber öğretmeni ile birlikte aylık olarak değerlendirmelidir.
- 27 haftalık gelişimsel rehberlik programının yeterlik-gösterge kontrol listesini takvime uygun şekilde her çocuk için haftalık olarak doldurur.
- Velilerin program sürecine katılmalarının en üst düzeyde olması için gerekli duyuru ve izleme işlemlerinin takvime uygun yapılmasına özen gösterir.

Programda Ailenin Rolü

Programda yer alan kazanımlara yönelik yaşantıların aile ortamında da sağlanması, takibinin yapılması ve aile desteği, programın etkililiğini artırmak için gereklidir. Bu amaçla veliler;

- Aileler ile yapılan programa yönelik tüm toplantılara katılmalı, programla ilgili anlamadıkları noktalarda eğitimcilerden destek almalıdırlar.
- Gelişimsel rehberlik hizmetleri doğrultusunda çalışılan müfredatta belirtilen becerilerin kalıcılığı için çocuklarına model olmalıdırlar.
- 27 haftalık gelişimsel programının aile katılımı alanlarına uymalarının, istenen malzemeleri temin etmelerinin, kendi çocukları, kendileri, çocuklarının sınıf arkadaşları için hayati önemde olduğunu bilmelidirler.
- Haftalık olarak doldurulması gereken değerlendirme defterinin doldurulması, muhafazası ve defteri aylık olarak okul rehber öğretmenine ulaştırmaları konusunda birinci derece sorumluluğun kendinde olduğunu bilmelidir.

EK-3: 27 Haftalık Gelişimsel Rehberlik Uygulamaları Uzman Değerlendirme Formu

Sayın Uzman,

Aşağıda Prof.Dr. Mustafa KILIÇ ve Prof.Dr. Gelengül HAKTANIR danışmanlıklarında çalışılan “60-72 Aylık Çocuklar İçin Aile Katımlı Gelişimsel Rehberlik Programı Tasarısı” başlıklı doktora tezi için hazırlanmış üç etkinlik bulunmaktadır. Tez; içerik olarak gelişimsel rehberlik modelinin “Kişisel-sosyal, eğitsel ve mesleki gelişim alanlarını” temel alan ve her hafta üç etkinliğin çalışıldığı 27 haftalık gelişimsel rehberlik programından oluşmaktadır. Sizden istenen aşağıdaki sorulariyeterlik-kazanımlar doğrultusunda değerlendirmenizdir. Katılımınız için çok teşekkürler.

Zerrin BÖLÜKBAŞI MACİT

İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

	Tamamen uyuyor	Kısmen uyuyor	Hiç uyumuyor
- Kazanımlar yeterlikler ile uyumlu mudur?			
- Kazanımlar etkinliklerin öğrenme süreci ile uyumlu mudur?			
- Aile katılımı etkinliği yeterliklere denk gelmekte midir?			

“Kısmen uyuyor” seçeneğini işaretlediyseniz lütfen aşağıdaki formu önerileriniz doğrultusunda doldurunuz.

Etkinlik no:	Öneriler